

a 440 m

SOBRE EL NIVELL DEL MAR

(LA REVISTA D'OLOT)

11

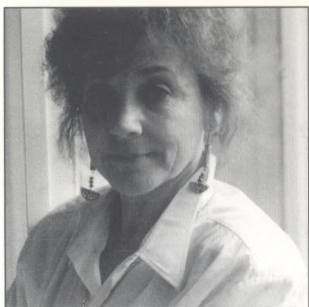
1 9 9 6

PREU: 500 PTES.

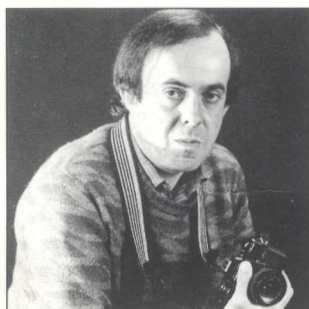
ROSA SERRA

Una perspectiva de gènere
Entrevista: Isabel Brussosa
Clarà, encara

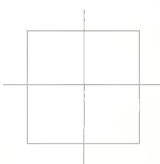
Portada

Dibuix original de l'escultora Rosa Serra (Vic, 1944). Viu a Olot des de l'any 1950. Va començar a exposar individualment a partir de 1972; des d'aleshores, ha exposat la seva obra per diverses ciutats de Catalunya, Espanya, França, el Japó, Suïssa, etc. És autora de la Suite Olímpica, encàrrec del comitè Olímpic Internacional. Hi ha escultures seves en multitud d'institucions i espais públics de diferents països, especialment per la Garrotxa, que constitueixen un important referent en la nostra vida quotidiana.

Contraportada

Josep M. Julià (Olot, 1954). De formació autodidacta; als 18 anys, interessat per la màgia del laboratori, comença fer fotografia per aprendre els secrets del revelat. Entra a formar part de l'agrupació fotogràfica del Centre Catòlic, i a partir d'aquí participa en multitud de concursos arreu del país. Fa tizenze anys que es dedica a la fotografia periodística. Ha publicat fotos a tota la premsa nacional: Diari de Girona, Avui, El país, la Vanguardia, Sport.

- 4 "Poderoso caballero es don Dinero"**
Albert Rubirola
- 5 Economia municipal**
Josep Guinart, Joan Barnadas
- 12 Drogodependències: una excusa per reflexionar**
ADAD
- 15 Entrevista: Isabel Brussosa**
Xavier Planagumà, Albert Rubirola
- 21 Tema: Una perspectiva de gènere**
Teresa Cabruja, Mita Castanyer, M. Jesús Izquierdo, Meius Ferrés, Joan Pujolar, Jordi Pujiula, Dolors Garcia Ramon, Gemma Cànovas, Maria Prats
- 35 Geografia comarcal**
Jordi Pujiula
- 36 L'aprenentatge de les llengües en els immigrants**
Josep Granados i Serrat
- 40 Projecte d'una piscina pública als anys 30**
Juli Clavijo
- 42 Clarà i el seu temps**
Teresa Camps
- 42 1996, dos artistes a dues sales d'art d'una grisa ciutat de províncies**
Jordi Rovira
- 48 Llibres**
Antoni Mayans

La necessitat i la virtut o com vendre la mala gestió

Consell de redacció:

Margarida Castañer, Meius Ferrés, Lluís Bagué, Xavier Planagumà, Josep M. Reixach, Jordi Rovira, Albert Rubirola, Xavier Rusalleda, Rosa Sans, Ricard Sargatal, Jordi Serrat.

Edició: Associació L'Au cal.ligràfica

Disseny: Kim Domene

Maquetació: Teia Boada

Fotografia: Elies Plana

Impressió: Impremta Aubert

Col.laboradors:

OPINIÓ:

Albert Bramon, Joan Capdevila, Juli Clavijo, Antoni Mayans, Jordi Pujula, Àngel Parada, Esteve Corominas, Miquel Macias, Pere Masmitjà, Domènec Moli, Lluís Sacrest, Joan Serra.

TEATRE:

Francesc Pereira, Pep Fargas, Tena Busquets

MÚSICA:

Pep Coll, Carles Fontfreda.

ART:

Gabriel Alcalde, Pin Ferrés, Carme Ortiz, Jordi Rovira, Albert Rusalleda, Joan Vilallonga, Sigrid Werning.

CINEMA:

Carles Battle, Miquel Barti, Imma Merino, Manel Mitjà, Àngel Quintana.

LITERATURA:

Concepció Batallé, Pedro Carrizosa, Margarida Casacuberta, M. A. Gardella, Natàlia Molero, Dolors Rovira.

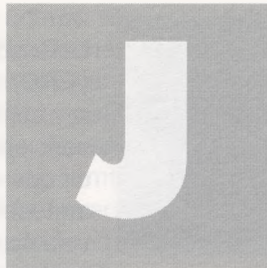
CIÈNCIA:

Emili Bassols, Jordi Canal, Francesc Canalies, Josep Codony, Josep Guix, Joan Nogué.

Dipòsit legal: GI-801/95

11

M A R Ç
1 9 9 6

a dèiem el mes passat que hi ha coses que cauen pel seu propi pes. Celebrem que finalment el seny hagi imperat i que l'alcalde i l'equip de govern hagin entrat en raó. L'aprovació d'un pla financer per part del ple de l'ajuntament era imprescindible per reconduir el dèficit i el deute financer de la casa gran. El nostre inefable alcalde, però, no se n'ha pogut estar de fer de les seves i exhibint una mai prou lloada cintura, política s'entén, un cop més ha fet de la necessitat virtut i ens ha explicat que tenim molta sort de tenir un alcalde tan responsable. L'evidència és que ha estat ell qui ens ha portat fins aquí i reconduir la situació és només el mínim de la decència.

Certament l'ajuntament necessitava més espai, però era Can Joanetes la solució òptima per aquest problema concret, en el ben entès que l'austeritat ha de ser un criteri permanent en tot allò que faci l'administració o com va dir reiteradament l'oposició al seu dia, era una proposta desmesurada i com han vist els ciutadans un luxe fora de to, particularment el despatx de l'alcalde? La gestió de l'ajuntament s'ha caracteritzat per fer moltes anades i vingudes que a l'hora de la veritat surten molt cares com en el cas del teatre en què les obres han durat deu anys i s'ha posat en evidència que no hi havia una idea clara d'allò que es volia fer i s'ha aplicat una política d'anar fent i de tapar forats per finalment tenir un teatre que és molt car de posar en marxa. En l'aspecte organitzatiu és evident que l'ajuntament ha augmentat molt més amb burocratització que en bon servei, el nombre de funcionaris ha depassat el que era raonable fins al punt que ara hi ha la necessitat de reduir-ne el nombre però no és tan evident que hagi crescut proporcionalment l'eficàcia de l'administració ni que la ciutadania estigui satisfeta del tracte que rep de l'ajuntament que, això sí, té un servei de recaptació implacable.

No voldríem crear la imatge que no s'ha fet res bé, que no és cert, però tampoc és admissible que sentint la defensa que l'alcalde ha fet del pla de sanejament ens vulgui fer creure que la gestió de l'ajuntament ha estat impecable, que no ho ha estat. I compte, perquè a les pròximes eleccions municipals la gestió financera d'aquesta legislatura serà el gran argument de la campanya convergent.

La ciutat necessita un projecte clar en tots els àmbits de la vida pública i, sobretot, un pla d'aplicació coherent i ben pensat. Aquest és el millor pla financer que pot fer l'ajuntament: no hi ha res tan econòmic com una bona gestió.

"Poderoso caballero es don dinero"

“ Una visió del Ple del mes de març ”

El mes passat enceta-va aquesta crònica dels plens irremeiablement parcial i subjectiva - amb un munt d'interrogants.

Doncs bé, una vegada celebrat, el propassat dijous dia 7 de març, el Ple dels diners, ha arribat l'hora de donar-hi resposta.

- Hi ha hagut voluntat, per part de l'equip de govern, de consensuar «temes d'estat» amb l'oposició? Hi ha hagut voluntat de consensuar el Pla Econòmic Financer (PEF)? La resposta és no. D'altra banda, tampoc no n'hi ha necessitat malgrat que el temps de les majories absolutes comença a esgotar-se i malgrat que hagués suposat un canvi d'estil, ben rebut per bona part de la ciutadania.

- Ha exigit l'oposició contraprestacions a canvi del seu vot favorable al PEF?

La resposta és no. Tant ERC com el PSC han votat favorablement el PEF, encara que ells mai no l'anomenen així, sinó Pla de Sanejament o Pla d'Estalvi. Hi ho han fet, segons ells, per responsabilitat. Ja fa temps que tant ERC com el PSC practiquen una oposició responsable, aquella que consisteix en preguntar-se abans de votar, la següent qüestió: què fariem nosaltres si governéssim? I actuar en base a la resposta obtinguda. Un tipus d'oposició que, per entendre'ns, no és la que s'ha practicat a l'Estat Espanyol després de les eleccions generals del 93 i que ara es reclama amb tanta urgència. Un tipus d'oposició que no pretén únicament desgastar qui té el govern sinó demostrar amb les successives intervencions i votacions que, en determinats aspectes i no pas en tots, hi ha una altra manera de fer les coses. Un tipus d'oposició a la qual no li importa donar idees a l'adversari polític perquè el que veritablement importa no és tant qui governa la Ciutat sinó La Ciutat.

- Podem dir doncs que l'oposició - menys IC-Verds que es va abstenir - ha atorgat un xec en blanc a l'equip de go-

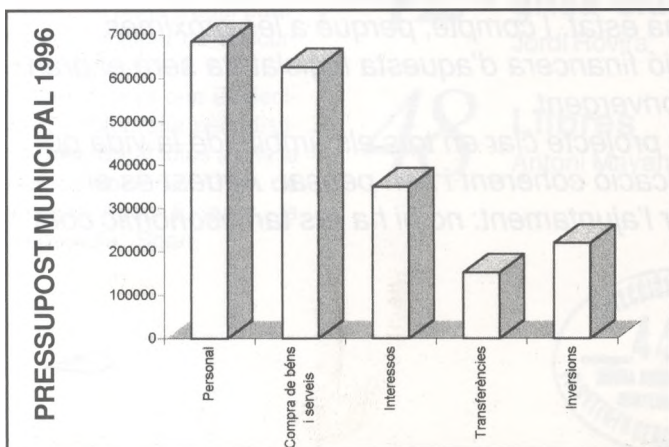
vern?

La resposta és no. Tant Joan Barnadas (ERC) com Albert Bramon (PSC) van ser contundents en les seves intervencions. El representant d'ERC va dir que estava content que s'hagi fet aquest Pla perquè feia temps que el veia necessari i que, per tant, les respostes que donava l'equip de govern

sobre que no era veritat que els ingressos pressupostats no coincidien amb la realitat o que no era veritat que el deute financer fos tan gran, etc... s'ha demostrat, finalment, que eren mentida. Va afegir que abans d'aquest Pla d'Estalvi - la penitència - s'havia d'haver fet un reconeixement públic del pecat informant al ciutadà que les finances locals estan en una situació límit i que, per tant, no pot continuar demanant. Si es continua endolcint el missatge - va dir - d'aquí a dos anys es tornarà a caure en l'endeutament. L'Albert Bramon va començar la seva intervenció dient que l'equip de govern eren els pares, mares, tiets i tietes de la situació creada i que havien enganyat, durant molt temps, a la ciutat d'Olot. Quan nosaltres dèiem - va dir - que els ingressos estaven sobrevalorats, ho varen negar, quan els dèiem que tenien despeses extrapressupostàries, ho van negar, quan els dèiem que era necessari un Pla de Sanejament, ho varen negar. Finalment, ara el tenim aquí, com el fruit final d'una mala gestió. Va afegir que és veritat que tots els Ajuntaments estan endeutats, però potser no tots han reduït un punt la pressió fiscal, han negociat malament els sous de la policia, han fet obres faraòniques com la de Can Joanetes, han concedit el servei de jardineria per 40 milions, s'han gastat tants diners en fulletons de propaganda... Va continuar la seva intervenció dient que aquest Pla estava redactat pels tècnics, sense cap criteri polític i la va acabar presentant sis addicions al Pla, que no varen ser acceptades, la més important de les quals demanava una nova redacció del Pla en què hi constés clarament la part dispositiva, cosa que també va demanar Joan Barnadas. El PSC també va demanar que constés explícitament l'equip de gestió que el durà a bon port ja que es dubta que Pere Macias continuï al front del Consistori ja que el seu nom sona com a nou Conseller i que s'aprecia, en la seva actitud actual, un progressiu allunyament dels problemes de la ciutat.

Finalment, tant el PSC com ERC van lamentar la falta de sensibilitat, per part de l'equip de govern, en no voler potenciar la cultura del consens i fer un exercici de responsabilitat com el que ha fet, per la part que els toca, l'oposició. *Noblesse oblige.*

Albert Rubirola

De la necessitat hi ha qui en fa una virtut

No hi ha diners a l'Ajuntament

F

a pocs dies que es va aprovar el Pla Econòmic-Financer de l'Ajuntament d'Olot pels propers 4 anys. Aquest Pla -demanat amb

insistència des de l'oposició els darrers mesos- representa una de les decisions més importants d'aquesta legislatura i ens ofereix un seguit d'idees per analitzar la situació actual i els projectes de futur de l'equip de govern de CiU al consistori olotí.

Ha costat, però a la fi s'ha reconegut que la situació era insostenible. Ha quedat clar que el Pla Econòmic-Financer (un eufemisme inventat per no haver de parlar de «Pla de Sanejament», «Pla d'Estalvi» o «Pla de Contenció del Dèficit», mots aquests que comporten un apreciable grau de autoculpabilitat) era imprescindible en aquests moments. Ara no ens trobem davant d'una «crisi de creixement» com vol fer creure l'equip de govern, sinó dins una greu situació de desequilibri pressupostari, situació provocada pel descontrol en la despesa i per una política d'inversió urbanística desmesurada.

Tan necessari era el Pla que fins el grup de CiU ha acabat per reconèixer-ho, en una evolució prou sorprenent -estem en un temps de canvis i evolucions, i sinó mireu les relacions de la coalició amb el PP-. Cal recordar que fins fa quatre dies, Ple de febrer inclòs, ens deien que tot anava molt bé i que el Pla no calia. Així, les crítiques i anàlisis de l'oposició eren titllades de catastrofistes i sovint rebutades com a demagògiques i irresponsables.

I és que ens han enganyat sovint. I ara reconeixen que teníem bona part de raó. Ara accepten que el dèficit era més gran del que deien (35 milions reconeguts l'any 94, i ara parlen d'uns 200). Ara estan d'acord que ens hem endeutat massa, que aviat només viurem per pagar els crèdits amb què hem anat fent pedres i que cal reduir la inversió. Ara accepten que cal controlar la despesa de forma estricta. Ara ens confirmen que hi ha despesa extra-pressupostària, que havíem comptabilitzat ingressos que no s'han cobrat i que són de difícil cobrament, que cal un reajustament de la plantilla, que cal fer un control exhaustiu de les concessions i renegociar-les si es pot...

Resumint-ho en poques paraules, que ens havien mentit. I ens dol l'engany perquè l'equip de govern ha estat enganyant a tothom. No ha dit la veritat a l'oposició. S'han enganyat ells mateixos -no havien estat sincers ni amb els regidors nous del seu grup-. Però sobretot han mentit a Olot i als olotins, encara no fa un any, per exemple, negant la gravetat de la situació en la campanya de les municipals, Es més, encara avui, costa fer que ho reconeixin, i ens volen vendre

aquest Pla com una acció de responsabilitat envers la ciutat, però sense assumir que ells han estat els culpables de la situació actual. No assumeixen, en el fons, l'acte de contricció, que fa anys em van ensenyar que era fonamental si volies obtenir perdó.

Fan de la necessitat virtut. Quan no hi ha altra sortida, ens volen fer creure que han inventat la sopa d'all. Ens diuen que han fet propòsit d'esmena, que han canviat el «xip», que ara sí que ho faran bé, i ens demanen que els ajudem a explicar a la ciutat la imperiosa necessitat d'aquest Pla, un Pla que comportarà una poc popular estrebada a les despeses en els propers anys.

I hem acceptat. Per responsabilitat, hem donat suport al Pla. Tan fàcil que seria utilitzar la demagògia en aquest tema (qui ens ha portat a aquesta situació?). Tot i que els havíem avisat sovint dels errors que cometien, tot i que encara no han assumit les seves equivocacions i mala gestió (quan fa de la concessió del servei de Jardineria?), tot i que ens hem endeutat sobretot per fer pedres (Can Joanetes, Teatre, Biblioteca) i que seguim sense molts equipaments socials bàsics (Piscina pública, Casal de Joventut, guarderies al centre, una Sala per assajos i actuacions...), tot i que els mateixos regidors que han provocat la situació (cal recordar la política de despesa en auto-propaganda, congressos, recepcions, promoció...?) són els que ara diuen que l'arreglaran... Tot i això, nosaltres creiem que en aquests moments la millor solució, potser l'única, és el Pla proposat; i en aquest

sentit, fem un exercici de responsabilitat. És una actitud de coherència pensant en Olot, en els olotins i en el seu futur, és un compromís per a la ciutat.

Però no és un xec en blanc. Serà la nostra tasca en els propers anys fer un seguiment exhaustiu del Pla. No volem que es quedi només en una declaració de bones intencions,

vetllarem perquè es mantingui i creixi, l'aportació en les Àrees de Serveis Personals (Benestar social, Ensenyament, Esports, Cultura...), i seguirem defensant les inversions que nosaltres creiem més prioritàries per a tots els olotins, buscant un reequilibri de la ciutat i una millor qualitat de vida.

... però tampoc hi ha idees ni il·lusió

I és que en el mateix Ple es varen aprovar, només amb els vots de CiU, els pressupostos de 1996. Uns pressupostos

decebedors en tots els sentits, no només, per la retallada pressupostària que imposa el mateix Pla de Sanejament, sinó per la manca de noves idees que reflecteixen.

Potser la raó cal buscar-la en les incògnites que hi ha sobre el futur de Pere Macias, uns dubtes que han acabat per contagiar tothom. Sembla com si s'hagués obert un parèntesi i que tothom estigués a l'espera. Estem a l'espera de què passa a Madrid, per saber què passarà a Catalunya i com afectarà això al que pugui passar a Olot. És una situació de semi-paràlisi que s'allarga des del maig passat. Després de les municipals del 95 tothom mirà a les autonòmiques de novembre, per acabar esperant les generals de març, i ara encara no sabem res... i així estem. La possibilitat del futur de Pere Macias fora d'Olot i les incògnites del seu relleu a la ciutat han condicionat l'activitat del consistori en el darrer any. Tothom està a l'espera d'un senyal del cel per saber què passarà, cap on giren els núvols i si fa falta un paraigües.

En aquest sentit, els pressupostos són un reflex fidel de la indecisió actual. Són uns pressupostos tècnics, igual com el propi Pla de Sanejament, on les decisions polítiques passen desapercibudes. Els pressupostos, que haurien de ser l'expressió de la línia política de l'Ajuntament, es limiten a ser una còpia amb lleugers retocs dels últims anys. Ni el fet que ens trobem en una nova legislatura, ni la presència de nous i joves regidors es trasllueix en els números del 96. No es veu cap projecte de ciutat, cap nova idea, cap il·lusió.

El mateix cas del flamant «Institut Municipal de Promoció de la Ciutat» és prou paradigmàtic. La idea de dissoldre els Patronats de la Fira i del Teatre per integrar-los en un nou organisme podia ser un bon punt de partida per un projecte de futur diferent. En canvi, una vegada presentats els pressupostos, ens adonem que ha estat molt de

remenament per no res. Tot queda igual, segueixen separades les dues entitats i les partides pressupostàries són exactament les mateixes (amb la notable excepció del creixement de personal a costa de la reducció en subvencions a les entitats). I això encara ens fa entendre menys la creació de l'IMPC, com no sigui que només hagués de servir per complicar més l'accés de l'oposició a la informació i al control de la nova entitat, on només hi és representat l'equip de govern.

Reconeixem i acceptem les penúries econòmiques actuals de la Hisenda local i les dificultats per augmentar les dotacions. Però en aquest moment, l'equip de CiU a l'Ajuntament sembla haver esgotat el seu projecte i haver-se quedat sense il·lusió. La manca de noves idees, d'engrescament, de projecte de ciutat és prou evident, i la indefinició i els dubtes de l'alcalde dificulten trobar una sortida en qualsevol direcció.

Potser les forces de progrés creiem més en la planificació, però és clar que en aquests moments les actuacions de l'Ajuntament no semblen obeir a cap línia d'actuació prevista. L'Ajuntament està caient en un cert estat de paràlisi. No hi ha cap Pla d'actuació, es funciona per automatisme, és un «anar fent» i un «anar tapant forats», aper acabar deixant les partides iguals... En aquest sentit, els pressupostos reflecteixen prou bé la realitat, la manca de projecte. Ens hem perdut al mig del bosc, no sabem on és la brúixola i dubtem sobre quin camí seguir i fins i tot dubtem de si hi ha camins a seguir.

Deu mesos després de les eleccions, encara no se sap quins han de ser els objectius d'aquesta legislatura. La manca de diners ha servit per camuflar la manca d'idees i d'il·lusió. També en els pressupostos han fet de la necessitat virtut.

Josep Guinart i Sajovitz

Regidor del P.S.C. a l'Ajuntament d'Olot

Incongruències i solucions

A

quest darrer Ple de pressupostos ha estat especialment gratificant per als grups de l'oposició ja que l'equip de

govern, després d'anys d'acusar-nos d'alarmistes, de desinformats, de pessimistes, de voler enfonsar

Olot i de mil dimoniàries més, finalment ha reconegut que tenim tota la raó quan diem que sobra personal, que les despeses de funcionament s'han disparat, que hi ha poc control de la despesa voluntària, que els pressupostos d'ingressos estaven inflats, que existeix un dèficit no reconegut de 190 milions i que l'endeutament bancari és inamortitzable. I no només això, sinó que s'ha compromès a esmenar aquesta mala gestió i a tirar endavant un Pla de Sanejament de l'Economia Municipal, un eufemisme que

vol dir que els impostos que pagarem a partir d'ara no serviran per millorar la ciutat ni el nivell de benestar col·lectiu, sinó que serviran per pagar deutes i reduir l'endeutament produït per 8 anys de mal govern.

El Pla d'Estalvi ha estat elaborat pels serveis tècnics i compta amb el suport de l'equip de govern, del grup socialista

i del republicà. És un compromís que preveu que l'equip de govern no estiri més el braç que la màniga i a canvi l'oposició es compromet a no atiar la pressió popular que tota retallada comporta. Com veieu és molt semblant al pacte de l'Hospital. Tot i l'acord, els de l'Esquerra mantenim unes raonables discrepàncies. D'una banda, trobem que el Pla és poc ambiciós en la contenció de la despesa de personal ja que només preveu amortitzar les vacants que es produeixin i a no incrementar salaris per sobre del nivell de

la vida. Al nostre entendre l'organigrama municipal ha crescut de manera espasmòdica i capriciosa, donant com a resultat un munt d'incongruències que s'han de solucionar. Per exemple, hi ha molts alts càrrecs i pocs tècnics mitjos, càrrecs del mateix nivell són ocupats per gent amb categories i salaris diferents, cobren significativament més els col·lectius amb més capacitat de pressió (municipals), etc... Nosaltres veiem necessari elaborar un estudi del quadre de llocs de treball i de les retribucions, i establir quines són les places que han de desaparèixer i quines s'han de reconvertir. També volem que s'inclougui la renegociació del complement específic i unes directrius clares per donar el complement de productivitat. Alhora que insistim en la necessitat de desburocratitzar i simplificar l'administració. La segona discrepància és més de fons. Al nostre entendre el Pla només tindrà èxit si podem convèncer els ciutadans que no es pot continuar amb aquest ritme de despesa i que passarem uns anys molt dolents econòmicament. I això requereix que l'Ajuntament sigui ben clar sobre les disponibilitats reals de diners i les inversions que es pensen fer, per no crear falses expectatives. Ans al contrari i com és costum, l'equip de govern intenta amagar l'ou i fer veure que se seguiran fent moltes obres a Olot gràcies a ells. I deu ser per crear aquesta sensació que inclouen al mig del Pla d'Estalvi un Pla d'Actuació pels propers quatre anys on consten totes les obres que la població demana i totes aquelles que voldríem que les altres administracions paguessin. Però, en realitat moltes d'elles no es podran fer perquè l'endeutament està limitat a unes quantitats fixes i perquè les altres administracions estan tan arruïnades com nosaltres o més. És en aquesta línia que vàrem demanar i **demanem encara que l'equip de govern sigui tan resposable com ho ha estat l'oposició recolzant el Pla i que per tant ajusti el Pla d'Actuació a la nova realitat.** No vàrem tenir èxit.

Com és natural el Pla d'estalvi condiciona totalment l'aprovació del pressupost, ja que predetermina la previsió d'ingressos, l'oferta de llocs de treball, la despesa financera, la quantitat de diners dedicats a inversió, la congelació i la retallada de les partides de despesa voluntària exceptuant benestar social. Queda doncs poc espai per a la discrepància. Que encara és menor si aprovés, com fa tradicionalment l'Esquerra, la tasca duta a terme per GUOSA, l'Hospital, l'Institut Municipal d'Educació i la política de benestar social de l'Ajuntament. De fet, la discrepància queda restringida a joventut, esports, cultura, foment de l'activitat econòmica i a les inversions. Però les diferències són prou profundes per votar contra el pressupost.

La gran decepció d'aquest pressupost ha estat la nova macroàrea o Institut Municipal de Promoció de la Ciutat.

Decepció per la falta de diners - menys que mai - però sobretot per la falta absoluta d'idees i de noves propostes. D'entrada no ens expliquem perquè cultura és l'única àrea que es veu obli-

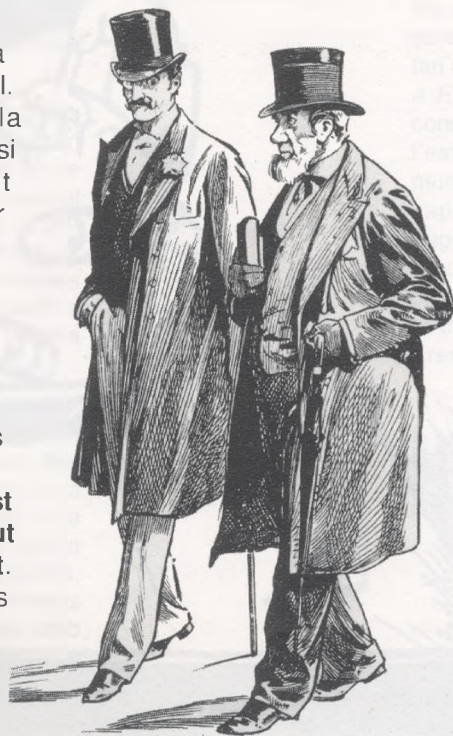
gada a amortitzar el seu deute en un any i no en els quatre del Pla, ja que a part de ser una discriminació l'ha deixat sense ni un ral per fer res. No és menys preocupant, però, la incapacitat del nou equip directiu per fer propostes imaginatives. El Nou Institut només és el Patronat de la Fira i les restes de la regidoria de cultura, cosits sota un mateix sostre per interessos personals però sense un fons polític clar. Concretament, l'àrea de cultura segueix tenint la mateixa estructura de despesa que tenia quan governava la CUE, però amb molts menys diners. Nosaltres ens preguntem: encara no ha arribat l'hora d'ampliar el pressupost o de decidir quines són les activitats que es deixen de pressupostar? Són proporcionats els recursos que es dediquen als premis i beques ciutadans d'Olot, comparats amb els que es dediquen a la promoció cultural dels olotins rasos? És pot parlar d'edicions municipals si només es disposen de 250 mil pessetes? Si una Cavalcada de Reis costa 2.5 milions, quines activitats es poden fer amb els 3.5 (cal confirmar el nº) destinats a promoció ciutadana? L'Àrea de Cultura necessita una bona sacsejada i ens pensàvem que tot l'enrenou de l'Institut la duria, però només ha dut més confusió.

L'àrea de joventut és, potser més que cultura, el fill pobre d'aquest ajuntament. Des de sempre, l'actual regidor confon infància amb joventut, i mai no ha destinat res a partides per als joves. No hi ha cap local ni cap activitat educativa fora de l'esport ni cap objectiu polític explícit, perquè en definitiva no hi ha cap polític que se n'ocupi. Dels joves només ens en recordem quan hi ha problemes seriosos a l'estil dels atacs dels aprenents de skins. És una prioritat municipal que resta pendent i inèdita.

No puc acabar sense parlar de les inversions municipals. Com és sabut l'Esquerra no volia que la prioritat del Pla d'Obres i Serveis per aquest any fos la xarxa d'aigua de les noves urbanitzacions de Batet, sinó la millora de la xarxa urbana d'Olot. Tampoc estem d'acord en endarrerir les obres de peatonalització del Carrer del Dolors ni pensem que el Camí de Rebaixinc pugui esperar un parell d'anys a ser refet.

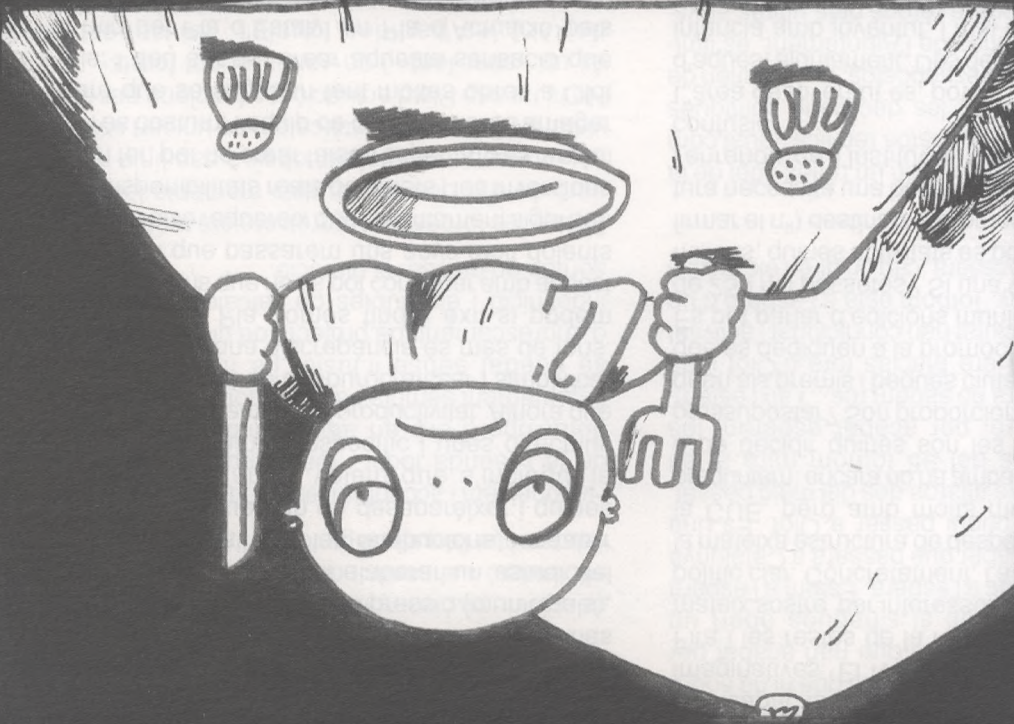
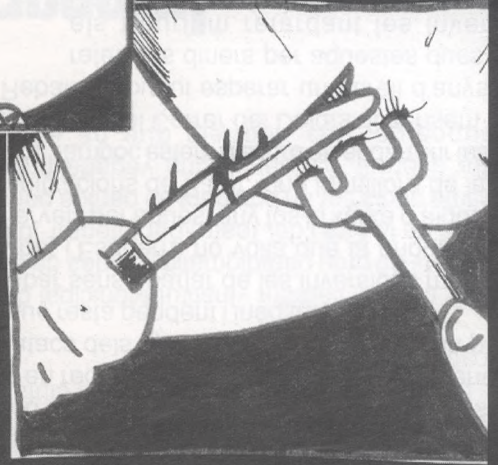
Els diners per aquestes dues obres els treuríem retardant les inversions previstes a la Policia, la Brigada i en les millores en les instal·lacions esportives de l'Estadi de l'Olot. Finalment, creiem que els diners són limitats i que se n'ha de treure el màxim rendiment ciutadà, per això proposem que enlloc de cobrir la pista de fora del pavelló es cobreixi una de les pistes dels Instituts de la ciutat i així de dia la podrien fer servir els escolars i al vespre els esportistes aficionats.

Juan Barnadas i Puigferrer
Regidor de l'Ajuntament per ERC

JESUS NOVILLO 95

Sr. Johnson

El perill nacionalista

El «problema» o el «perill» dels nacionalismes ha estat una altra de les invencions políticoperiodístiques de què tracta aquesta sèrie dedicada als fraus intel·lectuals d'aquest final de segle. Sobretot des de la caiguda del bloc comunista, els nacionalistes i els grups ètnics s'han convertit en l'ogre del conte de fades del nou ordre mundial.

La idea del nacionalisme pernicios prové de la bona fe de moltes persones que patiren els efectes devastadors de la segona guerra mundial i s'esgarriaren davant l'horror dels crims nazis. De tot plegat sorgí l'empenta, lenta però decidida, del projecte d'unió europea com a expressió comuna de solidaritat internacionalista. I també, com no, la creació de l'ONU com a fòrum mundial per donar una tribuna i una entitat jurídica a aquest internacionalisme.

Paral·lelament a aquest fet, però, hi ha hagut també la descolonització del tercer món, amb la instal·lació d'uns estats dissenyats segons el patró europeu i sobre unes poblacions culturalment molt diverses. I també s'ha produït la gran expansió de les administracions, que fa que l'estat tingui un impacte molt més gran que abans en les cultures que no tenen estat propi, les quals també han d'afrontar el repte de la globalització de l'economia i les comunicacions.

Ara, després d'haver-se aprofitat dels conflictes ètnics africans durant la guerra freda, les grans potències occidentals ens els pinten com un perill. Ells! Que són qui han creat les divisions territorials artificials i que encara fan negoci venent-los armes. I ara, després de crear uns òrgans internacionals de decisió on només accepten els estats, els estranya que els pobles que no en tenen lluitin per tenir-ne.

Així, en un context polític on cada cop hi ha menys democràcia, on les decisions importants les prenen òrgans no electes (Comissió Europea, Consell de Seguretat de l'ONU, Fons Monetari Internacional Banc Mundial), als intel·lectuals adscrits al poder només se'ls ha acudit inventar el perill dels nacionalismes, el perill al cap i a la fi, d'uns països que volen tenir veu en les decisions que afecten a la seva seguretat, a la seva economia i a la seva cultura.

I és que el perill autèntic no són els nacionalistes, sinó aquests fanàtics de la ignorància que confonen i emboliquen per no haver d'escoltar les veus dels altres. El perill està en no saber ni voler sortir de la pròpia estretor de mires, encara que sigui una estretor d'abast planetari. I és que per la guerra mundial, el problema no fou l'amor a Alemanya, sinó el triomf dels nazis que imposà als alemanys el culte a la ignorància més profunda. I això, amb nacionalismes o sense, encara pot tornar a passar.

Juan Pujolar

La pregunta del milió

El gran problema del país català, a les darreries de segle, era la seva dependència d'*España*. A les eleccions del 1996, quedà ben palesa aquesta circumstància; la subordinació catalana a les qüestions de l'estat espanyol, fou l'esca de tots els mals. Fou també una clara demostració de com l'enveja en aquest estat estava pel cim, fins i tot, de la més elemental cortesia. Comprovar de quina manera un partit buscava vots a la resta d'*España*, despotricant contra els catalans era una de les humiliacions més tristes que uns que deien que lluitaven contra el separatisme, podien fer. En el fons, la campanya fou una invitació a la separació. Llàstima que per una part, qui tenia força a Catalunya, la utilitzava només per automantenir-se a tota costa, i que qui utilitzava els arguments anticatalans fos gent tan mediocre i de curtes mires com aquells senyors Ansóñ, Alejo, P.J. Ramírez, Aznar, Álvarez-Cascos...

Eren gent mancada de cultura i de la més mínima credibilitat. Tot plegat no va merèixer ni el comentari de la intel·lectualitat de l'Estat. Els varen deixar fer el ridícul en solitari, i ara, amb la perspectiva que dona el temps, consultar les hemeroteques d'aquells anys, és com llegir plec d'acudits prehistòrics. Com es podia confiar en un país que donava medalles de cultura a la Rocío Jurado? Això ja fou una premonició que res no anava seriosament. Però és que la campanya que va orquestrar la dreta, va ésser l'espectacle de marionetes més divertit de tota la història dels seus continuats fracassos.

Els eslògans que corejava la multitud, a Madrid, no eren ni originals, ni intel·ligents, ni ofensius de tan estúpids. L'estètica de les banderes i els "vivas a *España*" i al Rei, vistos en els vídeos que es conserven avui, es poden confondre fàcilment amb l'estètica de les concentracions hitlerianes o mussolinianes. No és res d'estrany que alguns dels caps més preclars de l'estat es preguntessin angoixats: on va aquest país? De totes maneres és clar que entre aquests pensadors no hi havia cap polític, i per tant la resposta a aquesta pregunta trigaria decennis a concretar-se. Eren, però, nats els qui la donarien.

Faulador: Moli
Olot, Març de 1996

Com més petita és la nou més fressa remou

“ Primer de tot, estiguin tranquils que aquí no parlarem de les eleccions. A hores d'ara, tots plegats ja n'estem prou embafats de bigotis, pactes i bipartidismes. Al marge de tot això, durant el mes passat varen ocórrer fets prou singulars a la nostra comarca que tal vegada mereixen que hi parem un moment d'atenció, després que hagin passat gairebé desapercebuts enmig d'aquesta darrera contesa electoral. Gent que encara té fe en les enquestes, contenidors per a les caquetes de gossos, què és el primer que s'ha de fer en cas de patir els efectes d'un terratrèmol i com ser el guanyador de la rua de Carnestoltes de l'any vinent, són alguns dels temes que desvetllarem tot seguit, just després de la publicitat. ”

Encara hi ha qui hi creu?

Per tal de conèixer les inquietuds i necessitats dels olotins, la regidoria de Benestar Social d'Olot ha decidit enquestar vuit-centes persones majors de quinze anys.

És un fet curiós que, acabades les eleccions generals, hi hagi qui encara tingui fe en les enquestes, però deixem de banda aquesta apreciació, perquè el millor del cas és que aquesta enquesta es realitza en el marc del programa Eurobes; un programa de la Comunitat Europea pensat exclusivament per saber les inquietuds de la població major de seixanta anys.

Ara ja sabem que les enquestes no són gens fiables, però si aquesta la fan en alguns vaillets de quinze anys, per saber què pensen els jubilats, els resultats, a més d'erronis, poden servir per fer-nos un tip de riure.

Els brètols es mouen

Cansat que cap Administració li faci cas i que els brètols de la comarca s'hi vagin a desfogar, el constructor del parc selvàtic d'Argelaguer ha decidit desmuntar-lo, fart de les contínues bretolades que ha patit durant els setze anys que ha estat visitable.

Tan bon punt decideix destruir la seva obra, a Olot comencem a patir trencadisses d'aparadors, pintades i moltes altres bestialitats.

Potser ara que s'han deixat passar l'oportunitat de tenir aquest parc, és probable que l'Administració el trobi a faltar, perquè tal vegada servia fins i tot per tenir distrets els brètols de la comarca que d'ara endavant possiblement es vindran a esbravar a Olot.

Els gossos sense amo

L'Àrea de Medi Ambient de l'Ajuntament d'Olot té previst instal·lar contenidors per a excrements de gossos i repartir bossetes als propietaris dels animals perquè hi dipositin els regalets de les seves mascotes. Segons manifesta el mateix regidor responsable, «imagino que si hi ha uns contenidors específics, les persones que van amb gossos tindran fins i tot vergonya que aquests defeqin impunement al carrer».

Tot això que diu el senyor Vizern està molt bé, però i què passa si els gossos es passegen tot solets i no tenen el problema que el seu amo -si és que el tenen- passi vergonya quan es posen a cagar? Aquest és un dubte que poden tenir la legió de gossos que habiten en un immoble proper a la plaça de braus i que com que ja deuen ser

grandets, es passegen tot sols i defequen on volen, a més de plantar cara a qui se'ls acosta.

El millor seria ocupar-se primer d'aquests gossos, perquè a l'hora de la veritat, els veïns del barri del Puig del Roser segur que prefereixen passar vergonya abans que por.

Tothom va a l'hora

La matinada del 18 de febrer, igual que les nevades de l'any 86, ha estat tema de conversa per part dels pesats de torn.

Els garrotxins que varen detectar el terratrèmol d'aquella nit, coincidiren a afirmar que el sisme es va produir exactament a tres quarts i cinc de tres de la matinada. Aquesta exactitud a l'hora de determinar el moment just en què va ocórrer, ve donada perquè tots els enquestats expliquen que en aquell moment eren al llit i varen mirar el despertador.

A part que ja hi tornem a ser amb les enquestes, és curiós que el tremolor ensopegués amb tothom enllitat i que cap noctàmbul no l'hagués notat. Amb tot, el més sorprenent és la serenor amb la qual els garrotxins varen viure el sisme, perquè s'ha de tenir el cap molt fred per dedicar-se a mirar l'hora del despertador quan el sostre et pot caure pel cim.

Tothom escombra cap a casa

Un grup de constructors d'Olot acusen l'Ajuntament de contractar empreses foranes a l'hora de realitzar obres públiques.

Tot i que les xifres no els donen la raó -de noranta-cinc obres, seixanta-nou s'adjudicaren a empreses olotines-, els empresaris olotins no deuen saber que les obres públiques, afortunadament, sempre s'adjudiquen després d'haver estat exposades a concurs públic. És a dir, que aquell qui faci el pressupost més barat, serà qui s'encarregarà de l'obra.

Així doncs, o bé els empresaris comencen a rebaixar els preus, o bé ja poden anar a l'escola d'adults perquè els expliquin com funciona la contractació d'obres públiques i les lleis de la lliure competència.

Si no hi ha diner, ens espavilem

Això deuen pensar els del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, quan diuen als seus guardes que sancionin rigorosament els vehicles que accedeixin a zones protegides sense autorització.

El més curiós és que els del Parc Natural decideixin aplicar tan durament aquestes sancions, poc després d'haver patit una retallada de més del cinquanta per cent de la subvenció que cada any els destina la Generalitat.

Els del Parc ho deuen haver tingut molt clar; i és que si la Generalitat no els dóna els recursos necessaris, hauran d'aconseguir alguna altra font d'ingressos.

Fet i fet, tant se val, perquè tant els diners que la Generalitat els donava, com l'import de les sancions, sempre sortiran de les butxaques de tots.

Tres, setze i zero

Ben aviat, els cinemes d'Olot seguiran la seqüència que encapçala aquesta notícia. En un futur immediat, els cinemes d'Olot i comarca es multipli-

caran per quatre, ja que dels tres actuals passarem a tenir-ne tretze, atès que tant a la capital garrotxina com a les Preses, dues immobiliàries projecten construir dos locals amb multi-sales.

Els promotors, com és comprensible, estan il·lusionats amb el projecte, tot i que són conscients que hauran de canviar la mentalitat de la gent, poc acostumada a sortir entre setmana.

Les meves expectatives són més pessimistes: si actualment ja no som capaços d'emplenar tres sales durant els caps de setmana, com podrem mantenir-ne tretze? El resultat pot ser que la clientela es diversifiqui i sigui insuficient per a tots els cinemes, i hagin de tancar tots. Sort que encara podrem anar a la Filmoteca o llogar un vídeo.

Qui a-Visa no es traïdor

L'Ajuntament d'Olot, per tal de fer més còmode als contribuents la dura tasca de pagar els impostos municipals, ha fet possible que aquests darrers puguin pagar a partir d'ara amb targeta de crèdit.

Segons afirma el mateix alcalde «al marge d'estalviar-nos el desplaçament fins a l'Ajuntament, dóna l'oportunitat de posposar el pagament a través del crèdit que ofereixen les targetes».

Comoditat, el que se'n diu comoditat, el fet de pagar impostos no l'ha provocat en ningú; però això de donar-nos l'oportunitat d'endarrerir els pagaments, tot i que afavoreix el contribuent, és tirar pedres al seu propi teulat. Després, que no es queixin dient que tenen cobraments endarrerits i que cal ser austers amb el pressupost.

Borrell convenç

A mitjans de febrer, el ministre d'Obres Públiques, Josep Borrell, es va reunir amb els alcaldes de l'eix Vic-Olot-Figueres per tal de convèncer-los que la variant de Castellfollit no patirà cap més retard, i es va comprometre a tenir-ho tot tramitat al cap de dos mesos.

Tot i que ja ha passat un mes i no en

tenim cap notícia, Borrell va saber convèncer els alcaldes afectats. És una veritat com un temple que durant la campanya electoral tot són flors i violes. Ara però, ja sabem qui les ha guanyat i, d'aquí a un mes, en tornarem a fer memòria, no fos cas que després dels resultats electorals, que també han variat, en Borrell ja no estigui tan d'humor per parlar de variants.

Per Carnaval, empadrona't a la Costa

Que si el Carnestoltes d'Olot es consolida, que si enguany la rua ha estat molt lluïda, que si la gent és molt participativa, que si naps, que si cols... Any rera any, els guanyadors de la rua són, indiscutiblement, les carrosses i comparses de les penyes costaneres, que ja han guanyat prèviament algun premi a casa seva.

Per aquest motiu, la comissió organitzadora ja ha creat un premi especial per a la millor carrossa o comparsa d'Olot i comarca, per tal que algun guanyador pugui ser d'aquí, tot i la gairebé impossibilitat de guanyar, cada vegada hi participa més gent (Ja sé que l'important no és guanyar sinó participar, però un premi de tant en tant també ajuda a elevar l'esperit carnavalesc).

Potser la millor estratègia per guanyar serà que l'any vinent ens empadronem tots plegats a qualsevol municipi de la Costa Brava, per tenir la victòria assegurada. Encara que en aquest nou municipi no poguem pagar els impostos municipals amb targeta de crèdit.

Jordi Serrat i Viñolas

Drogodependències

Una excusa per reflexionar

“ Pareu el món, que tots hi hem de viure! ”

P

areu el món, que baixo!

Amb aquesta frase escrita sobre moltes parets de les ciutats del món occidental, volíem dir que no estàvem d'acord amb l'evolució social de la majoria i pensàvem que podíem evolucionar paral·lelament, forjar una nova societat.

Aquesta capacitat de rebel·lió dels joves que ens vàrem fer partícips d'aquesta consigna, l'autosuficiència per tirar endavant i l'acord implícit de la societat que no ha parat, ens ha portat a la paradoxa de seguir tots plegats i alhora actuar com si hi hagués més d'un món.

Per poder organitzar un món tan complex, ens dividim en nacions i tenim un document d'identificació (DNI a Espanya), ens dividim entre homes i dones, pertanyem a una classe social, ens separem en partits polítics i corrents ideològiques, ens afiliem a religions o ens fem cinèfils, ens definim pels llibres que llegim o pels locals que freqüentem.

I tot aquest llenguatge, ens fa oblidar que tot això tan sols és un consens social. És fàcil de confondre el terme "identificació" (pertanyent a ...) per identitat (qualitat d'ésser exactament igual a ...). En algun moment de l'història se'ns demana que morim per una bandera, i en d'altres matem per diners ...

I molt més greu encara: dissenyem la societat des del poder amb la mateixa premissa, "el món està obligat a adap-

tar-se als dictàmens del tècnic de torn".

Aquesta observació la dec a un Sr. que vivia al manicomi de Salt, quan parlàvem dels canvis que es produïen, a cada nova direcció, en l'hospital, comentava: "He vist a cinc directors, tots han arribat i el primer que han fet és proclamar els canvis que volen fer ... i la veritat és que el canvi l'hem fet nosaltres: ens hem fet vells!"

Tenia raó en Rigau, cap canvi imposat no ha estat real fins que la gent ho ha assumit, és a dir, que només existeix un canvi, el de cada un de nosaltres. La societat canvia a mesura que les persones canviem.

Tota aquesta reflexió ve arran del meu treball en el departament que s'ocupa de les persones drogodependents de la Garrotxa.

Sovint, fora del meu treball, sento parlar dels drogodependents com un món a part ... I la meva tasca em porta contínuament a intentar conciliar aquest grup social amb la resta de ciutadans de la comarca ...

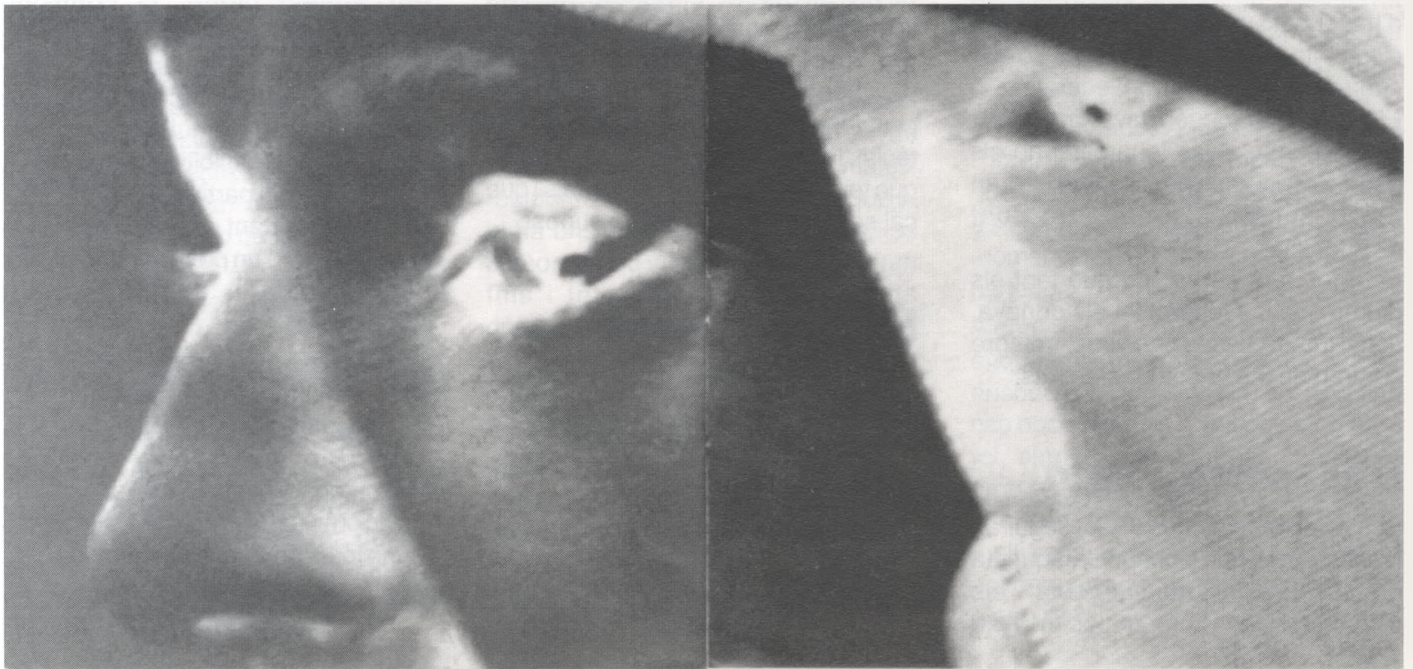
Un cop més, la paradoxa. Però ara, per resoldre-la.

Dos mons, dos formes de viure i d'entendre la vida. Una sola societat...

I sense un, l'altre no seria el mateix.

Es per això que des de la meva tasca ens disposem a mostrar el que pensem i el que fem a disposició de la societat de la Garrotxa perquè ens critiqueu, ens animeu i ens doneu idees per millorar...

Però, el que realment volem transmetre és aquest fet que moltes vegades no acceptem: els diferents també formen

part de la nostra ciutat.

Per tal que aquesta idea es materialitzi hem creat una Associació d'Ajuda als Drogodependents "ADAD".

Partim de dues premisses:

- 1.- Les borses de marginació, encara que petites numèricament, sempre són una gran càrrega social.
- 2.- L'única forma d'afrontar les dificultats és afrontar-les sense embuts.

A cops sentim que és possible tirar endavant qualsevol societat pensada per un sector de la totalitat i dirigida al mateix sector, podem tancar els ulls a les borses de pobresa, fent-la petita o donant almoines ...

També podem pensar que tots som culpables de la pobresa d'un sector i alimentar el naixement de sectes que s'aprofiten d'aquesta culpabilitat compartida ...

Crec que tan error és una postura com l'altra, però com aconseguir un equilibri?

Als qui treballem en condicions precàries, després de la societat del "Benestar Social" ens ha arribat la societat de les "Retallades de Pressupost", ens manca poder compartir el que fem i el suport dels qui treballen en millors condicions.

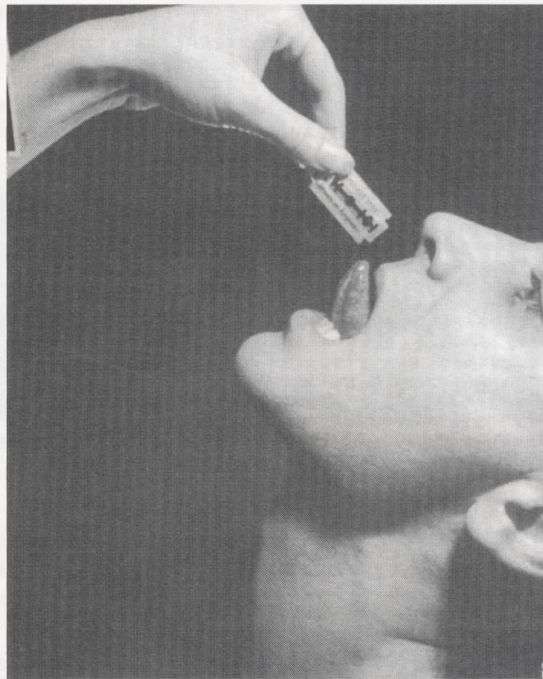
Als qui patim els problemes que nosaltres mateixos ens hem creat, necessitem el recolzament dels qui han estat més prudents, i també mostrar que estem millorant.

I als qui han estat prudents i que treballen en llocs més benivolents, ens manca una bona dosi de realitat, per sentir que la vida és viva.

"ADAD" vol ser aquest espai de vincle entre els tres mons que formen el món de la Garrotxa.

Un sopar tertúlia on seiem a taula uns quants ciutadans que viuen el mateix món, la mateixa ciutat i fins i tot, potser, la mateixa casa, per parlar de coses comunes, per mirar junts la vida i trobar solucions a problemes que tot i sent de tots, mai no els hem mirat junts.

Espero que aquesta experiència social sigui profitosa per minvar aquestes mancances que tots sentim dins el cor cada cop que

l'enteniment ens mostra coses que no són al nostre abast. La volem repetir cada sis mesos, tant pel que fa als projectes que endeguem, com perquè creiem que dues trobades a l'any són un preu just pels guanys que pot reportar-nos. Per avançar-vos alguns plans que tenim engegats:

Estem treballant en un taller per a empreses de producció, aquest, pensem que és el principi de tota experiència d'inserció, i també pensem que aquest camí és bo, perquè és el camí que dóna el que treballes sense cap engany (no cobrem per hores treballades, sinó per feina ben feta).

Volem recollir (guiats per un expert) plantes medicinals, assecar-les i vendre-les a laboratoris.

També hem rebut l'oferta d'aprendre un ofici, "motllejador d'estàtues religioses", que està en vies d'extinció i que creiem que no s'ha de perdre.

I pensem que a la societat on vivim és plena de petits projectes que podríem ajudar a portar endavant, tan sols hem de compartir-los.

Creiem en l'esforç de les persones i és per això que estem treballant contínuament.

Històricament, estem en una mala època econòmica. Les institucions tenen problemes de diners pels projectes socials, s'han acabat els edificis de luxe buits de contingut, s'han acabat els despatxos per repartir subvencions.

Però, nosaltres creiem que aquesta és una època bona per omplir els projectes de continguts realistes, d'afrontar sense enganys les diferents realitats de què està formada la societat. Tots formem part del mateix món, de l'únic món possible de viure, AQUEST!

I per fi, la frase d'aquells anys, on els joves creiem en la sinceritat i l'energia interior de cadascú ens desbordava, esdevindrà una frase amb sentit: Pareu el món, que tots hi hem de viure!

ADAD

Associació d'Ajuda als drogodependents

CAFÉS CALLÍS
QUALITAT I SERVEI

Pare Antoni Soler, 4 - Tel. 26 08 91 - Olot

El projecte Filosofia 6/18 o Filosofia a l'escola o Filosofant o Filosofia per tots

E

El projecte "Philosophy for Children" adaptat al català amb el nom de Filosofia 6/18 és un currículum ampli i sistemàtic que parteix de la filosofia com a disciplina fonamental. Es tracta d'un projecte que concreta el desig general d'ensenyar a pensar i s'enquadra dins la tradició anglosaxona del pensament crític.

Filosofia 6/18 és un currículum per a l'escola elemental i per a la secundària, que pretén desenvolupar les habilitats cognitives dels estudiants, tot ajudant-los a comprendre les matèries d'estudi, a fer-los més conscients de la riquesa del bagatge intel·lectual heretat i a preparar-los en la raonabilitat per a la participació en un món democràtic.

La filosofia, com la disciplina humanística més adequada, n'és el mitjà i la finalitat, perquè a través del seu contingut i del seu mètode permet a l'estudiant de reflexionar sobre aquells temes que, latents en totes les matèries, no solen ser tractats a l'escola.

"La tradició filosòfica ha tractat sempre un cos específic de conceptes que han estat considerats importants per a la vida humana o rellevants pel coneixement humà. Exemples d'aquests conceptes poden ser: justícia, veritat, bondat, bellesa, món, identitat personal, temps, amistat, llibertat i comunitat"

M. Lipman "Filosofia a l'escola"

Es un projecte de FILOSOFIA perquè la Filosofia és alhora base i fonament i en pren també un dels mètodes de treball: el diàleg.

* El contingut (el QUÈ) és filosòfic, no pas entès com un enfilall de doctrines i autors, sinó en una versió genuïnament kantiana: saber més vol dir viure millor: en l'eslògan "entendre per fer i ser millor"

* El mètode (el COM) és filosòfic segueix l'exemple socràtic: s'estableix a classe un diàleg participatiu que comporta una forma de treball fonamentalment oral i una implicació personal en la discussió.

Es un projecte educatiu en el sentit literal del terme perquè remet a la construcció d'alguna cosa. Sustentat a través de la història de la filosofia íntegra i articula elements molt diversos provinents de diferents camps: filosofia, psicologia, sociologia, dret, ciència, literatura etc...

Aquest projecte té com a objectius:

1. Ensenyar als alumnes a pensar per si mateixos. Pretén ajudar als estudiants a "apropiar-se" del seu pensament. Fer-los conscients de les pròpies capacitats i límits, perquè esdevinguin autònoms: pensar per a si mateix. Que en definitiva vol dir descobrir les seves pròpies opinions i prejudicis, buscar raons per les seves creences, explorar alternatives.

2. Promoure l'actitud democràtica a través de la raonabilitat, mitjançant el reconeixement d'alternatives i l'acceptació i respecte d'altres punts de vista. L'argumentació i la pràctica del respecte i la tolerància en un mètode democràtic és

fonamental per poder educar democràticament.

3. Preparar per a la vida, contribuint al desenvolupament integral de l'individu, no separant escola i vida. Vol ajudar a trobar i discutir criteris, relacionar el pensament i l'acció entenent que millorar la seva capacitat de judici implica millorar la seva acció. Proporciona a l'estudiant les eines per millorar la seva capacitat de judici, fer-lo més reflexiu i raonable perquè estiguin més preparats per al món acadèmic, laboral i personal.

A Catalunya en aquests moments disposem de material, que organitzat per programes, permet de treballar des dels 6 als 16 anys. Cada programa consisteix en un relat pels estudiants d'unes 100 pàgines i un manual pel professor d'unes 500 ple d'exercicis i plans de discussió sobre els conceptes i les habilitats de les novel·les. El primer programa de Filosofia i narració que consta d'un conte "El carter joliu" i el manual del professor "Contes per pensar" per als dos primers cursos de primària. El programa de Filosofia de la naturalesa "Kio i Gus" i el seu manual "Admirant el món" per a tercer i quart i Filosofia del llenguatge, "Pimi" per als nens i "Buscant el sentit" pels mestres per a cinquè i sisè. Per a l'educació secundària obligatòria "La descoberta de l'Aristòtil Mas" i el seu corresponent manual "Recerca filosòfica" que introdueix els estudiants als principis de la lògica per al primer cicle i finalment el programa "Lisa" que s'acompanya de "Recerca ètica" que tracta dels raonaments ètics i de la pràctica moral per a la matèria d'ètica obligatòria al segon cicle.

En aquests moments l'experiència d'aula a Catalunya és prou llarga, ja portem vuit anys amb la implantació progressiva de distints programes i és també prou ampla ja que aplega més de 400 ensenyants, és a dir, uns 15.000 estudiants.

L'IREF és l'organisme responsable, en l'àmbit lingüístic català, de la traducció i adaptació dels materials didàctics com de la formació dels ensenyants en els distints programes. Ha ampliat el radi d'acció del projecte a la reflexió estètica a través de distintes activitats expositives: *Criatures Misterioses, La capsua màgica*. I també s'ocupa de la creació de nous materials i de l'adequació del currículum a les exigències dels distints sistemes educatius. En aquest sentit a més d'haver ideat i creat el programa per als més petits "Filosofia i narració", recentment ha fet una adaptació per a l'ESO dels materials que fins ara corresponien a cicle superior d'EGB o al BUP.

El projecte Filosofia 6/18, és clar, pot ser vist com un altre currículum d'innovació que ajuda els estudiants en les seves habilitats de pensament. Però, des d'una perspectiva més ampla, com a projecte holístic perquè fusiona els continguts conceptuals amb els procediments i les actituds, és un prototipus d'una nova etapa en educació que tot just comença.

 Irene de Puig

Isabel Brussosa

Vocació de servei

“ Aquesta senyora que té aires de tieta mudada per anar de festa, és una persona acostumada a manar i se li veu, quan ens fan entrar al seu despatx parla per telèfon, dóna ordres, diu què s’ha de fer, com i qui; és més afable del que la rigidesa de les seves faccions fa pensar, somriu fàcilment.

Parla amb consciència de persona pública i mesura amb molta cura les seves paraules, sabent que seran llegides i rellegides, però no li costa, té ofici; omple les seves argumentacions amb profusió d'exemples planers que deixen entreveure la seva formació: va estudiar magisteri. La Isabel Brussosa vista de prop. ”

Quin és l'origen de la seva vocació política ?

No és d'un dia per altre. Vaig fer magisteri, vaig acabar amb 17 anys. Quan em vaig posar a treballar vaig pensar que volia fer alguna cosa més que només treballar i estar a casa. Aquell moment, vaig entrar a Acció Catòlica. Més tard vaig fer uns cursets de cristianitat -Colores-. Finalment, a través d'unes amigues de la colla em van proposar d'assumir responsabilitats a l'escoltisme. Vaig acceptar, primer a l'escoltisme femení, com a secretària; més endavant, en plegar els dos que ho portaven, vaig ser cap d'agrupament de la secció de noies. En aquell moment jo vaig substituir la Rosa Maria Costa i en Sebastià Vives va substituir en Francesc Hortalà que portava la secció de nois. En ser nous tots dos, ja ho vam portar d'una manera diferent. Va ser el moment que es va introduir la coeducació. Vaig estar-m'hi deu anys. Mentrestant, a través de tot això ja havia estat en contacte amb en Lluís Sacrest i tota una colla de gent que havien sigut caps de l'escoltisme. Durant aquesta etapa van ser caps l'Albert Bramon, en Lluís Guillaumes, la Lurdes Pujades, etc. En Lluís Sacrest m'havia plantejat la possibilitat d'incorporar-me al moviment socialista i recordo que va ser des de l'escoltisme que es van propiciar -no recordo els detalls- el que se'n van dir les terceres vies a Europa i vam fer venir els líders polítics perquè ens expliquessin, cadascun d'ells les opcions que defensaven. A mi em va semblar que qui lligava més amb la meua manera de pensar i de fer era els PSC reagrupament d'en Josep Pallach; tot i que no vaig arribar a militar-hi, jo era propera a ells. El dia que va venir aquí, vam estar sopant amb ell tota una colla de gent que poc o molt ens inclinàvem per aquella opció, però poc després en Pallach es va morir i això va quedar una mica així a l'aire. En Sebastià Vives, amb qui érem molt amics perquè havíem treballat junts a l'escoltisme, ell i la seva dona van ingressar molt aviat a Convergència, l'any 77 ja hi eren, jo en canvi no acabava de veure-ho prou clar; vaig estar un temps seguint una mica la trajectòria del partit, si realment hi havia una coherència entre el que deien i el que feien, etc. Jo vaig entrar l'any 78 quan vaig veure que podia lligar amb els objectius de Convergència. Ja hi havia hagut unes eleccions, ja estava constituït el congrés a Madrid, ja s'anava veient una mica què era...

Així no vau ser, com diuen, fundadora de Convergència a la Garrotxa?

No, no. Jo vaig entrar un any després de les eleccions del 77. El 79 ja van haver-hi eleccions municipals. A les eleccions municipals gent com l'Arcadi Calzada i en Jordi Cornellà -que eren al front del partit quan jo vaig entrar- van passar a l'ajuntament, vaig assumir la presidència del comitè co-

20è. aniversari de la Fundació de Convergència Democràtica de Catalunya. (Montserrat 1994)

marcal de Convergència. Dintre del partit fins al 85 vaig ser delegada comarcal i local, el 85 vaig ser consellera nacional elegida pel congrés, on vaig ser la tercera més votada, més tard vaig ser vicepresidenta de la mesa del Consell Nacional; estic a la mesa des del 85. Al congrés del 89 vaig ser la més votada i vaig assumir la presidència del Consell Nacional.

Quina és la funció de la presidència del Consell Nacional?

El president de la mesa convoca el consell nacional, que és el màxim òrgan del partit entre congressos. El presideix, dóna els torns d'intervencions i aquest tipus de coses. Durant el consell nacional és la persona que decideix o no si una cosa es fa o no es fa, encara que sempre intentant anar d'acord amb l'executiva del partit. En l'aspecte més institucional, l'any 83 vaig entrar com a regidora a l'ajuntament d'Olot amb l'Arcadi Calzada que va ser alcalde. Ell era el número 1, en Pere Macies el dos i jo el tres. Vaig entrar amb la idea de tenir les responsabilitats d'hisenda. L'any 84 l'Arcadi se'n va anar com a diputat al Parlament de Catalunya; en aquell moment era incompatible ser diputat i alcalde. Fins al 91 vaig portar economia i hisenda i llavors vaig agafar benestar social. L'any 83, a més de ser regidora, vaig ser presidenta de la Mancomunitat Intermunicipal de la Garrotxa. En aquell moment existia una mancomunitat que agrupava una sèrie de municipis de la Comarca i ja intentàvem que funcionés una mica com allò que després, encara que no sabíem ni com es diria ni com seria ni què, seria la institucionalització d'un govern de la comarca. Això, del 83 fins al 87, que hi va haver eleccions i vaig deixar la mancomunitat i el 88 quan es va constituir el consell comarcal vaig assumir-ne la presidència.

(...)

Bé, el que no he dit és que jo quan vaig entrar a la política - i per això he fet l'explicació de tot això - , va ser com una nova forma de fer un servei, jo havia estat a Acció Catòlica, a l'escoltisme, era una altra manera de fer un servei. Jo a la política hi vaig entrar més amb la idea de fer un servei que no pensant que volia arribar no sé on. Mai no m'he proposat de voler ser això o allò dintre la política sinó que simplement he estat fent la feina que m'ha semblat que havia de fer, en tot cas han estat els altres que m'han proposat entrar a

l'ajuntament o ser presidenta de la Mancomunitat o ser presidenta del Consell. No he tingut l'ambició d'arribar a un determinat lloc, no sé si això és bo o és dolent.

Quin preu personal té aquesta opció de servei?

A veure, com tothom que fa serveis, suposa renúncies de coses, com estar més amb la família; a vegades has de marxar i et dóna com una sensació de culpabilitat, o de comoditat. A vegades et vindria

Inauguració de la seu del Consell Comarcal. (11 de setembre 1989)

de gust llegir un llibre, anar d'excursió o anar al cinema, i no ho pots fer perquè has de preparar alguna cosa o tens una reunió. Però, per altra part, ho fas perquè hi trobes una satisfacció.

Potser s'ha perdut en la política actual aquesta opció de servei?

Home, generalitzar sempre és perillós. Penso que amb els molts polítics que hi ha ara, milers, perquè l'alcalde o un regidor del poble més petit, en definitiva, també fan un servei, també són polítics, ocupar-se de la cosa pública en un nivell o un altre també és política. Per tant, que n'hi hagi uns quants que hi hagin anat per aprofitar-se'n no ens pot fer perdre que la gran majoria no hi va pas per això. El que passa és que es veu més aquell que se n'ha aprofitat i surt a tots els diaris que no els milers i milers que no. Ara, no m'atreviria a dir que s'ha perdut. En tot cas, si no és tant, diria que és més fruit de tota la societat, que ha perdut uns determinats valors però potser ara n'hi ha uns altres. Per exemple, et trobes molta gent a la política que ha sortit de l'escoltisme, a totes les opcions polítiques. L'escoltisme va fer un bon servei al país, defensava uns valors determinats i ara potser sí que hi ha algú que els defensa però no ho veig tan clar. Aquesta idea de servei, l'escoltisme la tenia molt clara.

Vostè que hi ha estat des del principi, quin balanç en faria dels consells comarcals en general i del de la Garrotxa en particular?

Els consells comarcals, se'n diguin com se'n diguin són una eina necessària tenint en compte que a Catalunya hi ha moltíssims municipis petits; si els municipis tinguessin 10.000 habitants potser no caldrien, però amb tants de petits, els consells fan que, mantenint la identitat dels municipis i la seva representació política, puguin aconseguir uns serveis que d'altra manera difícilment aconseguirien i que són serveis que avui la gent demana, en canvi a través d'un ens superior prestador de serveis es contribueix a l'equilibri territorial en el sentit que no hi ha una diferència tan gran entre els ciutadans que viuen a les ciutats i els que viuen als pobles. A part que hi ha temes de promoció que es concebeixen

més per zones que no pas per un municipi; per exemple, la promoció turística, la promoció econòmica. A més, també han de gestionar equipaments supramunicipals: un advocador, una residència. Evidentment, ho podria fer el municipi que és cap de comarca però no és igual perquè els altres alcaldes se senten com a casa d'un altre, en canvi el consell és la casa de tots. A part de tot això, els consells tenen un defecte d'entrada que, si no és resol, pot acabar amb els consells, que és la qüestió del finançament. No tenim autonomia financera. A més, la llei reguladora de les hisendes locals prohibeix explícitament que les comarques puguin posar impostos ni recàrrecs sobre impostos que ja existeixen, com és el cas de la Diputació. Mentre això sigui així, la vida dels consells serà molt precària.

Hi està d'acord que els consells siguin ens prestadors de serveis o creu que haurien de tenir competències com ara urbanisme, educació, etc?

Crec que és molt difícil perquè els alcaldes són molt gelosos de l'autonomia municipal, però seria convenient perquè entre els alcaldes hi ha sensibilitats molt diverses; per exemple hi ha alcaldes que són molt respectuosos amb el medi però n'hi ha que no ho són tant, i les actuacions d'uns influeixen sobre els altres. Ho veig molt difícil que s'hi pugui arribar.

L'actual llei no ho permet?

No, tot i que la llei diu que tindran competències en urbanisme; això no està encara suficientment regulat i el que preveu és que els consells comarcals siguin els qui tramitin aquells plans que són supramunicipals.

Què té a dir sobre els rumors que corren sobre el dèficit del consell comarcal?

Efectivament, és una cosa pública i notòria perquè va ser aprovat pel Ple i reconegut; en vam tenir el 94 i en tindrem el 95. El que estem fent nosaltres és reduir serveis. Som un consell que vam intentar fer moltes coses però després hem vist que el finançament no arriba per tant. El tema és aquest, no n'hi ha d'altre, tenim dèficit.

(...)

Un altre problema és que molts dels diners que rebem són finalistes, no tenim autonomia financera. Un ajuntament, tot i que també té les seves limitacions perquè quan un servei s'ha posat en marxa és molt difícil reduir-lo o treure'l, ja vam veure tot l'enrenou que hi va haver recentment per modificar les aportacions que des de l'ajuntament es fa pel tema d'esports, però, en definitiva, l'ajuntament té uns recursos i pot decidir a què els destina. Al Consell, en canvi, la major part dels diners que rebem són finalistes, han d'anar per allò que estan destinats, no en podem fer altra cosa. Els consells no tenim recursos propis. El tema del finançament dels consells, i com més passa més es va manifestant, o es resol o els consells són inviables.

Vostè es considera feminista?

Depèn del sentit que donem al terme; jo per part de determinada gent en tinc fama. Per exemple, va sortir molt que en les passades eleccions al Parlament de Catalunya, vaig ser l'única persona al Consell Nacional que vaig votar en contra de les llistes perquè considerava que no havíem avançat en el tema de la representativitat femenina a les llistes, pels motius que sigui. Moltes vegades he intervingut en diferents òrgans del partit queixant-me d'això. En aquest sentit, tinc fama de feminista. Ara, si per feminista s'entén la llibertat sexual total, l'avortament i totes aquestes coses, segur que no. Jo penso que hem d'anar avançant cap una igualtat de participació en la societat, d'homes i dones, sense negar que s'ha fet un avenç molt fort en pocs anys. En determinades coses caldria apretar més. Jo de totes maneres no he tingut mai dificultats per això, cosa que després aprofiten els homes per dir "eh! que tu no has tingut mai problemes, moltes vegades són les mateixes dones que no volen participar". I, a vegades, és cert.

Diuen que avui dia en el món de la política, segons com, és millor ser dona perquè tots els partits apliquen la política de quotes i hi ha poques dones disposades...

Fa uns quants anys en un congrés de Convergència es va discutir el tema de la quota i vaig considerar que no. També podries dir: n'hi ha d'haver tants d'alts, tants de baixos, tants de rossos, tants de morenos, però, en la perspectiva d'ara et diria: potser sí que és discriminatori però és la manera d'avançar perquè sinó no es tira endavant. Normalment, a una dona se li exigeix més que a un home. Recordo una frase que repeteixo moltes vegades perquè la vaig trobar extraordinàriament encertada. Diu: "No haurem arribat a la normalitat fins que a la política hi hagi tantes dones medieres com homes hi ha". Encara l'altre dia llegia, referit a l'Aznar, *és una persona que ha estat al lloc oportú i en el moment precís*. Cosa que no sol passar amb les dones.

Creu que les noies joves encara necessiten ser feministes?

Com dèiem, encara estem lluny, però lluitar per la igualtat encara que hàgim avançat molt, fa falta. I no crec que hagi de ser una lluita només de les dones, interessa al conjunt de la societat. El fet que els llocs de treball siguin pocs ho fa més difícil; m'imagino que l'home veu a la dona com un competidor. En moltes situacions a la nostra societat, pesa massa l'element masculí, amb qüestions de lleis, per exemple, veus que té una component molt masculista, segurament la dona no hi va poder dir la seva. Determinades situacions en generen altres de noves; per exemple, el fet que la dona treballi fa replantejar l'educació

Jornades Fòrum Comarcal.

dels fills, el que no pot ser és que creixin sense que ningú se n'ocupi. Mai no ho tenim tot resolt.

El fi últim d'un partit nacionalista és l'autodeterminació?

En forma part però no únicament, és molt més que l'autodeterminació. L'autodeterminació per ella mateixa és important però... penso que vertebrar un país amb una plena normalitat, una plena identitat, on tothom s'hi pugui sentir identificat,

tingui unes oportunitats de benestar i es pugui guanyar bé la vida, no és únicament el tema de l'autodeterminació.

L'actual conjuntura política com la veu?

La meva opinió personal com a Isabel Brussosa, ni com a presidenta del consell nacional, ni del consell comarcal. Una cosa que em faria molta por és que aquesta vegada que la dreta té l'oportunitat de poder governar no pogués portar-ho a terme. Que governin encara que siguin un parell d'anys, que sàpiguen què vol dir tenir responsabilitats de govern, perquè crec que han actuat amb una frivolitat extraordinària mentre han estat a l'oposició, això per un costat, i per l'altre perquè penso que havent sigut el partit més votat, si no pot governar, la crispació que hem viscut pot ser més forta en el futur.

Gairebé esteu dient que sou partidària del pacte?

Del pacte no, més aviat de donar via lliure perquè governin. Repetir el que s'ha fet amb el partit socialista aquest dos anys no es pot fer perquè no et pots lligar tant a un partit. Si hi ha acords puntuals i comencen a criminalitzar els nacionalismes com els altres, no haurem avançat gens. Vull pensar però que el partit socialista, que ha tingut responsabilitats de govern, actuarà amb una responsabilitat adequada. Per tant, penso que si això fos així seria una oportunitat històrica per l'encaix de les nacionalitats històriques a Espanya.

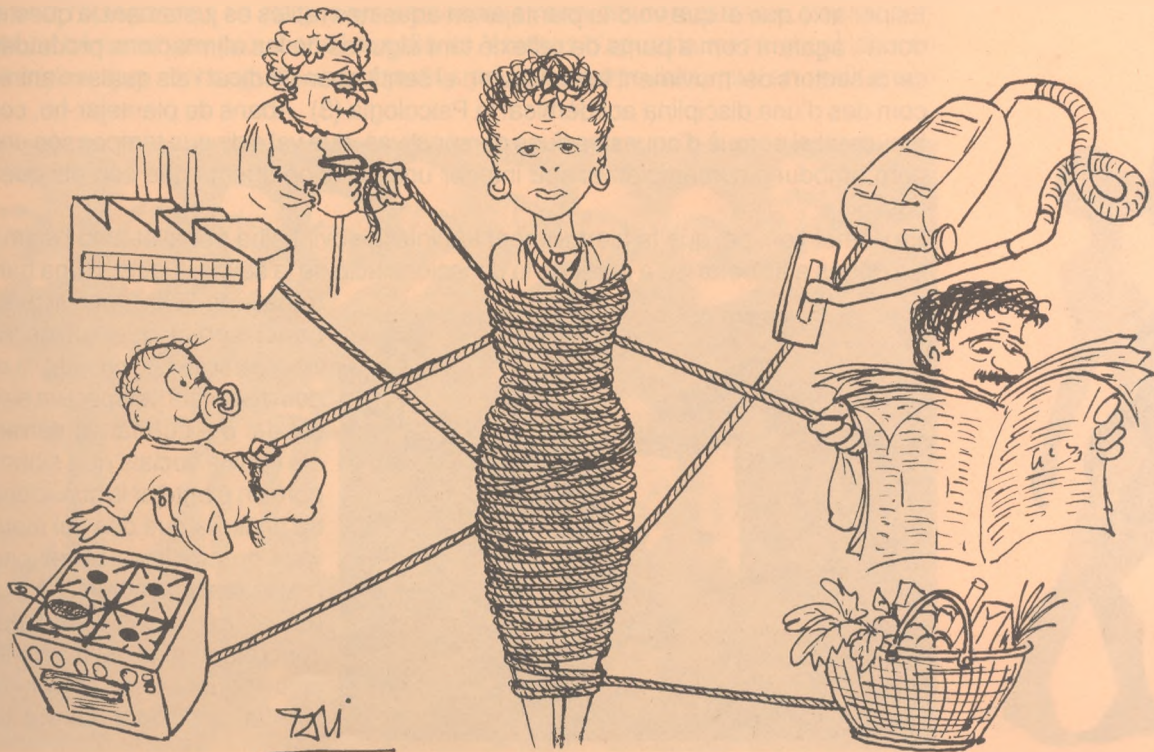
Aquesta decisió la pren el Consell Nacional?

En un moment o altre l'haurà de prendre. L'altre dia se'n va parlar i va intervenir molta gent, en tots sentits i precisament va quedar que hi hauria un altre consell nacional per decidir-ho; hi ha d'haver un altre consell nacional abans de la investidura. Des que jo sóc presidenta mai amb un tema si havien passat tantes hores i mai no havia intervingut tanta gent. La gent ho havia parlat a les seccions locals, que em sembla que és important.

Xavier Planagumà
Albert Rubirola

Una perspectiva de gènere

«Potser sí que ha estat l'excusa del vuit de març la que ens ha incitat a sortir amb aquest tema a les pàgines centrals; tanmateix, aquest és un debat que en el si de la redacció de **a440m** porta molt de temps plantejant-se. No sabem, però, si aquest és el resultat que tots esperàvem. El que proposem aquí és una reflexió a l'entorn del gènere des de diferents perspectives professionals. Una reflexió seriosa que condueixi el debat tot convidant el lector a seguir-lo i fins i tot a traslladar-lo al camp del que és personal i quotidià.»

De dones, identitats i poders a les acaballes del segle XX

1

*Quan un nen es
desperta a
mitjanit, a qui
crida al pare o a
la mare?*

Després de tant temps d'utopies i distopies, experiències i especulacions optimistes i pessimistes sobre la condició humana, què és el que ens trobem, a les acaballes del segle XX, en els diferents vessants del moviment feminista i la postmodernitat (1)? Doncs que no és gens evident que hi hagi alguna definició de "dona" que coincideixi amb una "dona real", sempre que deixem de banda, és clar, les declaracions per part d'alguns/es que sembla que sí que tenen una clara idea de què és ser dona, ja que la qualitat que més admiren en una dona és aquesta: "que sigui dona".

És justament des del poder, el poder de formular la norma i la llei, que fa que un grup, un poble, una societat o una cultura pugui definir un altre grup, un altre poble, una altra societat o una altra cultura. Dins d'aquesta relació de forces, sembla prou clar a "tothom" i per a "tota dona" que la definició de "dona" ha format part d'aquest exercici de prescriure i definir un grup —aquesta vegada d'acord amb una diferència anatòmico-sexual—, per tal de dotar-lo de les mateixes característiques que en justifiquen el domini. D'altra banda, aquesta definició s'ha fet al costat d'una altra que marcava el que era la norma o "l'home" (2). Ha estat aquest un discurs que dicotomitza, separa i essencialitza per facilitar la dominació, alhora que constreny —per la seva mateixa oposició: cultura-natura—, tant als grups dominats com a tot aquell i tota aquella que se n'aparta. Es realitza una separació al damunt de les maneres de ser humanes, construint dos pols: el femení i el masculí, les dones i els homes. El primer pol, el de l'emocionalitat, la irracionalitat, etc., el segon, el de la racionalitat, l'objectivitat, el saber... En aquest sentit, la feminitat i la masculinitat són pràctiques ideològiques amb un alt nivell d'efectivitat perquè semblen ben bé resultats naturals i inevitables de la biologia o de l'experiència. De tota manera, com sol succeir en aquests casos, les resistències i oposicions sorgides al voltant d'aquestes construccions han dut, com a mínim, i a risc de ser reduccionista, a dues accions que no van l'una rere l'altra i que, de fet, ja s'havien donat en el passat d'altres formes: una primera, dirigida a revaloritzar, o donar una significació diferent, en positiu, a les mateixes característiques amb les quals s'ha definit fins ara el que volia dir ser "dona" i "femení" (especialment des del feminisme de la diferència) i, una segona, dirigida a demostrar i aconseguir en el funcionament social que el que n'ha estat exclòs en funció d'aquesta diferència pot fer el mateix i té dret a fer el mateix que el considerat la norma (especialment des del feminisme de la igualtat).

És per això que el que voldria plantejar en aquestes ratlles és justament la qüestió de "ser dona", agafant com a punts de reflexió tant algunes de les afirmacions produïdes des de certs sectors del moviment feminista, en el sentit abans indicat i als quals m'aniré referint, com des d'una disciplina acadèmica: la Psicologia (3). Abans de plantejar-ho, comentaré breument el perquè d'aquestes dues perspectives, que val a dir que tampoc són unívokes, però ambdues contempen al seu interior uns posicionaments que són els que acararé aquí.

En primer lloc, pel que fa al moviment feminista, sovint s'ha treballat amb l'ànim d'ajudar les dones a alliberar-se a partir de la conscienciació de la seva situació, d'una banda, i pel

treball, de l'altra, per aconseguir un canvi social que en permetés la incorporació. Lògicament, la tasca feta des d'aquesta perspectiva és i ha estat cabdal pel que fa als darrers anys i als canvis socials que s'han produït, però en plantejar la conscienciació, hi ha un tema que des del meu punt de vista pren rellevància respecte a les noves realitats actuals. Aquest tema és el de les "identitats", més concretament el de la identitat femenina. Aquest tema el trobem també dins la psicologia, com a disciplina

que, dit de manera general, treballa o té per objecte d'estudi les relacions personals i les persones: el seu desenvolupament, les seves identitats i, en concret, la "identitat de gènere". El que fa que esculli parlar de les identitats, té a veure amb el que se m'ha demanat d'escriure: les dones avui dia, i que intentaré plantejar a partir de pensar en una societat plural, complexa i postmoderna. És així que, el que voldria encarar, és el que des del meu punt de vista pot suposar encara ara de constrenyidor respecte a les maneres de ser i de viure de les persones, homes i dones, arran, almenys, de dues qüestions que plantejaré sota els títols següents:

1. A la recerca de la vertadera/autèntica identitat o a la recerca de la identitat perduda: de les identitats femenines i de les identitats feministes.

Sovint, des de la psicologia es van consolidant les diferències de gènere, arran de separar sistemàticament les mostres d'estudi en dos grups aparentment molt diferenciats: grup-homes i grup-dones o, dit d'una altra manera, de prendre el sexe com una variable d'estudi. Això porta, almenys, a dues conseqüències: una primera, que no es vegin o s'expliquin les diferències que potser podrien anar cap a una altra banda i, la segona, que es continuï definint per trets essencials cadascun dels dos grups. És a dir, s'essencialitza i es dona per fet que les dones i els homes són diferents pel que fa a la manera de ser, de fer i de sentir. Es divideix l'experiència humana en dos. Queda clar, doncs, el pes que pot tenir en aquest cas el coneixement produït des de la Psicologia com a científic (entès com a veritat) sobre com se suposa que és o ha de ser la gent, establint quina és la norma: el desenvolupament normal de la nena, de l'adolescent i de la dona adulta. Es constitueix, doncs, com a important eina de poder pels efectes generats sobre les persones i la seva subjectivitat. Aquest és un exemple clar de la no-neutralitat política del coneixement científic, que pres com a discurs de veritat, legítima, per tant, els privilegis masculins.

No són gens menyspreables, tampoc, els efectes que té també sobre les dones l'obligació, diguem-ne més o menys reconeguda, sovint promoguda des de postures feministes com a exercici d'alliberament, d'anar a la cerca i captura de la seva autèntica identitat. Aquella identitat que se suposa que tindrien si no hagués estat per la influència de la cultura, els pares, la família, l'escola, els amics i les amigues, el treball, els estudis, la parella, etc., que no és poc. És a dir, suposant que existeix quelcom amagat que no s'ha deixat aflorar a la superfície a causa de les imposicions que se li han fet al damunt. És aquesta, em sembla, una altra fal·làcia, malgrat l'ajuda primera que pot procurar per a comprendre quelcom més de les nostres experiències i les seves comunalitats, que pot arribar a ser tan constrenyidora com l'esdevenir "la dona que s'espera que siguem" o buscar "una pròpia essència femenina". En canvi, conèixer les bases en funció de les quals es realitza l'opressió, em sembla molt més interessant. Així, tant anar a la cerca i captura de la nostra autèntica identitat, com replegar-nos en els guanys personals a l'estil d'autorealització, felicitat personal, etc., si bé poden ser prou bons i desafiants, enteses d'aquesta manera, col·laboren a fer-nos creure que aconseguim uns objectius privats o particulars, que en realitat són

DODECÀLEG D'INTERROGANTS SENSE RESPOSTA

2

***Qui té garanties
que no repetirà
amb els fills els
errors que els
pares han
comès amb ell?***

DODECÀLEG D'INTERROGANTS SENSE RESPOSTA

3

**Quin problema
ocult tenen els
homes amb la
planxa que els
impedeix de fer-
la servir?**

també objectius de control social. Dit d'altra manera, ens trobem davant un exercici més subtil de poder: en pensar que tenim el control absolut de la nostra vida, se'ns "distreu" d'altres espais o llocs de lluita.

De la mateixa manera, amb l'afany de revaloritzar, de donar un sentit positiu als aspectes de la nostra experiència que fins ara havien estat marginats com a negatius o poc pràctics o poc desitjables per a la vida social i pública, novament es torna a mantenir la mateixa separació que ha justificat aquesta dominació. És en funció d'atribuir a les dones una manera de sentir i fer diferent a la dels homes: la identitat femenina, aquesta vegada considerada en positiu que, sense deixar de banda l'ajut que ha suposat en termes d'auto-acceptació personal per a moltes dones, pot portar dificultats per a qualsevol canvi, tant en l'àmbit social com personal. Des de l'"Encara no sé qui sóc" fins al "Feliçment, jo sóc una dona", hi ha molts recorreguts. Aquesta darrera perspectiva intenta també recuperar el poder de les dones per canviar el món. Però, malauradament, tampoc no es pot pensar que les coses canviïn pel fet que ara hi hagi més dones en llocs de poder. D'altra banda, les dones al treball ja fa molt que hi són, sinó és que que no s'hi considera el treball domèstic, el treball al camp, el treball industrial, el treball artesà, etc., tot i que no tant en espais de decisió pública. Però que hi hagi dones al poder, no ens pot dur a fer com si tinguéssim la garantia que pel fet d'ocupar una dona un càrrec, desenvolupar una activitat "x", fóra condició *sine qua non* que aquesta seria diferent: més femenina, potser? Tampoc no voldria que el que he plantejat sigui entès com que, pel fet de ser una dona, és més esgarriós que es facin abusos, com alguns misògins suggereixen davant del xoc que els produeix el suposat model femení amb el qual el comparen. No, l'únic que vull dir, és que disbarats i abusos de poder en podem fer homes i dones i, per tant, no es pot deixar de banda, com sovint s'ha fet, el poder que es produeix entre dones i des de les dones.

Des del meu punt de vista, tant buscar una identitat amagada, quan de fet no n'hi ha una d'única i autèntica, com reclamar l'especificitat diferencial del ser dona, em semblen poc adequades si el que es vol és resistir les identitats imposades i construïdes al nostre voltant i que permeten la nostra dominació. Les categories home i dona, o sexe o gènere, totes són categories "fictícies"; és a dir, arbitràriament construïdes a fi d'agrupar elements o aspectes de l'experiència humana de tal manera que en permetin el seu mateix control. No cal recórrer ni a les dades de l'antropologia ni a l'experiència personal de cadascun/a de nosaltres, homes i dones, per adonar-nos que assenyalar com se suposa que hem de ser en funció de dades d'un tipus o un altre opera clarament en funció de com se'ns pot dominar o "governar" en una societat concreta: uns/es "millors" que els/les altres, uns/es més "adequats/des" que els/les altres, etc., permetent, per tant, la discriminació.

Tampoc les idees sobre els andrògins no constitueixen aquell alliberament suposat de la dualitat de gènere, ja que continuen, de fet, mantenint-la i consolidant-la. I cal veure què passarà amb els "cyborgs" (organisme cibernètic que barreja màquina i humà) del futur si no és que les condicions socials hagin canviat molt. Sigui com sigui, és en l'entrellat de les negociacions quotidianes (en la interacció comunicativa i simbòlica que mantenim amb els/les altres en un context específic) que les categories d'home i dona prenen els seus significats que no són únics, sinó múltiples. Res no es dóna fora del cultural i del social. I tant l'un com l'altre canvien contínuament. Les conseqüències en la vida de les persones de les identitats de sexe-gènere són, i han estat, prou importants per no tenir-les en compte i intentar afrontar-les des d'una nova perspectiva que permeti veure a quines funcions polítiques i socials han servit un argument o altre (defensa o anul·lació de la diferència) i quines accions han pogut

DODECÀLEG D'INTERROGANTS SENSE RESPOSTA

4

***No us agradaria
saber si les do-
nes en tenen
prou, del que
obtenen dels
homes?***

legítimar. Serà, doncs, en les pràctiques de deconstrucció (4) de les subjeccions que es poden generar noves formes de relacionar-se, de resistir a les identitats que ens intenten imposar, als uns i a les altres, de defugir les mateixes definicions que permeten la nostra mateixa dominació, almenys en part. Aquest exercici no s'acaba mai.

2. Història obliga o natura obliga: velles noves dones i noves dones velles

Una altra de les coses que sembla que se sostenen des de diferents perspectives actuals i que trenca amb els essencialismes proposats des d'alguns sectors feministes com des de la Psicologia tradicional és que cap determinisme, ni biològic ni cultural, no pot estalviar a les persones fer-se càrrec de les seves accions i prendre'n la responsabilitat. Ni molts anys d'història, ni les hormones, ni les mides de diferents zones del cervell converteixen homes i dones en autòmats que responen incontroladament a les situacions de l'entorn. Sembla poc sostenible, malgrat que alguns/es s'hi encaparrin i es basin en dades estadístiques, ni que els homes es deixen endur inconscientment per les hormones a l'hora d'establir relacions socials o, dit d'una altra manera, vagin empaitant dones (natura obliga), ni que tants anys de costum d'exercir la dominació (història obliga) impossibilitin el diàleg entre els sexes i la corresponsabilització d'acció. De la mateixa manera, ni les dones no són per naturalesa submises, indefenses, maternals, etc. (natura obliga), ni tants anys "dependents", i "separades de l'àmbit públic" porta a fer que no puguin funcionar soles o que l'únic rol a exercir sigui el de víctimes (història obliga).

D'altra banda, quina és la càrrega, el feixuc pes que es diposita sobre les dones? Mentre s'analitza com afecta que les mares estiguin angoixades, preocupades o deprimides, el suposat benestar psicològic del/de la seu/va fill/a; o com l'afecta la seva absència, si treballen, poques vegades el mateix s'analitza ja sigui prenent els pares com a tema o resignificant aquests aspectes en positiu. Una vegada més, s'atorga des de la ciència psicològica o des dels reclams del femení, d'acord amb la tradicional divisió de complementarietat dels sexes, a les dones d'una sobre-responsabilització que no deixa de ser paradoxal, respecte a l'experiència tant històrica com actual. És a dir, se les responsabilitza com a mares de: adults/es que potser seran desequilibrats psicològicament o adults/es que potser delinquiran o adults/es que potser faran heroïcitats o desastres, o... Potser un gra massa! Mentre es desestimen totes les influències socioestructurals, de frustració, de discriminació, de privilegis, de pobresa, de marginalitat, d'omnipotència, etc.

3. Per anar acabant: El "joc" i el treball de trencar imposicions i definicions

Les identitats personals, culturals, de sexe, de gènere, de..., no es poden donar per suposades, sinó que, de fet, es reinventen i renegocien permanentment. Això no vol dir ni un camaleonisme social, com alguns/es l'anomenen, ni pensar que el camí ja està recorregut i que ja no queda res a fer, és a dir, que les dones ja hem assolit el que volíem, que les coses han canviat, etc. Ans al contrari, em sembla que hem d'estar més atentes i més atents que mai, davant de les contorsions i estratègies que adopten les noves formes de dominació. D'aquí ve la importància de posar de manifest els efectes que tenen i possibiliten les categories a partir de les quals ens identifiquem/identifiquen per característiques d'ordre psicològic, social, cultural, nacional, etc. Cal alterar i subvertir la majoria d'aquestes categories perquè sorgeixin altres significats. Cal entendre també els condicionants històrics que han generat els significats donats a les categories home i dona: quin tipus de domini han fet

DODECÀLEG D'INTERROGANTS SENSE RESPOSTA

5

Quina reacció tenen les noies d'aquí quan un noi se'ls acosta massa, i quina tenen els nois quan una noia se'ls acosta?

possible i quins poders els han construït. Cal també, desplaçar l'atenció de fer correspondre les maneres de ser, de sentir, d'actuar, del "lloc" atorgat al sexe al "lloc" on es donen: al seu context de producció concret, a la seva negociació local. De fet, a la pràctica, poden haver-hi força coses en comú, entre homes i dones i entre homes i entre dones: les diferències vénen molt més donades per les diferències de poder. També, d'aquí, l'escepticisme cap a molts dels considerats avenços o guanys que, ni que els anuncis de TV posin algun home rentant plats, o que s'instal·li el políticament correcte, poden ser entesos com a triomfs: primera, perquè és prou complexa la seva significació i, segona, perquè per a mascarades ja en coneixem prou. Cal doncs, una creativitat contínua no només imaginant utopies, sinó resistint les realitats actuals.

Teresa Cabruja i Ubach

Professora de Psicologia Social de la UdG.

- 1 Postmodernitat entesa com la posada en dubte de qualsevol discurs de veritat, així com de la idea que existeixi una única realitat.
- 2 Em refereixo a "l'home" com a subjecte normatiu: blanc, de classe mitjana, occidental, etc.
- 3 Faig referència a la Psicologia, però hi entrarien també tant la Psicologia Social com d'altres ciències socials i humanes.
- 4 Exercici d'analitzar com funciona el llenguatge amb l'objectiu de posar al descobert altres significats amagats o no tan evidents.
- 5 Lògicament, no és només ara que les dones ofereixen resistència a les definicions normatives de la condició femenina; el passat n'és ple: des de Christine de Pizane a George Sand, passant per Emma Godman i altres, fins a les que no coneixem no tan sols les "heroïnes" recuperades. La vida quotidiana ha permès articular formes de resistència de les definicions i comportaments imposats i esperats que no queden registrades enlloc.

L'ús quotidià de l'espai des d'una perspectiva de gènere

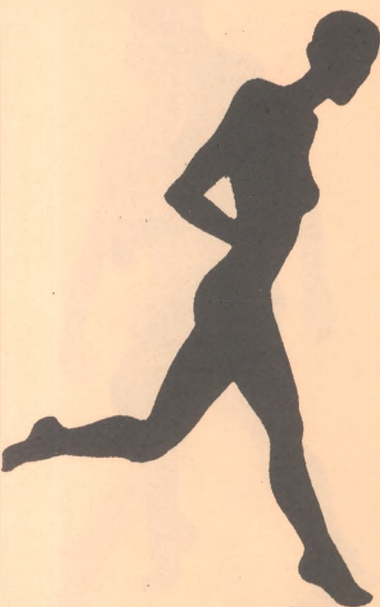
En l'estudi de l'espai s'ha reproduït la idea que l'organització social és producte d'una societat considerada com un tot, per tant, l'espai és global per a cada societat. Massa sovint no es té present que la dona i l'home, a través de les seves activitats i funcions i a partir dels paràmetres de la societat en què viu, utilitzen i es mouen en l'espai de diferent manera. Conseqüentment, la percepció i la representació mental que cada gènere té d'aquest espai és diferent.

Tot seguit s'apunten un seguit d'elements que ens han de conduir a debats i a noves reflexions entorn del gènere i l'espai.

* En una societat on els àmbits de residència, producció i serveis estan dissociats espacialment, l'accés al mercat de treball i als serveis serà més difícil quan més limitada sigui la mobilitat. Aquesta premissa que es pot aplicar tant a grups d'edats, com a nivells socioeconòmics, també la podem analitzar des de la perspectiva de gènere.

La divisió de funcions entre dona i home fa que majoritàriament la dona, mestressa de casa, hagi de realitzar el seu treball en un espai més reduït: casa, compra, serveis assistencials... Per tant, la seva mobilitat i, consegüentment, la concepció de l'espai és molt més reduïda.

D'altra banda, la dona que treballa fora de casa també té una mobilitat més condicionada; d'entrada ha de compaginar el treball a fora, el treball domèstic i la cura dels fills, la qual cosa suposa que pot perdre poc temps desplaçant-se. Buscarà, per tant, un treball a prop de casa i amb desplaçaments curts; en moltes ocasions si això no fos així la dona no podria treballar. Aquesta premissa pot deixar d'ésser vàlida en el moment en què la dona és soltera o no té cap lligam familiar, la possibilitat de mobilitat és molt més gran en aquest cas. D'altra part, també pot ésser qüestionada en determinades situacions de crisi quan la dona necessita un treball i no té possibilitats d'escollir. Tot i així, en aquests casos la percepció de l'espai és diferenciada, la dona té una mobilitat molt condicionada.

* La mobilitat i percepció de l'espai vindrà condicionada també pel mitjà de transport que s'utilitzi. Tant en estudis fets aquí a Catalunya com a l'estranger, s'ha anat demostrant que la dona es trasllada preferentment a peu o en transport públic, sobretot l'autobús (per qüestions de seguretat en les ciutats grans utilitza menys el metro) i que té menys accés al transport privat (condicionament cultural i econòmic). Tanmateix aquest fet té diversos inconvenients afegits:

- a) L'horari del transport públic (sobretot a les ciutats grans i cinturons metropolitans que es on domina), per qüestions de rendibilitat econòmica està adaptat a les hores punta relacionades amb l'inici i el final del treball i l'escola. Hores que no coincideixen amb les que la mestressa de casa va a comprar i a fer les feines que són a mig matí, a mitja tarda.
- b) Materialment, el transport públic no està adaptat a la dona, trasllat de cotxets, bosses de compra.
- c) Cal anotar aquí, que la dona que treballa fora de casa utilitza el transport públic més vegades durant el dia que l'home per poder compaginar el treball fora de casa amb el domèstic.

d) Hem de destacar també que per a moltes dones, el transport públic pot ésser un element de relació. És l'únic moment que troben de repòs entre un treball i l'altre.

* Respecte a la mobilitat també és suggeridor el tema de l'emigració, sobretot la que fa referència al trasllat camp-ciutat. La dona casada en l'espai rural tenia unes funcions molt determinades i una mobilitat molt reduïda. La vida a ciutat exigeix tornar-se a adaptar i no s'incorpora de ple a la vida urbana (es queda a casa, fa punta...) fins i tot, li costa relacionar-se amb la gent del barri. Es significatiu en aquest cas, quan l'emigració ha estat efectuada per molta gent d'un poble determinat a una mateixa ciutat, generalment s'instal·len en uns mateixos barris i les dones hi queden recloses perquè ja tenen els seus llaços de connexió establerts.

Quant a l'emigració de les dones joves del camp a la ciutat s'ha pogut constatar que aquesta ha estat més nombrosa que l'emigració d'homes joves. Les noies van marxar per anar a buscar feina i ajudar amb els seus guanys a la subsistència familiar mentre que el

noi es quedava a treballar al camp. Es constata que la noia anava a la ciutat i la primera feina que feia era la de servidora domèstica, cosa que li servia com a primer pas per una independència i poder accedir més tard a un altre treball, característicament femení (perruquera, dependenta).

* Molt suggeridors són els treballs que fan referència a la utilització per la dona de l'espai en la ciutat. Degut a les seves funcions, activitats i possibilitats, la dona es serveix i es mou en un espai determinat dins la ciutat i aquest se'l fa seu. La dona mestressa de casa, es mou en un espai molt reduït, localitzat a l'entorn de la casa, la compra, l'escola i els serveis assistencials. Aquest espai se'l fa seu, i és en ell on s'estableixen els seus vincles de relació, sobretot amb altres dones (donat que l'utilitzen al mateix temps i amb la mateixa finalitat) i on el seu comportament és molt directe i planer (tipus de vestir, manera de parlar...). La presència de l'home en aquest espai li és estranya..

A més, es comprova que quan la dona es mou en aquest espai en un temps en què no compleix la seva funció (els dissabtes quan passeja amb el marit) es comporta de diferent manera (relació més distant, diferent manera de vestir etc.).

D'altra banda, quan la dona es desplaça d'aquest espai a un altre que no li és propi, poques vegades ho fa sola (anirà acompanyada per l'home o els fills) i les pautes del seu comportament també seran diferents.

DODECÀLEG D'INTERROGANTS SENSE RESPOSTA

6

Què ho fa que les noies d'Olot després de casades perdin aquella frescor que tenien?

DODECÀLEG D'INTERROGANTS SENSE RESPOSTA

7

**Quin tòpic és el
que s'acosta
més a la realitat,
el de la dona
feble o el de la
dona forta?**

* Importants també són els estudis que fan referència a l'estructuració de l'espai en l'habitatge. Està demostrat com la distribució d'algunes parts de la casa estan fetes en funció que la dona hi realitzi l'activitat que exclusivament a ella se li ha adjudicat i es priva que hi tinguin accés altres membres de la família. Seria el cas de la cuina i el bany.

La cuina en la majoria dels casos, és de dimensions reduïdes i tot encarat a una paret la qual cosa no facilita un treball col·lectiu ni de relació. El bany, en ser de dimensions reduïdes, no permet la utilització conjunta i a l'hora de tenir en ell cura dels fills no facilita el compartiment de l'activitat.

* El planejament urbà i, com a conseqüència, l'estructura urbana actual és un altre factor que condiona la mobilitat de la dona en la ciutat. Poques vegades, el planificador ha pensat que la dona és majoritàriament la consumidora d'uns serveis determinats i ha projectat sobre la base d'un consum global de la població. Un exemple clar seria el dels equipaments sanitaris; és fonamental que aquests siguin accessibles a la dona ja que és ella qui acompanya els familiars a visitar-se, en diverses ocasions aquests no es troben a prop de l'espai propi de la dona sinó majoritàriament a l'extrem dels barris etc. En el mateix sentit podríem mencionar la dificultat que comporta per a moltes dones l'accés als grans supermercats.

Aquests i altres exemples que ens pot suggerir l'ús quotidià de l'espai ens fan adonar que l'anàlisi, la planificació i la gestió d'aquests cal fer-la també des d'una perspectiva de gènere.

Mita Castanyer

Els temps de les dones i els temps de les ciutats

L'estudi «*Les dones i l'ús del temps a Barcelona. El cas del barri de Sants*» ha estat realitzat per un equip d'investigadores de l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona, per encàrrec de l'Ajuntament de Barcelona i l'Associació Salut i Família, entre els mesos de març i desembre de 1993. L'equip ha estat integrat per M. Dolors Garcia Ramon, Gemma Cànoves i Maria Prats.

El treball és un dels resultats de la proposta del Consell de Benestar Social de Barcelona, d'incorporar el tema de l'ús del temps a la ciutat, com un dels nous eixos de treball pel futur. La proposta s'inspirava en les discussions encetades a Itàlia sobre aquest tema, especialment a partir de la proposta de llei d'iniciativa popular: *Le donne cambiano i tempi*. En aquesta línia, aquest treball es proposava proveir elements pel coneixement de l'ús del temps per part de les dones, estudiar els horaris de comerços i serveis i la seva adequació a la demanda i emetre recomanacions orientades a afavorir una major llibertat i igualtat en l'ús del temps.

L'estudi ha estat realitzat amb una metodologia de tipus qualitatiu, i s'han fet dos tipus d'entrevistes: entrevistes exploratòries a persones representatives del teixit social i associatiu del barri de Sants i a responsables de l'administració i d'organitzacions d'abast més general; i entrevistes en profunditat fetes a diferents persones residents al barri, amb situacions personals diverses i majoritàriament dones.

Oferta horària i experiències personals d'ús del temps al barri de Sants de Barcelona.

De la confrontació dels resultats obtinguts en les diferents fases de l'estudi, s'obté el panorama dels desajustos existents i dels buits que cal cobrir entre el que la ciutat ofereix, en termes d'accés temporal als comerços i serveis, i les necessitats i els desitjos de les persones que hi viuen o hi treballen.

En la fase exploratòria de l'estudi s'han distingit cinc grans grups de serveis, que es caracteritzen per una gran homogeneïtat horària interna i que són representatius dels serveis més sovintejats per la població: els comerços, els serveis escolars, les entitats financeres, els serveis administratius i les entitats.

DODECÀLEG D'INTERROGANTS SENSE RESPOSTA

8

*És cert que, si
s'ha de triar entre
la feina i la
família, l'home
triarà la feina i la
dona la família?*

A la zona estudiada, l'horari del petit comerç és partit, de matí i tarda, amb pausa al migdia, tancament generalitzat els diumenges i tancament alternatiu el dissabte a la tarda o el dilluns al matí. En base en aquest esquema general hi ha variacions que depenen del subsector i de la localització de l'establiment i de l'estació de l'any. Es tracta d'un horari d'obertura que coincideix amb els horaris laborals de la major part de la població.

Les escoles tenen també un horari molt homogeni dins de cada nivell educatiu. Les escoles bressol el fixen lliurement, les escoles d'ensenyament primari en tenen un de compliment obligatori de 9 a 12 i de 15 a 17, mentre que a l'escola secundària és més flexible, però sempre partit.

En la resta de serveis se segueix trobant homogeneïtat d'horaris dins de cada subsector. En els serveis administratius i financers predominen els partits o els intensius matinals. El tancament els diumenges és generalitzat, tret de serveis molt específics, com els hospitals o la restauració. Els serveis culturals, esportius i les entitats cíviqes tenen un horari d'activitat concentrat a la vesprada i al cap de setmana, per tant són els menys coincidents amb els de treballs estàndards.

En estudiar les experiències personals d'ús del temps, a partir de l'anàlisi de les entrevistes en profunditat, s'observa com en l'estructuració de l'arc temporal diari el temps central és el temps de treball productiu, aquest és el més rígid, al voltant del qual s'organitzen la resta de temps i activitats de la jornada. Aquest fet, sumat a la coincidència dels horaris laborals amb els de serveis, fa que es valorin molt positivament els horaris de treball flexibles o de tipus intensiu, la proximitat física entre el lloc de treball i el lloc de residència i l'accés a una bona xarxa de transport públic. Totes aquestes circumstàncies faciliten la superació dels conflictes que es deriven de la compaginació dels treballs productiu i reproductiu i que s'expressen principalment en termes de manca de temps, de no poder arribar a tot arreu.

El temps que es dedica al treball domèstic és difícil d'estimar, inclou activitats molt diverses, és discontinu i poc durador. Al mateix temps és un treball socialment subvalorat, que es considera monòtom i poc creatiu, i que encara continua sent majoritàriament realitzat per les dones, treballin fora de la llar o no. Fins i tot, quan el treball és compartit o desviat cap a altres persones, la dona és qui assumeix el pes de l'organització i la planificació d'aquest treball reproductiu.

Encarregar-se d'aquest treball domèstic i de tenir cura de les persones implica enfrontar-se a les limitacions d'accés als serveis que hi estan relacionats, els quals ofereixen franges horàries no compatibles amb el temps de treball. Davant d'aquestes restriccions, les dones entrevistades han desenvolupat diferents estratègies de supervivència per sortir-se'n: desviació de part d'aquest treball domèstic cap a altres persones, realització simultània de diverses tasques, disseny de recorreguts que estalviïn temps, incorporació d'innovacions tecnològiques domèstiques, serveis a domicili, etc.

El temps lliure és viscut com a fraccionat, escàs i variable, i per moltes dones es dissol sovint en els altres temps de la jornada, per la majoria el temps lliure és inexistent, no s'hi compta. Això no vol dir que no hi hagi un desig de poder-ne gaudir, ja que s'expressa una fam de temps en general i de temps lliure en particular.

En definitiva, es confirma el desajust previst en el sentit que l'organització del temps de la ciutat, manifestat en els horaris que els seus serveis ofereixen, no s'adapta a les necessitats de la seva població, sinó que és aquesta població la que ha de reinvertir contínuament l'organització personal del seu temps per ajustar-lo al que la ciutat li ofereix.

Aquest esforç és més gran i més evident quan es tracta de persones que carreguen alhora amb treball productiu i treball reproductiu, situació en la qual es troben cada cop més dones, perquè les coincidències temporals les obliguen sovint a fer renúncies en una o altra esfera, generant-se sentiments com a mínim insatisfactoris i conflictes que no beneficien a ningú.

**DODECÀLEG
D'INTERROGANTS
SENSE
RESPOSTA**

9

**Què hi ha de
veritat en allò
que a la dona se
la guanya per
l'oïda i a l'home
per la vista?**

En base al coneixement obtingut en aquest estudi sobre l'oferta de temps de la ciutat d'una banda i sobre les experiències personals d'ús del temps de l'altra, es van elaborar una sèrie de recomanacions entorn de les possibles mesures que des de les administracions es poden adoptar per facilitar la vida de les ciutadanes, per fer-los més possible l'autogovern del temps personal. Tot i la necessitat d'adoptar mesures concretes en diferents àmbits, advertim que aquestes tindrien molt poc efecte si no s'acompanyaven de canvis paral·lels en el repartiment del treball domèstic al si de cada llar, perquè aquest sigui fet i distribuït de manera més equitativa. Cal que aquest aspecte acompanyi el projecte de canvi dels temps perquè no s'acabi perpetuant el doble o el triple rol de les dones en fer-los més fàcil compatibilitzar-los, sinó que el canvi dels temps serveixi per fer possible que tots fem de tot, en condicions òptimes d'accés als serveis que la ciutat ens ofereix. Per fer front a aquesta problemàtica, arran de les conclusions de l'estudi, l'Ajuntament de Barcelona es proposa desenvolupar en els propers mesos un seguit d'accions englobades en el projecte «A Barcelona les dones canvien els temps».

**M. Dolers Garcia Ramon
Gemma Cànoves
Maria Prats**

Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona

El llenguatge no sexista, moda o reivindicació?

«el va afalagar la idea feixista i/o testosterònica que
l'imperi i els/les seus/seves habitants/habitanter
existien només perquè ell s'hi pogués lluir.»
Contes per a nens i nenes políticament correctes

A

quest fragment del llibre de Garner és només una mostra, portada a l'extrem, d'allò en què es pot convertir el llenguatge si prosperen les tesis dels partidaris del llenguatge no sexista i políticament correcte. Aquí no se'n parla d'homes ni de dones, sinó de *persones masculines i persones femenines*. L'obra ridiculitza els contes infantils de tota la vida, en els quals hi apareixen *persones masculines verticalment deficientes* en lloc de geperuts, que no fan pudor, sinó que desprenen *un considerable desplegament d'olor corporal*, i no hi ha pobres, sinó *persones de nivell socioeconòmic no gaire elevat*, ni vells, sinó *persones més avançades cronològicament*.

Sense caure en aquestes estridències, ja fa un cert temps que observem una tendència, sobretot en els camps de la pedagogia i l'administració, a evitar qualsevol referència intrínsecament masculina en el llenguatge. Fins i tot han sortit tota mena de documents de l'administració europea, estatal i autonòmica, en què es promou l'abolició de l'ús sexista de la llengua. En molts casos, es troben emmarcats dins uns plans més generals per a la igualtat d'oportunitats de la dona. Com si es poguessin eliminar les actituds a cop de decret...

Els polítics en campanya s'escarrassen a parlar als *catalans i les catalanes*, als *treballadors i treballadores*, i fins i tot un, amb aquesta obsessió, l'altre dia va acabar dient: *els joves i joves de Catalunya* ...sense adonar-se que havia fet el ridícul. Un altre polític, gironí, ben enginyós per cert, en una trobada de dones, com que no aconseguia de parlar només per a elles, i li sabia greu de fer servir el masculí, va mirar de trobar-hi una solució: *totes plegades, i jo, plegat al costat vostre!*

Aquestes anècdotes poden servir per introduir el concepte de *políticament correcte*, que cada cop pren més cos, i que a la gent que treballem en el camp de la llengua ens sembla, si més no, perillós.

D'una banda, la veritat és que ningú no vol ser titllat de sexista, i és prou senzill d'intentar seguir les directrius que s'han marcat: tot es redueix a explicitar el femení i a utilitzar termes genèrics sense connotacions masculines. I aquí rau el primer perill: no són els lingüistes qui més s'han preocupat d'aquest tema, sinó altres professionals de la

DODECÀLEG D'INTERROGANTS SENSE RESPOSTA

10

**Existeix de
debó l'instint
maternal? I
d'instint pater-
nal, que no n'hi
ha?**

pedagogia, la sociologia, etc. L'èmfasi que hi posen és admirable, però no sempre els resultats són tan bons. Com sempre, en qüestions lingüístiques tothom hi entén, i la que en surt perjudicada és la llengua. Allò que es modifica perquè esdevingui políticament correcte finalment pot ser gramaticalment incorrecte, perquè la llengua té uns sistemes que cal respectar.

L'altre perill que volia esmentar és que fa por què hi pot haver darrere d'aquesta mesura pretesament progressista. Els que pretenen despullar el llenguatge de tot allò que no convé, en porten a terme una revisió exhaustiva, i tot allò que els sembla insolidari, sexista, discriminador, brut, defectuós, s'elimina, perquè és políticament incorrecte. No pot ser que tot formi part d'una mateixa estratègia? La realitat virtual, els productes light, la profilaxi, l'internet... No hi ha res que sigui de veritat, tot és una mena de succedani. Em fa por que també ens vulguin manipular el llenguatge, que fins ara ens pertanyia. I tot es fa des d'un angle pretesament modern. Pel que fa al sexisme en concret, és veritat que un sector ampli el formen persones preocupades per la discriminació de la dona, però no puc deixar de pensar que comparteixen punts amb altres col·lectius no tan ben intencionats.

La reflexió que ens podem plantejar a partir d'aquí és prou interessant. Com s'estructura el llenguatge? Pot existir el llenguatge sense pensament? Quin és primer? I finalment, la gran pregunta, la resposta de la qual no és tan clara com alguns pensen: si el pensament pot canviar el llenguatge, el llenguatge pot canviar el pensament? Es a dir, si eliminem les referències sexistes, eliminarem també els comportaments que ho són?

En un intent de donar resposta a aquests interrogants, no podem negar que existeix una interrelació entre el llenguatge i la manera d'entendre la vida. Es provat que la llengua no és només una eina de la qual ens servim, sinó que arrossega una gran càrrega de substrat ideològic. Hem d'admetre que els prejudicis sexistes que transmet el llenguatge deuen ser el reflex del paper social de les dones fins ara, però seguint aquest raonament, sembla lògic pensar que a mesura que canviï aquest paper social, el llenguatge ja ho anirà reflectint, sense que l'hi hàgim d'obligar, violentant-lo fins a extrems que resulten inacceptables.

La clau és la relació sexe-gènere. A vegades es confonen. El gènere fa referència a la gramàtica, i el sexe a la biologia, però tots dos són masculí i femení. El problema és que no es corresponen totalment, sinó que el gènere que lingüísticament s'anomena «no marcat» és el masculí, i és el que es fa servir quan es volen incloure tots dos. Els primers a voler modificar aquesta regla gramatical, intentant de neutralitzar el llenguatge per eliminar-ne les referències sexistes, varen ser els anglesos, però no hem d'oblidar que la seva llengua no té marca de gènere femení, com ara la del català o el castellà. Les altres llengües ho han volgut adaptar, amb penes i treballs, però és ben clar que encara no se n'han sortit. Els textos que es produeixen poden arribar a ser il·legibles, i no crec que aquesta sigui la seva pretensió.

Hi ha pedagogs que analitzen els textos per extreure'n el contingut discriminatori.

Primer analitzen el contingut i després la forma, i, simplement els canvien si no corresponen als models que preconitzen. Cito textualment, d'un d'aquests manuals

: Com no s'ha de sentir inclinat/ada un noieta o una noieta a menysprear les dones des del moment que es fa servir la mateixa paraula en masculí per designar també les dones? Si es diu: tots els homes són iguals, es dona a entendre al nen o la nena que les dones no són iguals que els homes. Perquè es vegi fins on arriben les seves pretensions, podem fer esment que aquesta mateixa gent és la que ha proposat la forma *herstory* (història d'ella, en anglès), perquè entenen que *history* només vol dir: «història d'ell». També pretenen suprimir el terme *seminari* (entès com a lloc d'investigació) per l'arrel del terme que té a veure amb el líquid seminal (de l'home, per tant). Fa de mal dir quina seria la forma femenina en aquest cas.

Segons ells, les gramàtiques -la francesa, la castellana, la catalana- són sexistes, i el lèxic també. Per tant, cal canviar-ho tot i començar a fer servir les dobles formes, les repeticions, les metàfores... Amb això carreguem en gran manera el llenguatge i si no anem molt en compte, fem el ridícul, com s'ha vist. Dedicuem-nos a canviar comportaments i actituds, que en definitiva és això el que compta, i la resta són punyetes (o, en llenguatge PC, «coses que molesten o no tenen cap utilitat»).

Meius Ferrés

**Quin és l'ideal
de les noies
d'avui, els
homes mascles,
tipus "rambo" o
els homes
tendres, tipus
"danone"?**

La crisi econòmica i les dones

ot i que els indicadors econòmics sembla que donen indicis de recuperació, ni la crisi està superada, ni és la darrera que viurem. Què podem dir les dones davant d'això? D'una banda, podríem aportar la nostra visió, i de l'altra, pagaria la pena veure com ens afecta.

En relació a la manera com veiem la crisi, cal remarcar que té nom i cognoms, perquè no es tracta d'una crisi de caràcter genèric, sinó que és específica del capitalisme. La característica intrínseca del capitalisme és la lluita de tots contra tots. Els empresaris competeixen els uns amb els altres per tal de guanyar o conservar quotes de mercat, i en aquesta lluita tendeixen a cercar l'eliminació dels seus competidors, oferint preus més baixos, o creant situacions monopolístiques (polítiques de marca, fusió d'empreses, etc.). En la lluita per oferir costos més baixos, la congelació o reducció salarial té un paper molt important, i la manera de domesticar els treballadors, per tal que acceptin unes condicions de treball cada cop més deteriorades és la por de perdre la feina. Els treballadors veiem amenaçats els nostres llocs de treball, a causa de l'increment de la nostra mateixa productivitat: ara, amb menys hores es fa més.

Per a nosaltres, les dones, l'actual crisi econòmica es caracteritza per una pèrdua de valor de la vida humana, i per tant, de la nostra activitat productiva principal. Se'ns diu que sobren treballadors i manquen tècniques organitzatives, màquines, disseny de nous productes. Efectivament, si considerem que la principal activitat que realitzem els éssers humans a partir de la nostra edat adulta és treballar, si a més admetem que la nostra posició social i les oportunitats de vida són dependents de les activitats productives que desenvolupem, podem dir que l'excés de treballadors (l'altra cara de l'atur), és gairebé tant com dir que la gent estem de més. Caldrà, doncs, que les dones afrontem una reestructuració del nostre sector productiu: el de la procreació.

En aquest punt és on topem amb l'evidència que en relació a les dones, les generalitzacions poden resultar ben poc afortunades. El sector productiu de la procreació està segmentat per països. No estan en crisi totes les línies de producció: només és deficitària la producció d'éssers humans occidentals, i és a les dones occidentals a qui se'ns demana que incrementem la nostra productivitat. La condició per fer compatible aquesta demanda de més fills amb un nivell d'ocupació satisfactori (caldrà demanar-se qui determina quan ho és, de satisfactori) és que siguem competitius en relació a d'altres països. La necessària competitivitat justifica la reforma del mercat de treball: : facilitats per als acomiadaments, mobilitat geogràfica i funcional, treballs a temps parcial, contractes d'aprenentatge... Llibertat per a les empreses, subordinació per als treballadors.

A les dones, ens afecta la crisi com a tothom, i a més, per la nostra posició desigual, ens comporta problemes afegits. D'una banda, la reducció de la capacitat adquisitiva dels salaris comporta augmentar la jornada laboral que realitzem de treball domèstic. En la nostra activitat de mestresses de casa, les dones funcionem com a matalassos esmorteïdors de les crisis econòmiques, allà on no arriben els diners arriba la nostra imaginació i esforç: aprofitar roba vella, cuinar productes de segona fent-los atractius a la vista i al paladar, cercar les botigues més barates. Una mestressa de casa, quan té pocs diners per mantenir en funcionament la seva llar, o quan els diners valen menys, ha de treballar més. Cal, a més, afegir que el treball de mestressa de casa no es limita a les anomenades tasques domèstiques, sinó que, a més, és un treball de suport emocional. L'enduriment de les condicions de treball remunerat, la inseguretat, la manca de confiança en el futur, tenen una forta incidència en l'equilibri psíquic dels treballadors. És la mestressa de casa qui cull aquest neguit, aquesta agressivitat continguda, la pèrdua de l'autoestima. També forma part de la seva feina sostenir aquest malestar,

generalment d'homes.

En el vessant de treballadores assalariades, les dones també patim la crisi d'una manera particular, i l'actual reforma del mercat de treball ens afecta d'una manera especial. Si prenem el cas de la mobilitat geogràfica, no se n'escapen les conseqüències que té per a nosaltres. Qui haurà de deixar la seva feina si algun dels membres d'una família és traslladat a una altra població per raons de treball? És més que probable que siguin les dones, les filles i els fills. Tampoc no cal fer moltes cabòries per imaginar qui ocuparà les feines a temps parcial.

Ara més que mai, cal recordar que el dret al treball és un dret individual, i que aquest dret va acompanyat del dret a uns ingressos insuficients. No té sentit dir que no hi ha feina quan molta gent, especialment els homes caps de família, realitzen d'una manera sistemàtica hores extres. Tampoc no té sentit que d'esquenes a la revolució científico-tècnica que hem viscut aquest segle, la jornada laboral a penes hagi experimentat una reducció significativa. De què serveix tant progrés si no ens allibera, si s'utilitza per sotmetre'ns amb l'amenaça de ser dels que sobren, dels que no tenen feina i, per tant, no tenen un lloc a la societat? Davant la crisi econòmica, les dones i els joves tenim una resistència a fer a l'actual concepció i distribució del treball. Aquest és també el nostre dret, alliberar-se del treball no és no treballar, no és estar a l'atur, sinó que és treballar poques hores i disposar de més temps lliure. La lluita de les dones i els joves pel treball és alhora la lluita pel dret a gaudir de temps lliure. Els aturats i les mestresses de casa no en tenen, d'això, perquè el temps lliure és l'altra cara del treball remunerat.

M. Jesús Izquierdo

Professora de la Universitat Autònoma de Barcelona

DODECÀLEG D'INTERROGANTS SENSE RESPOSTA

12

***Hi ha realment
converses
d'homes i con-
verses de do-
nes? I doncs, de
què parlen les
parelles?***

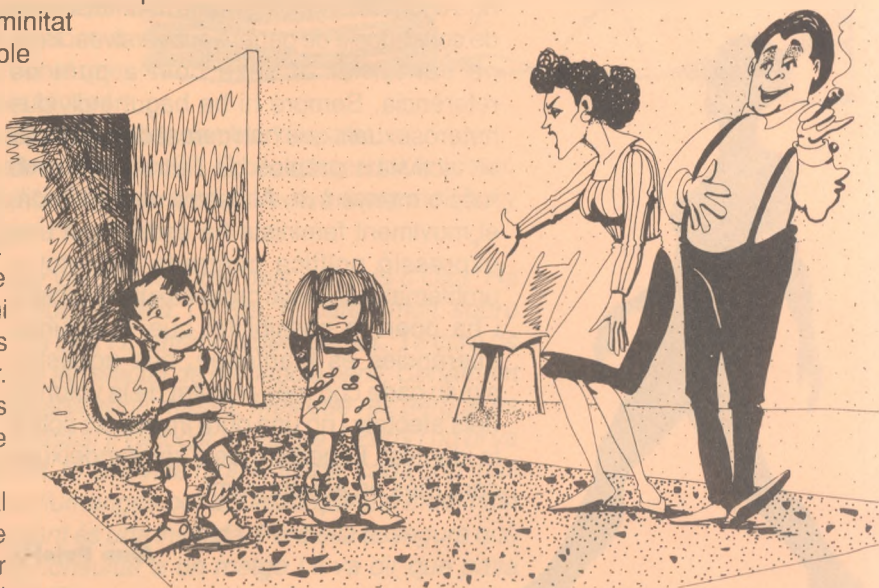
El nostre gènere de cada dia

Hom parla de gènere quan es refereix a la manera de ser i de fer de la gent des del punt de vista de la seva identitat sexual: el fet de ser dones o homes, nenes o nens. El concepte de gènere ens serveix per diferenciar els aspectes fisiològics o biològics del sexe dels seus aspectes socials o manifestacions culturals. Per entendre'ns: el sexe de les persones és, en el 99'9 % dels casos, una cosa clara i fàcil de determinar des del moment de la naixença. El gènere és en canvi un conjunt de fenòmens molt més complicats i que s'inicien precisament a partir d'aquest moment en què el nou-nat, o la nou-nada, resten classificats, «fitxats», per sempre més com a mascle o femella, i entren a formar part d'una organització social on això és important.

Així, el fet de ser mascle o femella és una cosa poc discutible. En canvi, sobre masculinitat i feminitat estem discutint contínuament. És molt possible que tots tinguem les nostres idees sobre què constitueix la masculinitat o la feminitat. Alguns potser creuen que la corpulència i l'agressivitat que mostren els personatges animats per Silvester Stallone o Arnold Schwarzenegger representen l'ideal de la masculinitat, i poden veure en Marilyn Monroe el paradigma de la feminitat. Però d'altres no hi estaran d'acord, i preferiran altres formes d'actuar i de projectar la seva imatge o caràcter. En tot cas, els exemples citats serien uns determinats models d'identitat de gènere entre els molts que hi ha a la societat.

El gènere és per tant el vessant cultural del sexe. Que sigui un fet cultural implica que diferents grups socials i pobles poden tractar els gènere de maneres molt diferents, que hi

pot haver diverses d'actuar com a home i com a dona. És a dir, que hi ha diverses formes de masculinitat i de feminitat. El paper dels homes i les dones són diferents dins la societat Catalana o la societat Kikuyu (Kenya), i són diferents ara de cinquanta anys enrera, i dins de cada societat i cada moment històric també hi ha diferències.

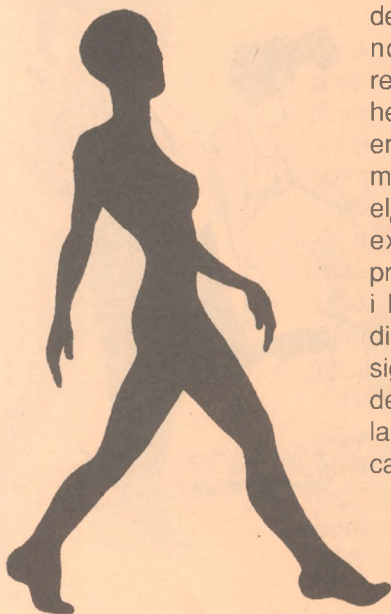
Un dels aspectes més interessants del gènere és com es manifesta en diverses situacions i amb gent diversa en la vida quotidiana. Estudiar això és un exercici difícil, perquè molts aspectes del gènere són tan comuns i quotidians que esdevenen moltes vegades invisibles i inconscients: les diferències de to de conversa entre grups de nois i de noies, les diferents maneres de reaccionar, els gustos, els valors, els acudits que fan gràcia i que no, i ja no parlem de les formes de vestir, d'arranjar el físic, de moure's, el to de veu, etc... Però, a més d'això, també hi ha òbvies diferències, a vegades molt acusades, entre gent del mateix sexe, cosa que dona al tema un grau addicional de dificultat a l'hora d'estudiar-lo i entendre'l.

La interacció social, el tracte cara a cara entre les persones, és l'escenari on es duu a terme la projecció del propi caràcter i per tant, del gènere. Les maneres com la gent ens projectem als altres ve determinada

en bona mesura per les condicions de participació en els esdeveniments concrets de cada cultura. Així en una societat que separa totalment les persones dels dos sexes, esperarem diferències genèriques importants. Aquest era el cas fins fa molt poc en la nostra societat, on hi havia una divisió sexual molt estricta, amb els individus de sexe diferent distribuïts en tasques i espais diferents.

Pensem com les convencions de tracte i educació imposaven una certa manera de comportar-se i sobre el paper de l'home i la dona. En certes situacions, calia tractar la dona com una persona incapaç i delicada i a la qual s'havia d'assistir en tota mena de detalls (treure l'abric, moure la cadira per seure), amagar-li fets crus o dolorosos, estalviar-li caminades, esforços, mulladers, fang, etc...

L'exemple serveix per veure que el gènere no depèn només dels individus, sinó també del joc social que imposa unes certes pautes i una lògica de les relacions. Aquesta lògica, però, no és mai perfecta. Malgrat que totes les societats tenen unes pautes sexuals més o menys dominants, sempre hi ha individus que poden cercar de subvertir l'ordre establert o definir unes regles del joc diferents allà on tenen el poder o l'oportunitat per fer-ho. Algunes conductes homo- o ambisexuals solen anar acompanyades també d'uniques pautes de construcció de gènere subversives. Però no cal tornar al sexe com a punt de referència. Sempre hi ha hagut individus heterossexuals que han cercat de participar en activitats pròpies de l'altre sexe amb més o menys èxit. Al nostre racó de món, el moviment feminista ha esdevingut una expressió política centrada sobretot a problematitzar l'antic ordre sexual establert, i ha obert la possibilitat que si algunes diferències es mantenen, que aquestes siguin cada cop més resultat de la voluntat dels afectats i no una dura imposició sobre la identitat. Esperem que s'aprofundeixi en cara més en aquest camí.

Joan Pujolar

Notes per a una psicopatologia de la dona olotina

ualsevol estudi que es faci d'una consulta de salut mental a la nostra comarca ens indicarà una predominància de les dones sobre els homes pel que fa al nombre total de visites. Per altra banda, aquí i arreu, i dubto molt que existeixi una patologia específica femenina garrotxina - diguem-ho clarament d'entrada -

, tots els estudis solen senyalar una major vulnerabilitat de la dona pel que fa a patologia psiquiàtrica. Una altra cosa seria arribar a un acord del perquè es produeix aquest fenomen. Aquí com en altres qüestions psicològiques sorgeix l'etern dilema de fins on arriben els factors biològics, innats, i quina ha estat la influència cultural, ambiental, educacional. No és pas fàcil delimitar-ho i, de fet, aquesta tria constitueix encara la base del discurs científic de la moderna psicologia. Hi ha, d'una banda, raons biològiques de pes. Sembla, per exemple, força demostrat que existeixen diferències entre el cervell diguem-ne femení i el masculí, amb un notable conjunt de reaccions emocionals, neuroquímiques, diferenciades. Des de la lateralització dels hemisferis cerebrals fins a les respostes als neurotransmissors. Sense que hom pugui afirmar que els diferents estils cognitius o emocionals, les habilitats instrumentals d'un i altre sexe siguin superiors o inferiors. Simplement són diferents. Però tot i així aquesta formulació biològica s'ha de posar en qüestió sovint, donat que poden ser també canvis induïts per segles de factors ambientals que han condicionat aquestes divergències.

Tal vegada, les estructures i funcions reproductives juguen un paper molt important en la identitat sexual dels homes i les dones, però no és menys cert que estem també assistint a un canvi sociològic, familiar i cultural molt important que ja ha produït notables mutacions en la perspectiva històrica del paper de la dona al llarg dels segles i ara mateix. Fins i tot les hormones sexuals poden ser contemplades com a genètiques o com a ambientals, depenent del científic observador, donat que en el cervell dels dos sexes existeixen receptors tant per als estrògens com per als andrògens, si bé les respostes poden semblar diferents. Existeix realment un grup unitari femení i un altre de masculí?. O bé, com en tot fenomen de la naturalesa, no existeix una àmplia variabilitat? Estem, en definitiva, encara molt lluny de poder demostrar res amb un mínim de rigor.

La Sra.R. és una mestressa de casa que viu en un poble dels voltants d'Olot. Ha tingut 4 fills, que ja són grans però que encara viuen a casa. La Sra. R. pateix molt, sobre tot els dissabtes, quan els nois tarden a arribar. La Sra. R. gairebé pateix per tot. Té cura de la llar, de l'aviram i d'un hortet. A més té a casa un avi afectat de demència senil. Certament ella és el puntal de la casa. Ella diu que no li agrada sortir massa. Més que res perquè es mareja, especialment quan va al mercat. L'any passat li va tocar un viatge a París i no hi va voler anar perquè no se'n veia amb cor. La Sra R. té una vida molt limitada, cada cop més limitada. Fins i tot ha deixat d'anar a missa els diumenges per aquesta qüestió indefinida dels marejos. Tret del seu nucli casolà pràcticament és una invàlida. Però ella assegura que és perquè està bé a casa. Una vegada ho va consultar a un metge i li va dir que patia ansietat i àgorafòbia, però no en va fer massa cas.

No ens cap per tant, amb el nostre nivell de coneixements actual, que refugiar-nos en l'estadística. Així, ens trobem que la major psicopatologia femenina registrada és, sens dubte, la derivada de les depressions i l'ansietat. La depressió afecta pràcticament el doble a les dones que no pas als homes, igual que les anomenades crisis d'ansietat. I podem plantejar de nou la qüestió: Són les dones biològicament més vulnerables? Alguns canvis hormonals podrien avalar-ho, com és ara els derivats dels parts, els puerperis o les anomenades síndromes premenstruals. Tendeixen més les dones a expressar les seves emocions? Però també, no és menys certa la influència de segles d'educació absolutament diferenciada entre els nens i les nenes? I el paper assumit, imposat, repressiu, de la dona en la societat, en la família...? Com explicar sinó les conegudes neurosis de la mestressa de casa. o la compulsió malaltissa per la neteja? Per contra, no sembla haver-hi massa diferències home-dona en la gran patologia mental, la esquizofrènia i les psicosis.

La Sra M., casada, amb dos fills menuts, de cinc i dos anys respectivament, no sembla tenir cap gran conflictiva matrimonial, econòmica, ni ha viscut una infantesa traumàtica. La Sra M. treballa en una fàbrica tèxtil de la ciutat, al torn de nits. Plega a les sis del matí i es posa al llit a dos quarts de set. Gairebé a l'hora que el marit es lleva per anar a la seva feina. A dos quarts de nou però, s'aixecarà perquè ha de dur els nens a l'escola. Es tornarà a enllitar a dos quarts de deu fins a dos quarts d'una en què s'aixecarà per fer el dinar. El marit té molt poc temps al migdia. Després de rentar el plats, a les tres, farà potser una migdiada fins a les cinc en què de nou anirà a buscar la mainada a l'escola. Així cada dia. Amb el temps, la Sra. M. acudirà a la consulta per una patologia ansiosa, depressiva, d'insomni, etc.

Si repassem el capítol de les addiccions, l'alcoholisme sobretot, és innegable el gran predomini masculí, però aquest és segurament un capítol que tendeix a uniformar-se, lamentablement, per a les dones. Com el tabaquisme o la resta de drogaddiccions.

La Sra. F. és una mestressa de casa que potser no té necessitat d'anar a la fàbrica perquè el marit té una bona feina i guanya un sou respectable. Els fills ja s'han fet grans i estudien a Barcelona. No ha estat educada per a tenir grans aficions, com per exemple la de la cacera del seu marit. Gairebé tot el dia a casa, amb prou feines menja a les hores dels àpats, cosa que sempre li retreu, amablement, el seu espòs. Es vol aprimar i ha provat tots els règims del Lecturas i l'Hola, més els que li han dit les veïnes i la perruquera, fins i tot va provar d'anar al metge i fer una dieta, en va, de poques calories. De fet, ella ho reconeix, es passa el dia «picant», ara una galeta, ara un cafè amb llet o xocolata, sobretot xocolata. De vegades, fins i tot es passa el neguit amb una copeta de licor. Li encanta comprar, i sovint s'extralimita de pressupost, objectes sense massa utilitat, cosa que sempre li retreu, amablement, el seu espòs. La Sra F, amb el temps acudirà a la consulta per un problema de maldecap que l'obliga a prendre molts calmants, i perquè últimament es troba molt nerviosa.....

I si contemplem la més actual de les patologies psiquiàtriques, no podem oblidar la increïble epidèmia, d'aparició ben recent, gairebé absolutament femenina, dels trastorns de l'alimentació. L'anorèxia nerviosa i la bulímia, que estan fent autèntics estralls entre les nostres adolescents i fins en dones madures. Una patologia. en aparença ben femenina però que constitueix el paradigma de la influència de l'ambient, amb la seva hipertròfica valoració del cos, en la nostra societat, i en els mitjans de comunicació.

Biològicament predisposades, educades en un mitjà sexista, culturalment pujades en una societat que les ha marginat fins gairebé els nostres dies... la patologia mental de la dona pot ésser, en part, fruit d'aquests elements i d'altres de nous que l'evolució històrica segurament anirà afegint.

Jordi Pujiula
Psiquiatre.

Geografia comarcal

Ajuntament de Sant Joan les Fonts, a instàncies del grup que encapçala en Xavier Sala (i ara no em facis dir de quin color és el grup, que pel que vull dir tant li fa i en aquell poble ja saps que les coses estan prou embullades) ha demanat que el servei

de Transport Públic d'Olot, el TPO, pugui arribar fins a Sant Joan. Proposta ben lògica i raonada que segurament beneficiaria molta gent. Sembla ser que el regidor de Transports de l'Ajuntament d'Olot, el Sr. Josep Rigall, segons llegeixo als diaris, no ho ha pas vist del tot malament i ha promès elaborar un estudi, cosa que segurament vol dir que caldrà consultar-ho a qui tu i jo sabem.

La notícia et pot semblar anodina però m'ha semblat copsar-hi un detall que pot tenir el seu interès. Veuràs, el Sr. Xavier Sala, que pel que el tinc conegut és una persona prou intel·ligent, ha argumentat que la iniciativa es planteja a partir d'una *concepció metropolitana d'Olot i la seva àrea d'influència*. És a dir, que les relacions de la ciutat amb els seus nuclis veïns ha començat a canviar. Que potser dintre de poc tindrem nous organismes gestors a més dels Ajuntaments i dels Consells comarcals. Que ja en parlarem de les seculars mirades de reüll i les rivalitats entre pobles veïns, segurament condensades i instrumentalitzades pels grups polítics de torn. Entre Les Preses i Olot, avui per avui, no hi ha el mateix color polític, posem per cas, que el que hi ha entre Sant Joan o la Vall d'en Bas. Futurs candidats tots ells a formar aquesta nova entelèquia que serà l'àrea metropolitana de l'Olot del futur. Tindrem els mateixos conflictes de funcionament que els ja coneguts de l'Àrea Metropolitana de Barcelona? A la vegada imagino que el Parc Natural dels Volcans ja deu tenir els seus criteris ben establerts sobre l'evolució del diguem-ne Gran

Olot. Són preguntes que em faig i que segurament el futur les contestarà a d'altres generacions. En aquest moment, i sense anar més lluny, la sanitat, la reforma sanitària, ja ha començat també a plantejar una visió més globalitzadora i ampliada que les fins ara úniques fronteres municipals. L'àrea bàsica de Sant Joan les Fonts ja està vinculada a l'Hospital de Sant Jaume, i fins s'ha previst la creació d'un nou ambulatori a la ciutat per a la gent d'Olot-rodalies.

Em sembla doncs que hem arribat a una nova etapa de les relacions comarcals. Segurament tot això que et dic són reflexions d'un profà i els geògrafs ja ho deuen haver estudiat i ben après. Vull dir que aquella suposada imatge del nucli olotí, dominant demogràficament, sobre una uniformitat de nuclis, presidint la comarca de la Garrotxa, a partir de la divisió republicana d'en Pau Vila, es va esvaïnt cada cop més. La Garrotxa ja és de per si una comarca mal definida i amb dos o tres grans components, almenys, ben diferenciats: L'Alta Garrotxa i les Valls d'Olot i del Brugent. (I segurament els geògrafs en trobarien moltes altres). I la realitat crec que ens demostra que la Garrotxa social és la que s'extén al llarg dels eixos viaris, de Les Planes fins a Besalú, i ara potser del ramal de La Canya fins als túnels del Capsacosta. El creixement d'Olot, aquesta suposada àrea metropolitana segurament traspasarà la geografia de la vall olotina, i les actuals relacions amb els pobles veïns. I a la vegada, mentre ens creix la ciutat i els seus voltants, tots estem notant també el creixement, als extrems d'aquest eix viari, per la part de Les Planes-Amer-Anglès i de l'altra la conformació d'un nucli important a Besalú. Tan de bo ho poguem veure!

Jordi Pujiula

L'aprenentatge de la llengua en els immigrants

“ Una teoria per fer més fàcil la integració dels immigrants ”

Totes les llengües són iguals i són igualment capaces d'esdevenir un instrument cultural a tots els nivells. Cap llengua és superior o inferior a cap altra. La llengua és l'instrument creat per cada comunitat per a desenvolupar la pròpia cultura; cada llengua té les eines que li demana l'entorn on és parlada i representa la visió del món d'un grup. Així, quan una comunitat substitueix la llengua pròpia per una d'aliena o quan es veu sotmesa a un procés d'homogeneïtzació cultural, corre el risc de veure's desproveïda dels mitjans de subsistència que li són propis i d'adoptar-ne uns d'estranyos al seu entorn i moltes vegades inadequats.

Trobem nombrosos exemples d'intents d'homogeneïtzació cultural en la tossudesia dels europeus per implantar els nostres esquemes culturals i lingüístics en les nacions i pobles d'Àfrica que foren colonitzats majoritàriament a partir de la segona meitat del segle passat. França, la Gran Bretanya, Portugal, Alemanya i Bèlgica, fonamentalment, es repartiren Àfrica abans de la Primera Guerra Mundial, i hi traslladaren els propis esquemes de societat, implantant en cada zona la llengua, la religió i el sistema d'explotació de la terra; en definitiva, el sistema de vida. Els estats europeus tractaren —i tracten— les terres colonitzades d'Àfrica primer com a centres proveïdors d'esclaus per a les metròpolis i després com a centres d'explotació dels recursos naturals, amb la introducció de mètodes de treball i de tecnologies que xocaren brutalment amb els sistemes de cultiu i de recol·lecció tradicionals.

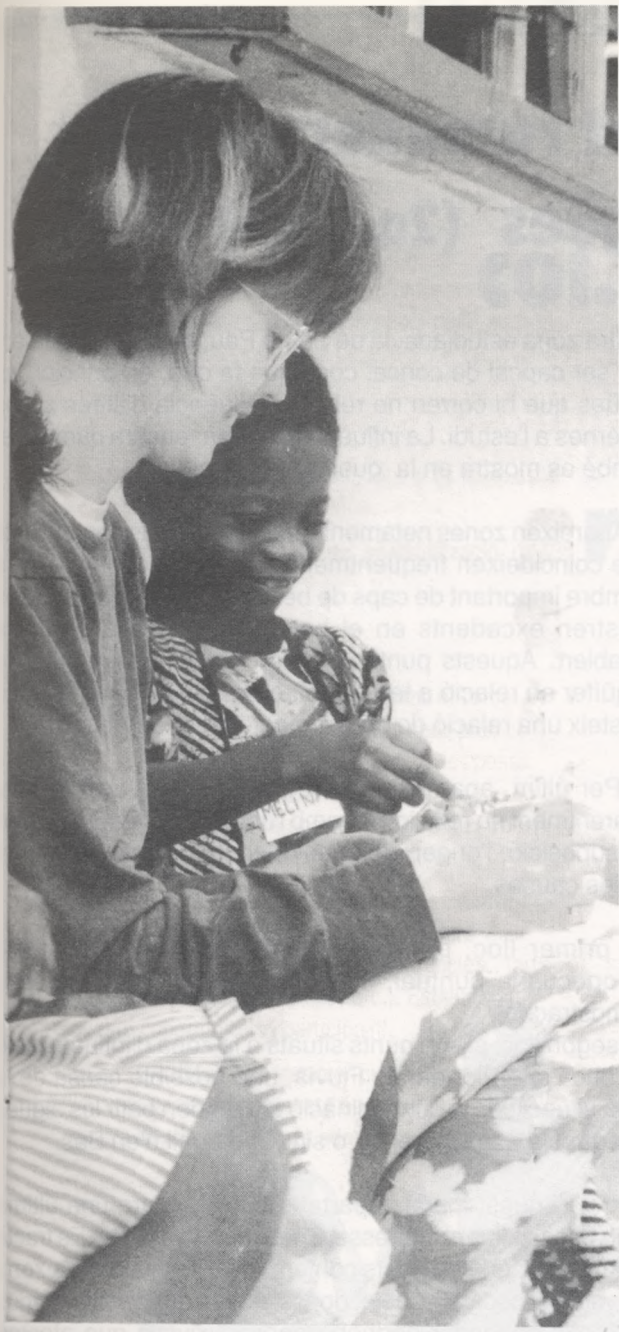
Ara bé, el principal xoc fou el cultural. A través de la religió, fonamentalment, hom imposà de mica en mica el sistema de vida i la llengua dels “civilitzats” europeus. L'obra missionera, de vegades més amb l'espasa que amb la creu, combaté les creences dels indígenes (dividides sobretot entre l'islam i les religions animistes) per atreure-les cap al cristianisme. Un cop importada l'espiritualitat, els europeus es dedicaren a traçar fronteres artificials i a delimitar sobre el mapa els “seus” nous estats. Només cal mirar un mapa polític d'Àfrica per adonar-se de fins a quin punt es va fer servir el tirallínies per a dibuixar estats. La constitució de les noves fronteres no tingué en compte l'organització tribal anterior, desféu comunitats i, sobretot, n'agrupà d'altres de diverses en l'intent d'homogeneïtzació que suposa tot estat.

La gran diversitat lingüística d'Àfrica es ressentí extraordinàriament de la colonització europea. La imposició de les llengües europees marginà les autòctones fins al punt que avui, un cop efectuada —teòricament— la

descolonització, els països africans on la llengua oficial és una llengua nacional són la minoria: Etiòpia (l'amhàric), Somàlia (el somali), Tanzània (el swahili) i pocs més, deixant a banda els països sota influència àrab. Hi ha tot un altre grup de països que, tot i tenir una llengua nacional oficial, a la pràctica és la llengua importada la que s'empra més en els mitjans de comunicació, en l'ensenyament i en l'administració. Seria el cas de Burundi, Lesotho, Ruanda i altres.

Aquesta diglòssia s'agreuja en la majoria de casos amb la migració de població d'aquests països, sobretot cap a Europa. A part del trauma personal que representa deixar el propi territori i adaptar-se a una societat molt diferent, els arribats de nou a un país europeu compten amb el dubtós avantatge de conèixer la llengua europea que els va colonitzar en el seu moment (gran part d'Àfrica es reparteix entre les àrees d'influència del francès, el portuguès, l'italià i l'espanyol); per tant, és en aquesta llengua que fan les primeres passes, conscients que una llengua europea els obrirà més portes. I tenen raó. Al meu entendre, però, això comporta una doble problemàtica: d'una banda, la consolidació de la situació diglòssica del país d'origen dels immigrants. En tornar-hi, han adquirit encara més consciència de la utilitat de les llengües europees, enteses com a mitjà per guanyar-se la vida, i aquest sentiment farà que arraconin la seva llengua materna a la marginin als usos familiars. Per un altre costat, aquesta situació afecta profundament els països europeus

amb llengües minoritàries, demogràficament parlant. És el cas de Dinamarca, Suècia, Noruega i Finlàndia, sobretot. És fàcil que en aquests països la llengua emprada pels nouvinguts d'Àfrica sigui l'anglès, en perjudici del danès, el suec, el noruec i el finès. Tanmateix, el fet que aquestes llengües siguin estatals, és a dir, oficials en un estat, a

més de nacionals, facilita que puguin resistir la pressió lingüística d'una llengua tan estesa com l'anglès. No és aquest el cas de Catalunya, com el d'altres nacions sense estat europees (País de Gal·les, Euskadi, Occitània, Bretanya). Aquí, l'immigrant africà aprèn de seguida la llengua que ell percep com a més útil, l'espanyol, o, en tot cas, fa servir el francès. Aquest ús va en perjudici de la llengua pròpia de Catalunya, el català, que, contràriament al suec o al danès, no disposa del suport estatal per a compensar la pressió lingüística que consolida l'ús de l'espanyol. A Suècia, per exemple, un miniparadís lingüístic, als immigrants se'ls ensenya el suec en la llengua del seu país d'origen. L'estat suec posa a disposició del nouvingut un professor que ensenyarà suec en català, kurd, espanyol, berber, mandarí o en la llengua que calgui. Aquest sistema, que tampoc és ideal, perquè de vegades consolida diferències del país d'origen de l'immigrant, si més no és una mica més respectuós amb la llengua materna del treballador forà. Si volguéssim que els africans que treballen a Catalunya, cada cop més nombrosos, comprenguessin la nostra cultura i aprenguessin el català, hauríem de començar per conèixer d'on vénen i quina llengua parlen. Si els ensenyéssim català en la seva llengua materna, en wòlof, en fulbe, en berber, en manding, en comptes de fer-ho en francès o en espanyol, segurament que, per l'interès mostrat en respectar-los la llengua pròpia, ells es mirarien amb molt de respecte el català i la nostra cultura. I del respecte a la comprensió, i de la comprensió a la integració ben entesa, és a dir, respectant la diversitat. Però les coses no són mai tan simples. Si ensenyéssim català als africans en la seva llengua materna, per què no fer-ho també amb els espanyols? És evident que, per raons polítiques i socials, en no ser el català una llengua normal i de ple ús a tots els efectes, i per tal de garantir-ne la supervivència mínima davant de la pressió lingüística real de l'espanyol, ha calgut contrarestar els efectes d'aquesta pressió amb l'anomenada immersió lingüística. És una intervenció artificial pel bé d'una llengua, com artificials són -no ens enganyem- totes les intervencions que en matèria lingüística es fan des de qualsevol estat. Però normalment se'ns vol fer creure que les intervencions fetes en favor de les llengües majoritàries tenen més raó de ser que les fetes en favor d'una llengua no oficial o no estatal.

Josep Granados i Serrat

Membre del Grup d'Estudi de Llengües Amençades

DRAC
L L I B R E S · J O C S
PASSEIG D'EN BLAY, 61 : 17800 OLOT · TEL. /FAX 26 10 30

Influència de l'activitat ramadera en la qualitat de les aigües (2a. part)

La Zona Volcànica de la Garrotxa es caracteritza per disposar d'uns recursos hidràulics molt importants. Aquest corrent subterrani ve donat gràcies a dues característiques físiques de la zona.

Per una banda, la important pluviometria de la zona inclosa en el Front Plujós Català que s'identifica geogràficament amb la Serralada Transversal Catalana. A Olot la pluviometria és de més de 1000 mm/m² anuals. La segona raó és la gran permeabilitat del material volcànic disposat a les parts baixes de les valls d'Olot i de Santa Pau. Una mostra d'això és la poca quantitat de cursos d'aigua superficials en relació a les condicions pluviomètriques de la zona. Com a conseqüència d'això l'aigua de pluja es filtra ràpidament fins a trobar materials permeables.

Els resultats del present estudi que, recordem-ho, consistia en establir si existia alguna relació entre l'activitat ramadera i la qualitat de les aigües subterrànies de la zona van permetre classificar l'àrea analitzada en diferents zones segons les causes de contaminació detectada.

1- La presència urbana i industrial es mostra com un factor amb un important paper en la qualitat de les aigües. A la perifèria d'aquestes freqüentment apareixen punts d'aigua que excedeixen els límits de qualitat per la qual cosa la seva participació sembla clara.

2- Apareix una progressiva pèrdua de qualitat de les aigües a mida que descendim per la conca hidrogràfica. Aquesta es fa palesa en els punts mostrejats situats relativament pròxims als cursos d'aigua superficial. Aquest fet sembla ser provocat per dues raons.

En primer lloc, la franja urbana, formada pels nuclis de Les Preses, Olot i Sant Joan les Fonts, gairebé contínua que travessa el Parc Natural. En segon lloc, aquesta franja coincideix geogràficament amb el curs del riu Fluvià. A això cal indicar que a més, aigües amunt hi ha una important activitat agrícola i ramadera a la Vall d'en Bas.

El resultat és no tan sols la pèrdua de la qualitat de les aigües superficials sinó també la dels punts d'aigua relacionats directament amb aquestes. Com a resultat de tot això apareix una franja de "baixa qualitat de l'aigua" bastant contínua en aquesta zona tot i que varia en grau i amplitud.

L'altra zona estudiada, la de Santa Pau, es fa especialment per ser capçal de conca, cosa que fa que, en principi, les aigües que hi corren no rebin la influència d'altres zones externes a l'estudi. La influència urbana, encara que petita, també es mostra en la qualitat de les aigües.

3- Apareixen zones netament rurals amb punts contaminats que coincideixen freqüentment amb la concentració d'un nombre important de caps de bestiar i explotacions que es mostren excedents en el balanç de matèria orgànica establert. Aquests punts se solen situar aigües avall de l'aquífer en relació a les explotacions pel que sembla que existeix una relació de causa-efecte entre ambdós.

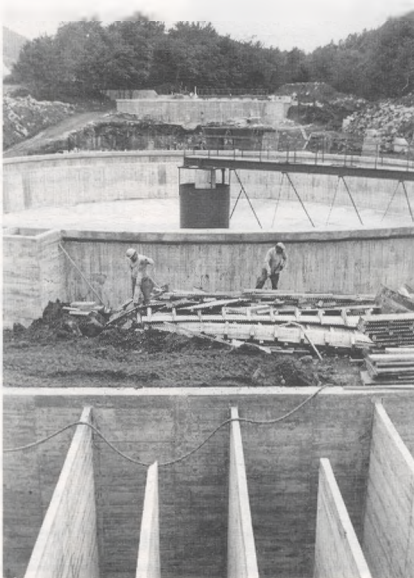
4- Per últim, apareixen un seguit de punts contaminats aparentment no relacionats amb l'activitat ramadera. A nivell de suposició, l'origen de la seva contaminació poden ser diverses causes.

En primer lloc, pot venir donat per la contaminació agropecuària puntual, cosa que fa molt difícil la seva demostració.

En segon lloc, si són punts situats a la zona d'influència de la conca superior del riu Fluvià, una possible causa de la seva situació és la contaminació que poden patir les aigües en aquesta zona superior, o sigui, a la Vall d'en Bas.

Dintre d'aquest mateix apartat sorgeix encara una última zona especialment interessant pel que representa. Es tracta de tota una sèrie de punts contaminats al voltant de la zona del volcà Croscat. Sembla, doncs, que el rentat dels residus de l'antic abocador podrien generar lixiviat que afecten les aigües subterrànies. Tot i això aquesta no deixa de ser una sospita pel que caldria aprofundir en el tema.

Aquest estudi ha servit per a indagar en les causes de la contaminació una vegada s'havia establert aquest fet. Adjudicar la responsabilitat única d'un fet a una o altra situació és difícil i arriscat per això crec que continuar aquesta línia de treball per tal de concretar el grau de participació de cada un dels factors indicats podria ser una eina important per a la gestió d'aquesta zona amb un aquífer tan sensible a l'activitat que es dona en la superfície.

Pep Codony

La col·locació del regle

TOTO
OLO

El projecte d'una piscina pública per a Olot durant els anys 30 (1a. part)

Reinvidicar una piscina pública ha estat -i continua essent- una constant de la història recent de la ciutat d'Olot. Sembla com si damunt de nosaltres hagués caigut una mena de maledicció divina que ens impedeix tenir quelcom que d'altres municipis, deu o quinze vegades més petits que nosaltres, sí que en tenen. Però no. No es tracta de cap intervenció espiritual ni de cap determinisme innat a les nostres essències. L'explicació simple i llisa és que existeixen interessos que ho impedeixen. I que els qui ens governen a l'Ajuntament atenen més a aquests que a les demandes que expressa la ciutadania. En paraules de l'actual alcalde Pere Macias: «Ha guanyat la candidatura que no creu necessària una piscina pública». El tema de la piscina pública, recentment revifat per una proposta que va presentar l'Associació de Veïns de Sant Roc, és una necessitat que reconeixen molts sectors de la població, àdhuc aquells que ja són socis d'una altra entitat, malgrat l'oposició de l'alcalde i la gent del seu grup. Dit això, hem de fer l'advertiment que no pretenem tractar en aquest treball la posició dels partidaris i opositors a aquest projecte, sinó fer un viatge al llarg de la Història fins arribar a la dècada dels anys 30. També en aquella època es va donar un fet semblant. També la construcció de la piscina pública va fer arrencar els partits polítics i els grups socials que li donaven suport. També aleshores, com ara, l'Ajuntament hi va estar implicat i va actuar segons qui va ser la majoria governant del moment. Heus ací una mostra de la polèmica aixecada en relació el projecte de la Piscina-Estadi d'Olot.

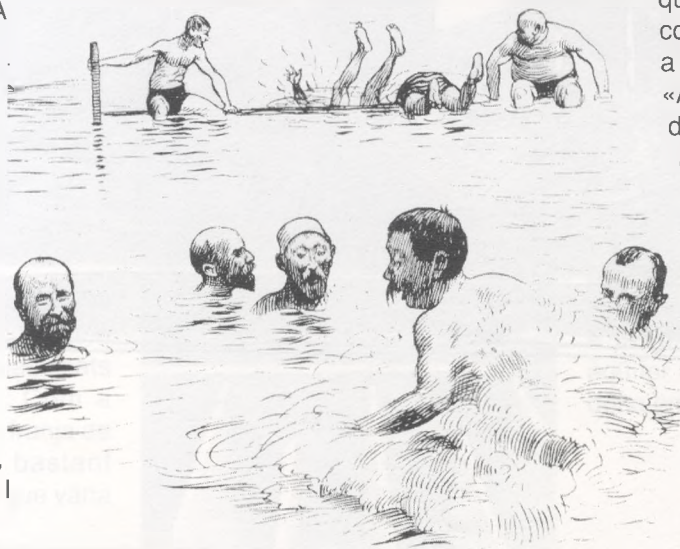
LA PRIMERA NOTÍCIA ESCRITA, DE LA QUAL ES FA RESSÒ JOAQUIM DANÉS, DEMANANT UNA PISCINA PERA OLOT VA SER LA PRESENTADA PEL GRUP «PALESTRA» L'AGOST DE 1930, PERÒ VA SER AMB LA PROCLAMACIÓ DE LA SEGONA REPÚBLICA, EL 14 D'ABRIL DE 1931, QUAN ES VAN PRESENTAR LES CONDICIONS PER A ENDEGAR UN PROJECTE QUE NECESSITAVA DEL SUPORT MUNICIPAL I DE LA INICIATIVA POPULAR. ÉS PER AIXÒ QUE VA CONSTITUIR-SE UNA COMISSIÓ PRO-PISCINA, FORMADA PELS SENYORS AUBERT I CAMPS, BALCELLS I BUC, BOVER I PENAS, DANÉS I TORRAS, MERCADER I JORBA, QUERA I CONS-

TANTS, I EN SEVER MESTRES I MINOVAS, EL QUAL ERA EL PRESIDENT. AQUEST GRUP VA INICIAR AMB VERITABLE ENTUSIASME L'ELABORACIÓ DELS ESTATUTS, QUE VAN SER APROVATS PER LA GENERALITAT EL 5 DE NOVEMBRE DE 1934. ELS OBJECTIUS QUE S'HI ESTABLIEN EREN ELS D'AFAVORIR «L'ERECCIÓ I CONSTRUCCIÓ D'UNS LOCALS I EDIFICIS SOCIALS, DESTINATS A LA PRÀCTICA DEL BANY I ELS ESPORTS PÚBLICS I LA CULTURA FÍSICA». ¹ AIXÍ COM «LA CONSTITUCIÓ I REGULACIÓ D'UNA ENTITAT PÚBLICA, DEDICADA A LA PRÀCTICA I EXERCICI I SUBMINISTRAMENT DE FACILITATS ADIENTS, COPRENENT L'ORGANITZACIÓ I ADMINISTRACIÓ PRÒPIA, ELS ACTES DE PROPAGANDA I MESTRATGE I DIVULGACIÓ, I LA NATACIÓ, CURSES, CONCURSOS, FESTES ESPORTIVES, ETC.» ². DINS DELS ARTICLES QUE ESTABLIEN ELS OBJECTIUS D'AQUEST PROJECTE, EL TERCER ERA DE GRAN IMPORTÀNCIA: ³

«LA LLENGUA OFICIAL [DE L'ENTITAT] SERÀ, NATURALMENT, LA VERNACLA, SENSE LA PROHIBICIÓ DE CAP ALTRA ABSOLUTAMENT. LA MORAL LÒGICA, LA BONA EDUCACIÓ, I LA LLEI NATURAL, NO SERAN MAI TRANSIGIDES; PERÒ TAMPOC NO ES CONSENTIRÀ MAI LA MÉS MÍNIMA IMMIXTIÓ EN CAP DETERMINADA TENDÈNCIA POLÍTICA, RELIGIOSA O SOCIAL» ⁴.

La piscina neix, per tant, amb una clara orientació laïcista, allunyada de qualsevol tutela religiosa i, sobretot, deixant de banda les intromissions polítiques. Una voluntat que seria frustrada per l'oposició que els sectors integristes de la societat olotina començarien a demostrar d'immediat.

L'entitat era dirigida per un Consell Directiu, que a la seva etapa inicial serà provisional, que va tenir l'objectiu prioritari de constituir un capital inicial en base a l'emissió de les anomenades «Accions de Fundadors», el valor de les quals era de mil pessetes amb una rendibilitat que es preveia seria del 6,5 al 12%. A més d'aquestes, els Estatuts establien l'elecció d'un Consell Directiu de l'Etapa de Fundació, que iniciaria la construcció de l'edifici social, les negociacions amb Ajuntament i propietaris dels terrenys, i la venda d'un nou tipus d'acció, les Accions de Cooperador, per un import de 250 ptes. Quan aquestes

accions haguessin estat venudes, l'article 19 dels Estatuts preveia la convocatòria d'una assemblea de tots els accionistes, fundadors i cooperadors, que serviria per elegir el Consell Directiu de l'Etapa de Cooperació, que comptaria amb un president, sots-president, tresorer, comptador, secretari i vocals. Les funcions d'aquest organisme serien la conclusió de les obres, l'elaboració d'uns Estatuts i un Reglament interior i l'establiment de la funció social de l'entitat. En aquest sentit, l'article 25 instituïa que hi hauria un servei gratuït «per a les escoles i les persones de migrats recursos». Tanmateix, encara la situació dels organismes directius era provisional, ja que els Estatuts reglamentaven que s'hauria d'elegir un Consell Directiu, de caràcter definitiu, durant l'etapa nomenada «Vida Social».

La conclusió que poden treure és que la «Piscina-Estadi Olot» hauria de ser una entitat privada amb patronatge municipal, que seria gestionada pels socis accionistes, els quals podrien obtenir teòricament, un benefici de la seva inversió. La dinàmica dels esdeveniments, però, va fer que el projecte fos cada vegada més municipal i, per això, públic. L'oposició dels mitjans de comunicació representatius del conservadurisme local, cosa a la qual em referiré més tard; l'actitud diferenciada de l'Ajuntament, ja que si governen els progressistes el projecte va endavant, però no és així si la majoria és dels conservadors, i la situació política general anirà condicionant la marxa de la piscina. Si el 22 d'agost de 1934 el Consell Directiu Provisional va acordar «deixar clar el caràcter mixt de l'empresa de la Piscina, que no serà exclusivament municipal ni exclusivament particular, i sí una mica de cada cosa»⁵. La motivació d'aquesta revisió del caràcter inicial venia donada pel canvi de majoria produït a les eleccions generals de novembre de 1933, que confirmava la derrota de les esquerres a les municipals d'abril. Dos anys més tard és un altra visió que es desprèn d'aquesta declaració: «Es fa evident l'absoluta municipalització de la institució i, com a demostració d'això, afegir la denominació complementària: **Escola Municipal de Cultura Física**»⁶.

La primera Junta Directiva

El 27 de febrer de 1934 va ser elegit el Consell Directiu Provisional, que va quedar format així:

President: Joaquim Danés i Torras

Vice-President: Sever Mestres i Minovis

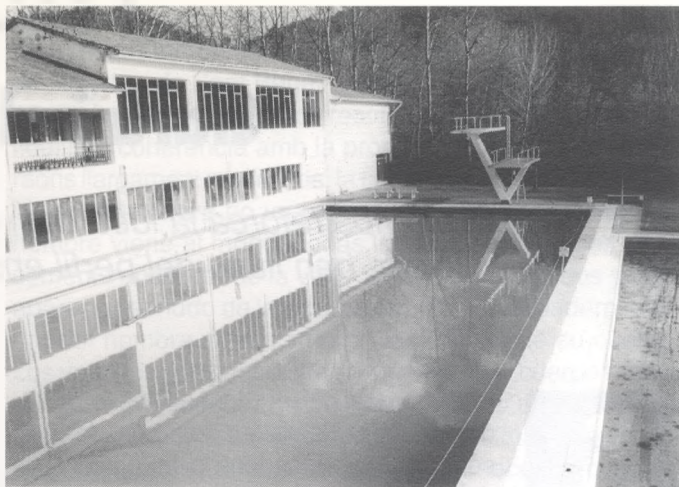
Secretari: Pere Balcells i Buc

Tresorer: Baudili Descals i Aubert

Comptador: Josep Casulà i Planagumà

Vocals: Fidel Quera i Constant, Ramon Moret i Estartús, Lluís Casademont i Colomé, Joan Mercader i Jorba, i Joan Aubert i Camps.

Després de l'aprovació del Reglament, el 5 de novembre de 1934, la junta va ser modificada. En Fidel Quera serà comptador, en Joan Corbaton i Vidal serà triat nou membre i elegit tresorer en el lloc de Baudili Descals, que serà vocal. Un altre canvi és el del secretari, doncs ara ho serà en Joan Mercader. Així doncs, la Comissió Permanent, un organisme que preveïen els Estatuts per a dur la gestió diària dels assumptes, quedà formada per Joaquim Danés, Sever Mestres, Fidel Quera, Joan Corbaton i Joan Mercader.

Aquest esdevindrà el grup impulsor del projecte i el que haurà de tenir les negociacions amb l'Ajuntament.

El primer tema tractat amb les autoritats municipals va ser el dels terrenys i la financiació del projecte. L'espai que ocupava el complex estava situat «colindants amb el Passeig de les Fonts de Sant Roc, entre el dit Passeig i la capella dels Desemparats»⁷.

La proposta que va negociar la Comissió preveia que l'Ajuntament pagaria anualment 2.000 ptes. durant cinc anys i 2.200 ptes. en els posteriors fins arribar a pagar el cost de la compra dels terrenys, que eren valorats en 45.000 ptes., per un total de 15.699,52 m2. Pel que fa a la gestió, l'Ajuntament la cediria en ús de fruit a la Junta de la Societat de la Piscina, en tant que aquesta funcionés. El Consistori eximiria del pagament d'impostos, a canvi de rebre un 25% dels beneficis que s'obtinguessin i de la participació en la gestió. Durant un o dos dies, afegia la proposta, els nens i nenes de les Escoles Nacionals i de les Colònies Escolars tindrien entrada gratuïta, així com «els individus de l'Ajuntament»⁸. Els plànols de l'obra serien elaborats pels serveis tècnics municipals i la font de «Els Bullidors» subministraria l'aigua a la piscina. Tot plegat va ser signat per l'Ajuntament el 9 de novembre de 1933, però en ser presentat a la Generalitat, la Conselleria de Governació i Hisenda el va denegar el mes de març de l'any següent per defectes de forma.

¹ Estatuts «PISCINA-ESTADI.OLOT». Arxiu Històric Comarcal d'Olot. A.H.C.O.

² *ibid.*

³ *ibid.*

⁴ *ibid.*

⁵ Llibre d'Actes del Consell Directiu de PISCINA-ESTADI.OLOTA.H.C.O.

⁶ *ibid.* 9 de setembre de 1936.

⁷ Conveni previ estipulat entre l'Excm. Ajuntament de la ciutat, la institució «PISCINA-ESTADI.OLOT» i en Feliu Coromina. A.H.C.O.

⁸ L'entre cometes és nostre.

Juli Clavijo

Clarà i el seu temps

“ Teresa Camps reforça la idea d'un Clarà cosmopolita , obert de mires, innovador, ben lluny del perfil encarcerat de qui ara el reclama ”

S

i l'atzar va fer néixer Clarà a Olot, terra d'estatuàries, la visió *a posteriori* del seu trajecte l'encadena a la lògica dels temps que li va tocar de viure: el camí de París, l'avantguarda internacional, la inclusió voluntària

en un moment decisiu de l'estètica catalana; després, el silenci, i ara, una malaguanyada i momentània popularitat ocasionada per un dels símptomes del nostre temps: les decisions en matèria cultural són cosa dels polítics.

Fill d'un sabater, va esdevenir aprenent d'artista amb Josep Berga i aprenent d'escultor a Toulouse (1897). Calia anar a França, Itàlia ja no era el camí i Barcelona tot just era a les beceroles de la seva futura evolució. De Toulouse, on malgrat la seva joventut, ja era escultor premiat i fill adoptiu de la ciutat l'any 1901, a París, aleshores, el centre del món de l'art. Clarà coneix Rodin, es defineix com a escultor i comença a obtenir reconeixement internacional. La forma com a condició i la nuesa com a veritat de la forma i síntesi de forma i ideals és el codi amb què treballen a París joves artistes vinguts de tota Europa que esdevindran els renovadors de l'art del segle XX. Clarà hi participa plenament.

A la VI Exposició Internacional d'Art de Barcelona de 1911, Clarà és invitat a compartir la Sala d'Honor amb el prestigiós paisatgista Joaquim Mir. A l'hora d'atorgar la Medalla d'Honor, el jurat la concedí al pintor anglès Shannon. Tot Barcelona va desfil·lar davant les obres de Clarà, on dipositaven flors, missatges i testimonis d'afecte. Eugeni d'Ors va encapçal·lar els homenatges de reconeixement i desagravi. Clarà fou, aleshores, reconegut i la seva influència decisiva. El poeta Joan Maragall s'hi va afegir amb un poema d'homenatge que, gravat en marbre a la porta del museu Clarà (em pregunto si encara hi és, o bé, on ha anat a parar?), comença així:

«Amics, és hora de que, veire en mà,
li fem ofrena i li retem lloança
en aquest nostre escotorit germà
que ens ha tornat d'aquella dolça França»

i el darrer vers:

«Germà: has sigut profeta pel teu poble»

Clarà, doncs, plenament inserit en el camí escultòric contemporani hereu de Rodin i marcat per Maillol, esdevé capdavanter de la renovació que es proposa a Catalunya i

que coneixem com a Noucentisme. Diu Joaquim Folch i Torres a la Pàgina Artística de *La Veu de Catalunya* l'any 1913: «L'aua d'un temps de disciplines sembla ara apuntar. Devem un canvi d'idees molt profund a n'aquesta gota d'aigua pura i persistent de la Glosa diària d'en Xènius. Devem a n'en Clarà l'exemple emocionant de les seves escultures que'l Glosador retreva com a formula resolta y hermosament viva de les seves doctrines... però sobretot a la Deesa y a sa germana Teresa, la dolça Ben Plantada, els devem la paraula viva que'ns guia entre les tenebres de l'instint.»

Era temps de canvis en tots els ordres de l'art quan Clarà era a París. Ell va ser l'íntim dibuixant de les evolucions espontànies

d'Isadora Duncan quan la ballarina americana revolucionava el món de la dansa: només ell va captar els seus moviments que han perviscut, en temps mancat d'altres registres, gràcies al seu traç.

Mentre queien les bombes de la Guerra Gran sobre París, Clarà treballava en marbre la seva «Serenitat». Escriu: «La nova llavor creixerà pel mig les ruines y sortirà ufanosa y riallera. No hi ha lloc a desanimar-se; hem de saber estimar i patir amb sensibilitat i força. Damunt la destrucció de l'esperit maligne vindrà sempre, eternament jove, l'esperit de creació». Clarà és un escultor català que treballa lluny de la seva terra: «El poder fer escultura i aixecar-les religiosament prop del nostre mar, destacant-se la puresa de la forma i la blancor del marbre amb el blau del nostre cel, era per a mi un ideal massa bell, que s'apagarà com un somni.»

A 1927 la ciutat de Barcelona el convida juntament amb els millors escultors catalans del moment, a treballar en la decoració de la Plaça de Catalunya. «Joventut» i una rèplica de «La Deessa» són les peces destinades i col·locades el 1929. Comenta J. Antonio Gaya Nuño: «Pudibundeces y tartufismos de la peor especie conspiraron para lograr que la divina estatua fuera retirada de su emplazamiento al siguiente día de su colocación. Pero la noche anterior a la inauguración de la Exposición Internacional de 1929, entre dos y tres de la madrugada, los últimos paseantes de las Ramblas vieron como unos obreros municipales volvían a colocar la estatua, bien que cubierta por unos pudorosos paños. Se exigió por aquellos que fuera descubierta, y en aquella noche barcelonesa recibió Clarà el más espontá-

neo y entusiasta de los homenajes, ya que todo el público congregado, al aparecer la piedra en toda su femineidad, prorrumpió en vítores y aplausos.» La Deessa ha esdevingut popular, estimada i emblemàtica; voltada de flors et saludava al capdamunt de les Rambles fins no fa gaires anys. Ara, a l'ombra d'un monument forçat i prepotent que no havia d'ésser ni aquest ni en aquest lloc, doncs la voluntat popular n'havia triat un altre, «la Deessa» de Clarà, sense flors, d'esquena al mar i a les Rambles, resta ignorada i allunyada de la gent que hi passeja: ara hom ja no pot fer-se, com abans, una fotografia al seu costat. Barcelona ha estimat Clarà i la seva obra, potser per això, la va rebre com a regal.

No me'n puc estar de dir que algunes de les seves obres són molt sàvies i marquen fites. Algunes, fetes ja a Barcelona a partir de 1932, van transcendir l'encotillament del Noucentisme i cal relacionar-les, cosa que aquí encara no hem sabut fer, amb una posició figurativa de signe realista dels anys trenta viscuda a Itàlia, a França i a Alemanya amb anterioritat a la segona guerra mundial. Clarà va mantenir coherència i evolució paral·lela a la dinàmica de les propostes artístiques del seu temps fins on li va ser possible, deturat només per dues situacions inevitables com són les guerres i l'edat.

L'obra de Clarà ha viscut, el traspassat, les incidències del seu temps: el silenci de la postguerra, comú a tots. En temps de refer sants i altars, Clarà no va caure en el

parany i servà la fidelitat al seu model preferent, la figura nua, deixat momentàniament de banda per la realització de l'estàtua de Sant Benet del Monestir de Montserrat de 1947, dins del programa de reconstrucció del Monestir. Per fidelitat i coherència amb la pròpia trajectòria i també per raons llargament meditades, la figura nua fou la seva síntesi. L'any 1948 Clarà ho va explicar a J. A. Gaya Nuño: «El hombre viene al mundo todas las noches, después de la comedia aparente de la vida. Se quita los vestidos y desaparece desnudo de la vida aparente... El verdadero espíritu del hombre se encarna en las formas de su cuerpo. Los vestidos son para disfrazarse. Siendo el cuerpo la obra reflejada por el espíritu y siendo el espíritu una chispa de Dios, el cuerpo, naturalmente me interesa más que el vestido. El hombre frente a la Naturaleza necesita cubrir el cuerpo para evitar el frío. Pero, para presentarse ante Dios su cuerpo y su alma deben estar desnudos, desnudos como la verdad».

Curiosament, en temps de llibertats i democràcia, de recuperació de tradicions, identitats i patrimoni cultural, l'obra de Clarà pateix menyspreu i abandó; és que no era prou moderna o prou catalana o prou internacional? Cal conèixer la història i la de Clarà és coherent en tots els moments... i a més fou abastament reconeguda en el seu temps, a Europa i a Amèrica. L'obra i l'artista han patit a casa seva desconeixement i manca d'estudis, ingratitude i actualment, submissió a decisions que no pertanyen a l'art sinó a la direcció política de la cultura. També en això, Clarà i la seva obra esdevenen, irremissiblement, lligats al temps que ens toca viure.

L'Ajuntament de Barcelona no va oblidar el centenari del naixement de Clarà i el celebrà amb una important exposició al Palau de la Virreina el mes d'octubre de 1978, reunint un important conjunt d'obres, aproximadament dues-centes, iconografia i documentació. Potser va ser la darrera vegada que les obres de Clarà recuperaven aquella estimació popular que mai no va aconseguir el seu museu del carrer de les Tres Torres, d'on recordo fa uns anys l'estranyesa del porter en obrir el llum de les sales, sorprès potser per la meva inoportuna i inesperada visita.

No crec gens oportuna l'expressió «Clarà torna a Olot». Tan de bo que, ja que una part de la seva obra hi ha estat dipositada, Olot en reclami la resta per estalviar-li la dispersió i el magatzem, el seu destí últim, i l'oblit definitiu, sense oblidar l'abundant, inèdita i importantíssima documentació inventariada recentment per Rosa Maria Subirana. Mentre l'obra era al seu museu, malgrat el menyspreu administratiu, era pública i era nostra; ens l'havien donada i amb ella, un espai mal aprofitat i una important documentació, testimoni complet de la vida i l'activitat professional de l'escultor. Si, com sol succeir, el silenci succeeix al brogit, només ens quedarà la vergonya, i això, si tenim sensibilitat i memòria.

Teresa Camps Miró

Catedràtica d'Història de l'Art de la UAB

Reflexions sobre el Museu Clarà

ls nombrosos articles i opinions apareguts en la premsa, evidenciant el desacord de molts ciutadans pel tancament del Museu Clarà de Barcelona, i el trasllat dels seus fons al Museu

Nacional d'Art de Catalunya (Barcelona) i al Museu Comarcal de la Garrotxa (Olot), fan difícil aportar noves reflexions sobre el tema.

Les idees que a continuació s'exposen van sorgir com a conseqüència de la tasca que vaig tenir l'oportunitat de realitzar en el Museu dedicat a l'escultor Josep Clarà.

En efecte, a partir de 1992 i malgrat que Clarà no és un dels meus escultors predilectes, se'm va encarregar, per part de la Gerència de Museus de l'Ajuntament de Barcelona, d'acabar, actualitzar i de fer un inventari complet de tots els béns dipositats al taller, vivenda i jardí de la que havia estat residència de la família Clarà al carrer Calatrava de Barcelona.

Si bé s'havien registrat i, parcialment, catalogat les obres més importants -escultures i dibuixos-, havien quedat molts altres objectes per endreçar: carnets amb dibuixos, fotografies, llibres, partitures de música, rebuts dels proveïdors i models de les escultures, records de viatges, mobles quotidians, etc. Aquesta feina inacabada, no havia sigut per descuit o negligència de la primera directora,

sinó que, simplement i per jubilació al 1985, ara ja fa gairebé dotze anys, no va tenir temps de concloure el treball iniciat.

La tasca va ser àmplia i ingent. Amb la col·laboració d'altres tècnics dels museus de Barcelona, vaig cotejar amb els registres existents i comptabilitzar-ne de nous, un total de quasi 35.000 objectes!

Calia fer un inventari total, similar al que disposa qualsevol entitat comercial i a fi de poder tancar de forma ordenada i correcta el Museu Clarà. Aquesta feina, podria semblar en alguns reiterativa i monòtona, però per un historiador de l'art i conservador de Museu resulta apassionant «tocar» les obres dels artistes: és un plaer quasi fetitxista que permet apreciar en profunditat la dimensió real de les peces.

També, aquesta reiteració em permeté, i per deformació professional, fer elucubracions mentals i pensar en allò que es podria fer en aquell espai i amb aquelles col·leccions.

Vaig imaginar-me:

- **Un Museu dedicat a Clarà**, en el qual a través d'una acurada selecció de les seves obres es pogués apreciar amb profunditat l'evolució artística de Clarà, tot relacionant-la amb els esdeveniments més puntuals de l'escultura catalana d'aquest segle.

- **Una torre amb jardí**, que recordés els trets més característics de Sarrià - Sant Gervasi, barri que havia sigut zona residencial de vivendes unifamiliars, fins que l'especulació dels anys 60 va enderrocar-les per convertir-les en monòtones cases a «4 vents».

- **Un Centre de Divulgació de l'Escultura** que permetés, mitjançant tallers pràctics i les obres de Clarà, conèixer les tècniques emprades pels escultors. Amb l'organització d'exposicions puntuals, donar a conèixer els autors del patrimoni escultòric repartit pels jardins i places de Barcelona, o bé d'organitzar-ne d'escultors diversos d'arreu del món.

Aquestes exposicions, tant de l'obra de Clarà com d'altres escultors: olotins o gironins o francesos, caldria fer-les itinerants. No sols podrien veure's al Museu Clarà de Barcelona, sinó també en altres museus monogràfics, comarcals o estatals com el Museu Comarcal de la Garrotxa.

Amb aquestes activitats, una adequada promoció i posada al dia de les instal·lacions, potser aquest Museu encara existiria.

Sincerament, desitjaria que algú fes realitat el meu somni.

Rosa Maria Subirana i Torrent

Conservadora de Museu i Historiadora de l'Art

1996, dos artistes a dues sales d'art d'una grisa ciutat de províncies...

any 1920, André Salmon es carregava el sentit inoperant del crític convencional per erigir, damunt les seves cendres, la crítica del poeta: «Han matat la crítica vella. Ja no ressucitarà. La crítica lliurada a les mans dels poetes fa impossible la dels crítics, magistrats improvisats, condemnant o indulgent». (André Salmon, *L'art vivant*)

El nostre Sebastià Gasch (V. *Mirador* núm 176.16-11-1932) recull i fa seva la postura de Salmon, per defensar la crítica del poeta, que s'elabora amb parcialitat i apassionament a ultrança, refermant el sentit de creació damunt una altra creació. Què és l'objectivitat? Darrera aquesta qualitat s'amaga fredor i indiferència i tot sovint una mecànica que repeteix adjectius en ús, que obliden que la cultura és, abans que per fer bonic..., per tenir utilitat i vida. La crítica periodística, per S. Gasch, «Exhibeix impudicament una manca de passió que a nosaltres, apassionats, ens produeix una instintiva repugnància». Tot mecanisme crític, per si sol és un insult a la llibertat de l'altre. Les receptes (penseu amb les més senzilles de cuina) no funcionen sense aquella part de «pulsió» humana que les sap llegir i interpretar de nou. Per tant, la crítica reclama un esperit de creativitat sempre disposada a donar resposta a la creació que s'esdevindrà ara de nou. Fins i tot, naturalitat (ni anàlisi, ni síntesi, sinó ambdues alhora i en acte únic). Aquesta capacitat de llegir, possibilita endinsar-se

en les doctrines estètiques. I la cosa més difícil: participar en les seves pràctiques poètiques. Només aquest pot ser el sentit de la història de l'art. En contra de mantenir imposicions de passats diversos, participar en el desenvolupament dels

continus presents. Anem a fer uns comentaris sobre exposicions. Dos artistes en dues sales d'art d'una grisa ciutat de províncies en un racó de la vella Europa.

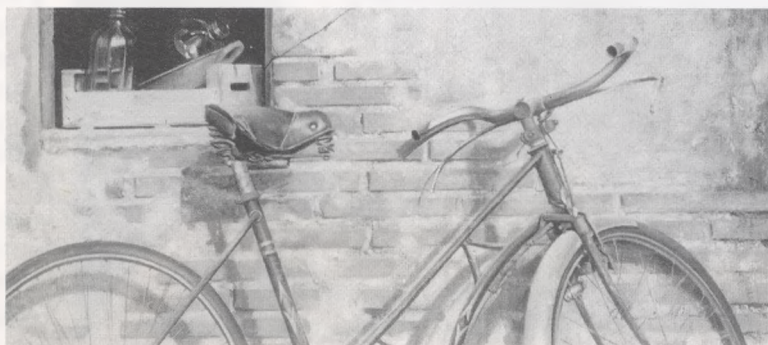
Les teles a la paret, públic inexistent, i uns cartells que oficien la cerimònia d'exposar, amb el nom en lletres grosses.

A- Almazán Miquel

A pesar de tot el que diuen els crítics al programa (extens i ben acolorit), no veig com el concepte d'estil pugui ser de cap manera previ a la creativitat. Tot al contrari. Mots com: Hiper-realisme, il·lustrador... perífrasis com: realisme complaent, dibuixisme sorprenent..., prenen una ambigüitat manifesta. Però, quelcom hi ha de commovedor en la necessitat pel comentari. Il·lustrar és això mateix, voluntat d'anotar el que ens passa quotidianament desapercebut. Treball

d'escrivans, que a casa sembla ocupar bona part de la pintura en actiu. I tant se val!, és una activitat prou vàlida d'un poble bon observador i amant de maneres de fer al seu abast. Quan el comentari es revesteix de setí, adquireix un plus que no podem comprendre. Galeries fastuoses i preus onerosos per una artesania que pretén assolir la intensitat artística de l'especulació plàstica. Equívoc que el programa reforça, fent jugar un públic-client que ho justifica: «A. M. en la seva darrera exposició a la sala Horrach-Moyà, de Palma de Mallorca ha assolit un important èxit». La qüestió apareix per negació: Què ens dóna crèdit per valorar els buits plàstics, temàtics i poètics, en positiu? Si només és la capacitat de gosar emprendre en aquesta tasca, quelcom de molt ranci hi ha al nostre mercat de l'art. Levi-Strauss parla que una de les característiques de «l'art primitiu» (en el seu mode processual) està en el fet d'ésser «bricolatge»: fer reunió dels elements a l'abast com una alquímia de la vida circumdant, per arribar a crear una espècie de màgia idòlatra». Bricolatge és el millor adjectiu per explicar què s'ha pensat en fer aquests quadres. Lleteres, bicicletes, parets velles, cotxes vells i ampolles de vidre... tractades amb pulcritud però sense ni la més mínima naturalitat. Perquè no és pas la intenció descriptiva el que mou l'artista, sinó la mania de l'èxit. Cap espai hi ha per deixar expressar els elements gramàtics de la plàstica: línia, color, composició..., sinó per confondre'ls sota la pàtina de l'evidència.

És com l'acudit de congelar crios-còpicament un excel·lent sofregit de l'àvia en el millor punt de reducció per fer l'efecte i estalviar feina. El que més dol és la comparança del crític al pintor holandès Pieter Van Laer. Res a veure, ni de lluny!

B - Rovira Jolis al Cafè Central

Un fals plantejament: És cada home qui empeny a l'hora de crear condicions per a la vida o són aquestes condicions les que forneixen les bases per a les condicions de cadascú?

Una falsa constatació sobre l'art de la pintura: la pintura que neix només de l'alquímia personal corre el risc de no superar els capricis de la pròpia misèria. La pintura que s'escuda posant-se al servei d'una manera de viure col·lectiva a partir d'una fórmula mecànica corre el risc de no superar el punt d'estancament on inevitablement arribarà.

Rovira-Jolis sembla haver escollit les dues primeres opcions. Seria fàcil tirar de veta i excusar la bonhomia de la seva obra en una «personalitat» que de manera snob procuraríem etiquetar d'estil. Però no és així, l'artista no ha construït un estil. Sortosament, només la presència d'uns quants tics gramaticals empobreixen una via d'expressió prou vàlida. I és així, per la manca d'un esperit obert en l'art que ens ajudi en la creació i ens alliberi de fetixismes varis, com el de la servitud a l'acabat. És un atreviment imperdonable cloure una visió (plàstica) amb el convenciment miop i estúpid del bon acabat. Senzillament, fa pobresa.

Rovira-Jolis parteix de molt bones intuïcions. Creure que la pintura és matèria de percepció, voluble, dinàmica, «amb gruix». Metàfora de

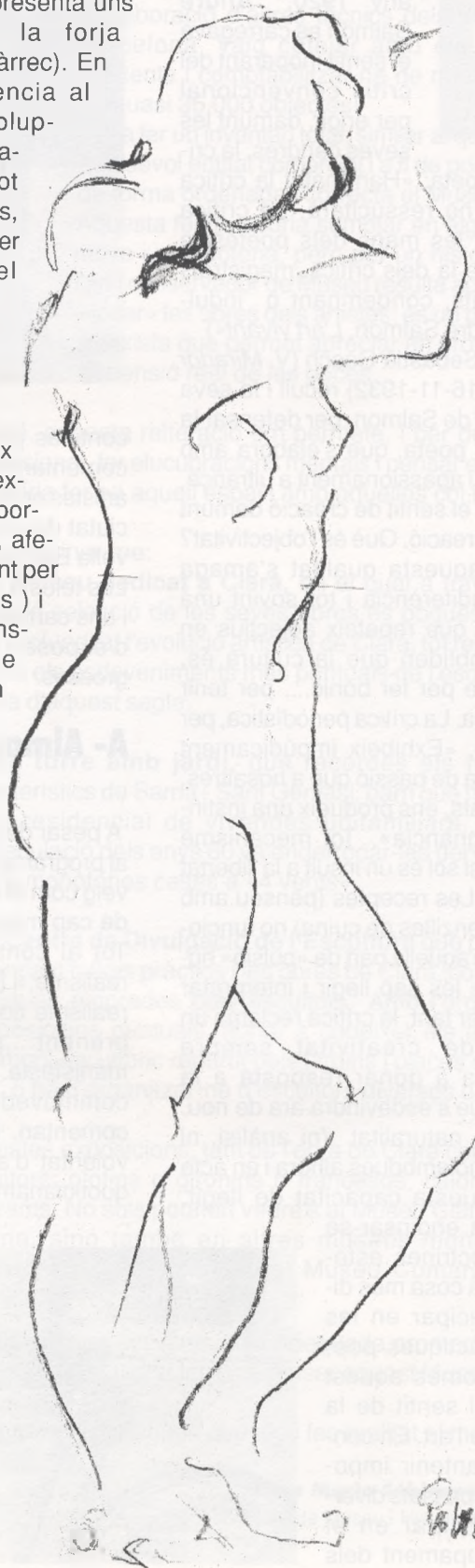
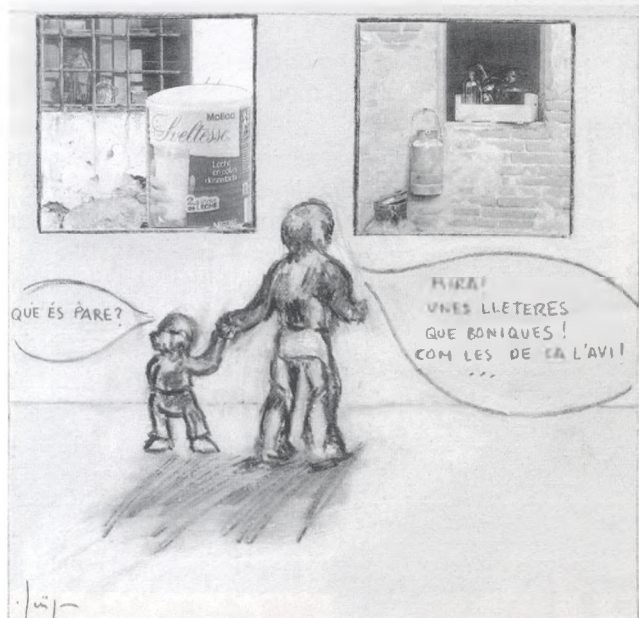
la vida, per les qualitats que pot assolir, per la diversitat i per les possibilitats de presentació formal. La pintura, que és una part de l'expressió plàstica, no és condició en ella mateixa, ja prefixada, sinó llenguatge viu en construcció, però aquesta bona intuïció és la base de no haver caminat en un coneixement més profund. En aquesta exposició ens presenta uns temes al·legòrics a la forja (condicionat per un encàrrec). En ells, l'artista fa referència al testimoniatge de la voluptuositat i moviment, de clara arrel anticlássica.. Tot això, treballat a dues tintes, constitueix tot un esforç per a la interpretació del clarobscur.

Ara bé, la intuïció acaba emborratxada per la manca de referències. La condicionant del tema hi ajuda, però qui li coneix l'obra sap que no és una excusa. Alguna tensió hi aporta la seva pròpia solitud, aferrada a un excessiu accent per l'ofici (que prou que hi és) i l'allunyament de la «consciència activista» de l'artista modern. En aquest punt, no hi ha dubte que l'ambient olotí pesa. Tensions com la inseguretad que suposa refilar la figura (a voltes encastada per un traç massa dur, d'un dibuix fet pel damunt), la

contradicció de no saber aprofitar en el conjunt del quadre un fons perfectament trencat de plans...

En fi, per l'artista, la crítica, per a un més intens ambient a l'entorn de l'art.

Jordi Rovira

Ja és primavera al Teatre Principal

A

mb els números a la mà, els d'espectadors em refereixo, de les sessions de teatre del primer trimestre es pot afirmar, sense embuts, que l'èxit ha sorprès la pròpia empresa. Tot fa suposar

que estem davant d'un fenomen curiós: anar al teatre està de moda.

Un amic em comentava que es pot saber fàcilment quan una cosa està de moda, perquè són les senyores les que n'imposen l'obligació. Ja perdonareu el tuf sexista de l'afirmació del meu amic però, tanmateix, sembla raonable i si observeu el públic que omple de gom a gom totes les funcions veureu que no li falta raó.

És més, en els fòrums habituals de tertúlia femenina: perruqueries, sortides de col·legis, cues de la fleca i gimnassos d'aeròbic es parla de teatre, més concretament de la programació del Teatre Principal.

El comentari habitual sol ser: «ara sí que es fan coses al Teatre» o «t'has fixat en això nou que fan al Teatre?».

Sembla talment, que fins avui no s'hagi fet mai res de res, o encara més curiós, com si fer teatre al Teatre fos cosa novedosa. En fi, no voldria que se'm considerés un «aixafaguitarres» i seria injust fer-li escarafalls a l'èxit. Menys encara sabent que darrere de les anècdotes hi ha un treball seriós, esforçat i constant per a publicitar i difondre la programació que, tal com comentava en el darrer article, aquest any s'ha decantat cap a la comercialitat.

Ara bé, tothom sap que les modes solen ser passatgeres i sotmeses a unes poc explicables regles de mercat i per tant són perilloses per a projectes de llarg abast.

Hagués estat preferible que l'augment de públic vingués donat per altres factors, fruit de diversos

projectes que de fa temps s'han impulsat a la ciutat: «Teatre a les Escoles» «Escola d'expressió» «Monòlits» «Tallers de teatre» i que, ben segur han de cristal·litzar en l'augment i consolidació del públic.

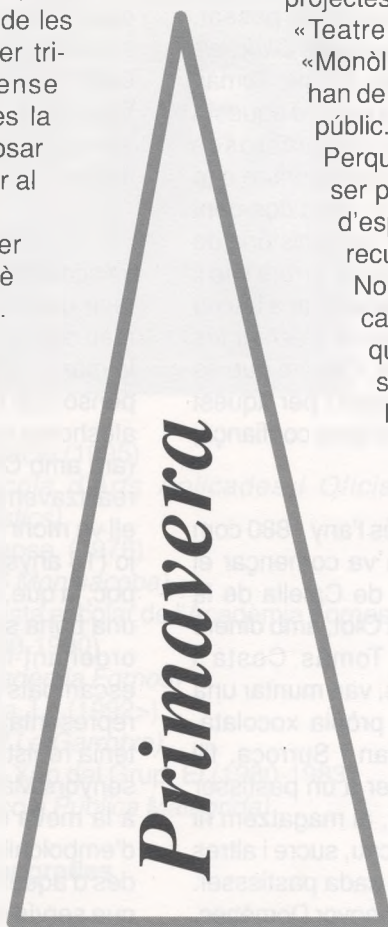
Perquè el problema, més ben dit, el repte, - cal ser positiu - és la consolidació de les mitjanes d'espectadors actuals amb els pressupostos i recursos disponibles.

No n'hi ha prou amb uns bons criteris tècnics, calen també voluntats polítiques decidides que, a la vista del Ple dels Pressupostos, no semblen gens clares.

Ni l'oposició abraonada sobre el nou nat IMPC, palesant un desconeixement absolut de què es cou a l'Institut de marres - que per si algú encara no ho sap, és l'ens que ens ha de gestionar el Teatre Principal, el Museu, la Fira de San Lluç, i en fi, tot allò que faci pudor de cultura - ni l'equip de govern que malgrat haver escampat als quatre vents que Olot ha d'ésser «ciutat d'art i cultura», i que la promoció econòmica ha d'anar al redós de l'embranchida cultural, hi destina poc més de 40 milions, bastant menys del que pressuposta per a l'asfaltat d'un parell de carrers, per posar un exemple innocent i no comparar partides més escandaloses.

Potser la moda s'estendrà també als senyors regidors i, finalment, els veurem al teatre; molt serà que repartint algun somriure entre tanta gent pugui caure algun vot més en les properes eleccions, i potser de trasantó farem una mica de cultura.

En fi, si m'accepten el consell, facin cas a les senyores. Gairebé sempre tenen raó.

Pep Fargas

La veritable història de les xocolates Gluki

El número 6 de la revista *Ara, Garrotxa*, aparegut el mes de desembre passat, incloïa un article titulat «*Xocolates Gluki, els mestres xocolaters d'Olot*». L'amic Tomàs Costa, que havia estat propietari d'aquesta indústria, va detectar-hi nombroses inexactituds. Per no originar molèsties, no va escriure cap rèplica, però, pensant que «potser d'aquí a cent o dos-cent anys, l'historiador de torn que es dediqui a fer la història de la indústria xocolatera a Olot es veuria induït a errors i no li lligarien els comptes» si llegís l'article, va fer arribar a l'Arxiu Històric Comarcal unes notes amb la intenció d'aclarir les confusions que contenia aquell reportatge. Creiem que és un text prou interessant perquè sigui conegut i per aquest motiu, d'acord amb l'autor, al qual agraïm la seva confiança, el reproduïm literalment:

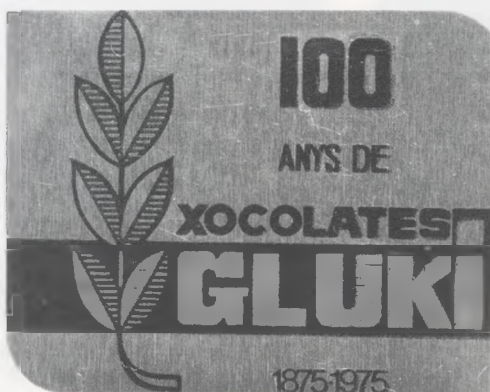
«No és cert que l'empresa comencés l'any 1880 com a Xocolates Nuri. Fou abans del 80, i la va començar el meu avi (Josep Costa i Llovera), vingut de Calella de la Costa. S'havia establert com a pastisser a Olot, amb diners deixats pel seu oncle, l'arquebisbe Tomàs Costa i Fornaguera; i, junt amb d'altres pastissers, van muntar una fabriqueta per fer-se, cada un, la seva pròpia xocolata. Tenien un únic operari (en Manel Bertran i Surroca, fill d'Ogassa) i aquest cada dia treballava per a un pastisser diferent, fent el seu gènere. Naturalment, al magatzem hi havia diversos racons, cada un amb el cacau, sucre i altres productes per fer la xocolata, diferent, de cada pastisser. Altres socis d'aquesta rara societat eren el senyor Domènec, de la plaça (avui Pastisseria Vilà), el senyor Corbaton, un altre que hi havia on avui hi ha la pastisseria Boix (can Deu), el senyor Barnadas, i algun altre que no recordo».

«Ja es veu que això no podia tirar ni amb rodes, i el meu pare va insistir molt prop del meu avi perquè sortissin de la societat i muntessin una fàbrica exclusivament per a ells, i no per fer la seva pròpia xocolata, sinó per vendre'n a tots els comerços. Fins i tot li escrivia cartes des de l'Àfrica, on va fer el soldat, urgint-li aquesta necessitat. Llavors l'avi va comprar el terreny al carrer Vayreda, 10, i van edificar la fàbrica que avui encara funciona».

«Després de la guerra, el meu pare, amoïnada per la manera especial com es desenvolupava el treball a la botiga de comestibles (escassetat, racionament, estraperlo,...) va renunciar-hi i, aprofitant que es venia la casa Masramon en

bones condicions, va tancar la botiga, amb la intenció de dedicar-se exclusivament a la fabricació de xocolata, i ens en vam anar a viure al carrer Vayreda, 6, (Can Masramon). Com que l'hort d'aquesta casa limitava amb la fàbrica al Vayreda, 10, va aprofitar aquesta avinentesa per engrandir-la, ocupant, així, també, el nro. 8, a més del 10 que ja tenien».

«Sempre, des del bon començament, se n'havia dit «Xocolates Costa», fins que va sortir la llei que obligava a tenir una marca registrada a Madrid. Com és natural, el meu pare va intentar normalitzar la seva situació registrant la marca «Costa», però es va trobar que ja algú més (em penso que de cap a Andalusia) la tenia registrada. Va ser aleshores com hi van posar el nom de «Chocolates Nuri» (ara amb CH, donats els vents que bufaven) i, mentre es realitzaven els tràmits del registre (que sempre són llargs), ell va morir (1950). La meua mare va continuar el negoci, i jo (15 anys) l'ajudava en el que podia, que devia ser ben poc, ja que, ensems, feia el batxillerat. Pobra dona, va tenir una bona sorpresa quan va rebre una carta d'un advocat ordenant-li que retirés tots els productes que tenia escampats pel mercat amb la marca «Nuri», ja que el seu representat, la casa Mauri, de caramels, de Barcelona, tenia registrada la marca «Nuestra Señora de Nuria». Els senyors Mauri es van portar molt correctament permetent a la meua mare d'acabar de gastar totes les existències d'embotalls que li quedaven amb la marca «Nuri». I, ja des d'aquell moment, vam començar a buscar un nou nom que servís de marca, cosa que va ser difícilíssima, perquè tots els que provàvem ja eren registrats (ara recordo «Dulcinea», però en vam provar un piló). Tota la família i amics rumiaven quin nom podria ser escaient i no registrat alhora; fins els frares caputxins, aleshores veïns de casa, ens hi ajudaven. I del pare Nolasc del Molar va venir la solució: ens va dir que cerquéssim algun derivat de «glucos» que, en grec, vol dir dolç, i d'ací va venir el «Gluki» que no ens agradava gens, però, si més no, tenia l'avantatge de no ser, evidentment, registrat. I avui encara dura».

«Aquesta és la història, «certa i verídica», de l'empresa Gluki, que jo, després de sofrir més d'una «esquillada», vaig traspasar perquè mai no he estat home de negocis. Se'n va fer càrrec en Josep Freixa, paleta, que es va associar amb en Francesc Masegur i en Francesc Barcons, si bé actualment només ha quedat en Barcons, que ha muntat l'empresa «Bareler, SL»».

La premsa olotina de la democràcia

Continuant la relació de les publicacions periòdiques olotines dels últims vint anys, iniciada el mes passat, presentem avui les revistes escolars conservades a l'Arxiu Històric Comarcal. Per tal de simplificar el llistat, hem inclòs en aquest apartat totes les revistes editades en un centre escolar, independentment que hagin estat realitzades per alumnes (Relapse), professors (La Sínia) o amb la col·laboració de l'associació de pares (Enllaç). La relació és incompleta, ja que tenim constància de l'existència d'algunes capçaleres (Totxo, Xivarri, etc.) que, de moment, no hem pogut incorporar a l'hemeroteca local de l'Arxiu. En aquest sentit, apel·lem novament a la col·laboració dels lectors per tal de completar la nòmina de les revistes olotines de la democràcia.

Antillano (1991-1992)
(Escola d'Arts aplicades i Oficis Artístics)
Àpits, Els (1987>)
(Escola Pia)
Arada, L' (1985-1988)
(IFP La Garrotxa)
Atzucac (1989>)
(Escola Pública Bisaroques)
Avi, L' (1977-1978)
(IFP La Garrotxa)
Cagarada, La (1992-1993)
(IES Montsacopa)
100% Malagrida (1994>)
(Escola Pública Malagrida)
Despertador, El (1989-1990)
(IFP La Garrotxa)
Embolíc, L' (1981)
(IFP La Garrotxa)
Enllaç (1990>)
(Escola Petit Plançó)
Escolallar (1972-1984)
(Escola Llar Lluís Mestras)
Esverats (1981)
(Escola Pia)
F.P. Express (1981)
(IFP La Garrotxa)
Guspira (1985)
(Escola d'Adults)
Informa't (1988-1990)
(IFP La Garrotxa)
Jahve Cou (1988)
(IES Montsacopa)
Joan XXIII (1976-1977)
(Escola Joan XXIII)
Junts (1983>)
(Escola Cor de Maria)

Katakrek (1973-1990)
(Escola Pública Sant Roc)
Nit 90 (1990)
(IES Montsacopa)
4 Gats, Els (1986)
(IES Montsacopa)

Refracte (1995)
(Escola d'Arts Aplicades i Oficis Artístics)
Relapse (1976)
(IES Montsacopa)
Revista escolar de l'Acadèmia Fornos (1989-1990)
(Acadèmia Fornos)
Sínia, La (1992>)
(IFP La Garrotxa)
Xup-Xup del Grup, El (1980-1983)
(Escola Pública Malagrida)

Monografies

MURLÀ i GIRALT, Josep, *Les esglésies romàniques de la Vall de Bianya*, La Vall de Bianya: Amics de la Vall de Bianya, 1995, 16 p.

Breu descripció de les quinze esglésies romàniques aixecades en el terme municipal de la Vall de Bianya.

Articles

ABÓS, L. i ARTOLA, J., «Catàleg sistemàtic dels rojalòcers i les zigenes del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa», *Scientia Gerundensis*, núm. 21, 1995, p. 5-13.

BONFILL i PLANA, Anna, «Els cartells d'en Malagrida», *Revista de Girona*, núm. 174, gener-febrer 1996, p. 18-19.

BOSCH, Àngel, BUCH, Montserrat, BUIXÓ, Ramon, MATEU, Joaquim, PALOMO, Antoni i TABER-

NERO, Esther, «La cova de la Pólvoira (Albanyà, Alt Empordà). Ocupació prehistòrica d'una cavitat en el Bassegodà», *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, núm. 28, 1995, p. 11-19.

BRUSI, David i FARRÉS, Dolors, «Els volcans a l'aula i les aules de volcans», *Revista de Girona*, núm. 174, gener-febrer 1996, p. 82-84.

CAMPOS, M. i PONS, X., «El medi natural a la Zona Volcànica de la Garrotxa a partir de la informació continguda en el seu Pla especial», *Scientia Gerundensis*, núm. 21, 1995, p. 5-13.

CAPELLÀ, I., PALLÍ, L. i BRUSI, D., «Previsió d'impactes en el medi físic, derivats de l'explotació de les formacions geològiques d'interès per a la producció d'àrids, a la zona del curs mitjà del riu Fluvià (la Garrotxa)», *Scientia Gerundensis*, núm. 21, 1995, p. 87-102.

GRAU i TORT, Salvador, «La protecció dels espais volcànics», *Revista de Girona*, núm. 174, gener-febrer 1996, p. 85-90.

MALLARACH i CARRERA, Josep M., «La gestió del patrimoni geològic. El cas de la Garrotxa», *Revista de Girona*, núm. 174, p. 91-93.

MARTÍ i BERTRAN, Pere, «Olot en l'obra de Francesc Soler, 'Pitarra'», *Revista de Girona*, núm. 174, gener-febrer 1996, p. 46-53.

MARTÍ i MOLIST, Joan i PUJADAS i PIGEM, Albert, «Caracterització del vulcanisme gironí», *Revista de Girona*, núm. 174, p. 69-76.

PAGÈS i PONS, Joan, «Un bianyenc a les files carlines», *Bisania*, núm. 3, p. 6.

PALLÍ i BUXÓ, Lluís i ROQUÉ i PAU, Carles, «Els afloraments volcànics a les comarques gironines», *Revista de Girona*, núm. 174, p. 65-68.

PUJADES i PIGEM, Albert i MALLARACH i CARRERA, Josep M., «Els volcans de la vall del Llémena», *Revista de Girona*, núm. 174, gener-febrer 1996, p. 77-81.

RIBA, Oriol, «Història de la recerca vulcanològica a les nostres terres», *Revista de Girona*, núm. 174, gener-febrer 1996, p. 60-61.

Nova consciència

em passat unes noves eleccions i com a ciutadà amb dret de vot que sóc m'agradaria comentar-vos unes serioses reflexions sobre política que últimament m'han estat coguent pel cap.

Analizant la situació política del país a grans trets i des d'una perspectiva oberta i senzilla m'adono que estem molts equivocats. M'explicaré. Observant els polítics s'aprecia (en una gran majoria) una demagògia barata per tal de vetllar pels interessos del propi partit. Observant el poble, veus la facilitat amb què es jutja el govern i la necessitat de culpabilitzar-lo de tots els mals no solucionats. I observant el país, t'acabes acostumant a la falta d'engranatge d'un sistema absolutament bloquejat, a la permanència d'una crisi que abasta massa sectors i al predomini de la infelicitat, inseguretat, por, insatisfacció... de tothom, en comptes del suposat estat de benestar que ens han volgut vendre. Crec que no som tan ingenus com per creure que la societat actual, on es potencia la competitivitat, la millora de l'estatus social individual en detriment del comunitari, el distanciament cada cop més aclaparador entre la classe mitjana/alta i la pobra i tants altres aspectes d'aquesta índole, pot acabar convertint-se en un autèntic estat del benestar.

El país està en crisi, la democràcia està en crisi, la societat està en crisi, en definitiva, la humanitat està immersa en una gran crisi. I aquí volia arribar perquè crec que el gran problema de la societat actual és l'excés de poder que es concedeix al govern. Després d'aquestes eleccions, aparentment semblaria que això ha de canviar. Però no crec que variï massa la situació, perquè penso que el problema no el té el govern (ja sigui d'esquerreres, de centre o de dretes), el problema el tenim NOSALTRES, les persones.

És molt fàcil carregar el govern amb tota la responsabilitat de fer funcionar un país i matxucar-lo per tots els errors que comet i mentrestant creuar els braços i poc a poc deixar de creure en el sistema que ens uneix (o ens distancia...(?)). El que potser és més difícil és assumir la nostra pròpia responsabilitat, recuperar la il·lusió del que és nostre, tirar endavant projectes amb l'esforç de cada ciutadà, de cada barri, de cada poble, de cada autonomia, de cada país. Però això ha de començar des de baix, des del poble. Si esperem que el govern canviï res, estem ben arreglats.

I perquè això succeeixi, el govern ha de començar a descentralitzar el poder que egoïstament s'apropia. Un govern, per si mateix, no pot canviar substancialment la situació d'un país sense la col·laboració directa i il·lusionada de cada ciutadà.

I en definitiva un govern no és res més que el reflex de la majoria del poble. Per tant, és claríssim, el gran canvi no l'efectuarà mai un partit polític. L'únic canvi possible radica en les persones. Només canviant NOSALTRES d'actitud, podem provocar un GRAN CANVI en el país. Quan això succeeixi, sorgirà un partit polític que reflectirà perfectament el sentiment d'aquesta, ara sí, NOVA MAJORIA.

I aquesta nova majoria serà de persones responsables, persones amb capacitat de superació que buscaran els errors dintre seu i no sempre fora. Persones respectuoses, tolerants i amb autoestima. Persones nacionalistes, però que valoraran com a nació el conjunt de les persones, la humanitat i no un tros de terra que en definitiva no és de ningú. Persones ecològiques, que estimin i cuidin l'únic país que és de tots i ens sustenta: el planeta. Persones poderoses, capaces d'utilitzar la millor arma de què disposa el ser humà: l'AMOR. Sers HUMANS, que justament és el que som. I és que som, per naturalesa pròpia, molt més poderosos del que ens imaginem, però tenim el defecte d'anar delegant, poc a poc, tot aquest poder lluny de nosaltres.

Hem esperat massa temps que algú de fora ens solucionés els problemes de casa nostra. Ha arribat l'hora que cadascú recuperi aquest poder, aquesta responsabilitat, aquesta il·lusió, aquest amor per la vida que patacada rera patacada, disgust rera disgust, hem anat perdent i que TOTS, sense excepció, tenim dins nostra, més o menys amagat. Jo voto per aquesta NOVA MAJORIA.

Llavors sí que podem començar a establir les bases d'un autèntic estat del benestar. I no només a nivell material, sinó a nivell personal, a nivell mundial.

 Enric Canadell

Informació de primera mà

tès que el comentari del Sr. Rubirola sobre el meu obsequi al regidor d'ICV s'aproxima poc a la realitat, m'agradaria que publiquésiu aquestes quatre ratlles per no mantenir desinformats els lectors.

En el darrer Ple ordinari vaig regalar al regidor d'ICV un exemplar del suplement de medi ambient que edita mensualment el setmanari *El Temps* perquè

publicava un extens treball sobre **l'aigua, els seus usos i les recomanacions pel futur**. L'obsequi venia al cas perquè durant la discussió del preu públic de l'aigua d'Olot el regidor esmentat proposava que s'abaratís l'aigua d'usos agrícoles i s'encarís la d'usos industrials. En aquell moment jo vaig replicar que aquesta proposta podia lligar amb una ideologia ruralista i anti-maquinista de començaments del XIX però que en cap cas no era ecologista, ja que fomenta el mal ús de l'aigua, la sobre-explotació dels aqüífers i l'ús abusiu dels fertilitzants (en calen molts més en haver-hi un rentat excessiu). La política ecològicament correcta —no sé si l'ecologista— és l'estalvi d'aigua, per tant el foment de nous sistemes de rec i de l'ús dels fertilitzants justos i necessaris d'acord amb l'estudi de la composició de la terra i les necessitats de les plantes. En les successives rèpliques també vaig afirmar que la majoria de l'aigua del nostre país la consumeix l'agricultura i no la indústria. I que la Generalitat i el seus representants a la comarca en temes de Medi Ambient (El Consell Comarcal i el seu laboratori) fan una molt bona tasca d'ajuda i control perquè la indústria gastí menys aigua i la retorni a la llera ben neta. I que en canvi ningú fa aquesta tasca en el camp de la ramaderia i l'agricultura. El regidor va mostrar la seva més asèptica incredulitat sobre totes les meves paraules i és per això que em vaig prendre la llibertat de proporcionar-li un bon treball periodístic que les refrenden.

La revista, per si fos poc, encara tenia dues gràcies més: Un requadratet minúscul on s'explica ben clarament i sintètica quins són els mals del PVC, i que naturalment corrobora allò que jo havia dit al Ple sentint el galimaties d'imprecisions, exageracions, invencions i bestieses que el regidor deia sobre aquest plàstic. I una extensa entrevista amb el reputadíssim ecòleg i catedràtic emèrit Dr. Ramon Margalef que crec que li podia ser d'interès per entendre com veiem la problemàtica del planeta els ciutadans que tenim una formació científica i ecològica. En definitiva, la meua secreta esperança és que la lectura li serveixi per entendre que entre ell i els anticologistes i productivistes hi ha un univers plural de gent preocupada per la terra, l'home i les seves mútues interaccions —entre ells, jo—. He d'acceptar, com diu l'articulista, que tinc una sana curiositat per conèixer coses noves però crec que se li escapa que sobretot tinc un interès estrictament polític de no deixar en mans dels integristes verds la defensa del planeta. Sóc dels qui pensen que sense enganyar a ningú, sense exagerar, sense apostar dels avenços obtinguts al llarg dels anys, podem arribar a convèncer una majoria de ciutadans sobre la necessitat de canviar la nostra civilització perquè sigui més lliure, més justa, més solidària, més respectuosa amb la natura i més preocupada per l'herència que deixarem als nostres fills i néts.

No voldria acabar sense fer un petit aclariment sobre la moció per inscriure'ns entre les ciutats sostenibles. De la crònica es desprèn que els regidors no volien escoltar les explicacions del regidor d'ICV, quan en realitat la reprova dels regidors va venir després d'uns deu minuts d'escoltar estoïcament un discurs retòric i apocalíptic, on una de cada tres paraules era sostenible o insostenible; i concretament en el moment que jo vaig demanar al ponent si podia repetir l'explicació del que es pretenia amb aquesta moció sense fer servir la paraula **sostenible** o, en tot cas, que ens expliqués les accepcions d'aquest mot. L'articulista diu que el regidor va quedar contrariat, és possible. Jo crec que va quedar parat que algú gosés demanar una definició del nou talismà verd, trobat l'any olímpic a Río.

Joan Barnadas i Puigferrer
Olot, 22 de febrer de 1996

Març

19

■ Filmoteca:
 "Scarface"
 de Howard Hawks
 Lloc: Teatre Principal
 Hora: 10h del vespre

22

■ Teatre:
 "Cartes d'amor"
 d' A.R. Gurney
 Lloc: Teatre Principal
 Hora: 10h del vespre

24

■ Teatre:
 "Trombo"
 organitza: Rialles
 Lloc: Teatre Principal
 Hora: 5h de la tarda

■ Concert:
 "Orquestra acadèmica de
 Bratislava i Coral Croscat"
 organitza: Associació de
 Música Olot
 Lloc: Església dels pares
 escolapis
 Hora: 7h de la tarda

26

■ Filmoteca:
 "Roma, ciutat aperta"
 de Roberto Rossellini
 Lloc: Teatre Principal
 Hora: 10h del vespre

29

■ "Tercer concurs de
 grups instrumentals"
 organitza: escola de
 música municipal
 Lloc: Teatre Principal
 Hora: 2/4 de 8 de la tarda

■ Cine-Club:
 "Lamerica"
 de Gianni Amelio
 Lloc: Teatre Principal
 Hora: 2/4 d'11 de la nit

Abril

10

■ Concert:
 "Trio Gerhard"
 organitza: Associació de
 Música Olot
 Lloc:
 Hora:

16

■ Filmoteca:
 "El matrimoni de Maria
 Braun"
 de R.W. Fassbinder
 Lloc: Teatre Principal
 Hora: 10h del vespre

19

■ Conferència:
 "Les deixalles, un poten-
 cial"
 Lloc: Les Mates
 Hora: 8 vespre

Es una antiga filera especialitzada en
 l'elaboració del tortell i la coca de
 l'ardena típic d'Olot

Sant Rafael, 5 - Tel. (972) 26 08 59
 OLOT (la Garrotxa)

BATAFIA
 RUSSET

MADE IN FRANCE

Can JapoT

Elaboració pròpia d'embotts
 c/ Roser, 5 - Tel. 26 10 61
 17800 OLOT (Girona)

Ben bé
 d'Olot!

Libres de Batet

ESCENA I

JOSEP M. JULIÀ

Amb la col.laboració de:

 RÀDIO OLOT
99.1 FM

Escolta'ns, s'ho val.